

Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Syksy 2024

Reetta Ylönen

Koulutus	Sosionomi (AMK)	
Tekijä	Reetta Ylönen	Vuosi 2024
Työn nimi	Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa	
Ohjaaja	Mari Unkuri	

Tutkimuksellisella opinnäytetyöllä selvitettiin kuraattoreiden kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tavoitteena oli lisätä tietoa monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tarkoituksena oli ymmärtää kuraattorien näkemyksiä ja kokemuksia siitä, millä tavoin monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi tehdään. Miten se mahdollistuu, keitä siihen osallistuu ja miten koulussa pysymistä voidaan tällä tukea? Työelämäyhteytenä toimi Pirkanmaan hyvinvointialue, Pirha, joka tuottaa sosiaali- ja terveystalvet Pirkanmaan alueella.

Monialaisen yhteistyön tekemisestä puhutaan paljon, mutta sen onnistuminen ei ole itsestään selvyyt. Lakikin velvoittaa monialaiseen yhteistyöhön koulun henkilökunnan, opiskeluhoollon toimijoiden, sosiaali- ja terveystalvetuiden ja kunnan sekä kolmannen sektorin välillä. Opiskeluhoollto on tärkeä osa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa ja huonovointisuuden ehkäisemisessä. Kuraattori tekee sosiaalityötä koulussa lähellä opiskelijoita ja on avainasemassa ehkäisevänä tukena. Laaja-alainen ilmiö koulupoissaolojen lisääntymisestä on ajankohtainen, ja se heikentää opiskelijoiden hyvinvointia, koulussa pysymistä ja kouluun kiinnittymistä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto hankittiin anonymisesti sähköisen kyselylomakkeen avulla. Kohderyhmänä olivat osa Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattoreista. Puolistrukturoitu kyselylomake oli avoinna kolme viikkoa, jonka aikana vastauksia saatiin seitsemän. Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä sekä kuvaamalla tausta-aineistoa visuaalisesti.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että koulussa pysymisen tukemiseksi tehdään monialaista yhteistyötä sekä yksilöllisessä että yhteisöllisessä opiskeluhoolltoissa, mutta sen kaikkea potentiaalia ei saada hyödynnettyä. Haasteina yhteistyössä nähtiin riittämätön tiedonkulku sekä yhteisten toimintamallien, pitkäjänteisyyden ja ymmärryksen puute. Keskeisiksi ratkaisuksi koettiin selkeät toimintamallit, avoin tiedonkulku ja vahva yhteistyö. Koulunkäynnin tukemisessa tärkeiksi nähtiin juurisyiden selvittäminen, oikeanlaisen tuen tarjoaminen ja sen saavuttaminen sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen. Yhteistyön vaikutus koettiin keinona tukea koulunkäynnin toteutumista ja kouluun mielellään tulemistä. Tulosten mukaan osittain tai heikosti toimiva monialainen yhteistyö heikentää opiskelijan koulussa pysymisen tukemista, kuormittaa tekijöitä, perhettä ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Toimiva monialainen yhteistyö tukee koulussa pysymistä, mutta toisen työn tuntemattomuus, kynnys yhteydenottoon sekä yhteistyön saavuttamattomuus heikentävät sen vaikuttavuutta ja jättävät tuen usein puutteelliseksi. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että monialaiselle yhteistyölle koulussa pysymisen tukemiseksi on tarvetta ja sitä kehittämällä voidaan löytää keinoja ennaltaehkäisevään auttamiseen sekä varhaisen tuen saamiseen. Aiheen tutkimista voisi jatkaa selvittämällä, miten muut samaan yhteistyöhön osallistuvat toimijat kokevat monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemisessa.

Avainsanat Koulussa pysymisen tukeminen, kuraattorityö, monialainen yhteistyö, opiskeluhoollto
Sivut 72 sivua ja liitteitä 20 sivua

DP Degree Programme in Social Services

Author Reetta Ylönen

Year 2024

Subject Multiprofessional co-operation in supporting school retention from a school social worker's perspective

Supervisors Mari Unkuri

This research-based thesis examines school social workers' experiences on multiprofessional co-operation in support of school retention. The objective was to increase knowledge on this topic. The purpose was to understand school social workers' views and experiences of how multiprofessional co-operation is done to support school retention. How it is enabled, who participates and how school retention can be supported by it. The workplace connection was the Pirkanmaa Wellbeing services county, Pirha, which provides social and healthcare services in the region of Pirkanmaa.

Multiprofessional co-operation is widely discussed, but its success is not obvious. The law also requires multiprofessional co-operation between the school staff, student welfare service providers, social and healthcare professionals, municipality and third parties. Student welfare services are an important part of supporting the well-being of children, young people and families and preventing malaise. The school social worker does social work in school near students and is in key position as preventive support. A widespread phenomenon of increasing school absences is a current topic, it diminishes students' wellbeing, school retention and involvement.

The thesis was carried out as qualitative research. The material was acquired anonymously through an electronic questionnaire. The target group was a part of the school social workers in Pirkanmaa wellbeing services county. The semi-structured questionnaire was open for three weeks, during which seven answers were received. The research material was analyzed by using data-driven content analysis and describing the material visually.

The results demonstrate that in order to support school retention, multiprofessional co-operation is carried out in both individual and collective student welfare, but its full potential is not being utilized. As challenges in co-operation were found the lack of information, common operating models, perseverance and mutual understanding. Clear operation models, open information flow and strong co-operation were found as essential solutions. Identifying root causes, provision and availability of the right kind of support and strengthening communality were found important in supporting school retention. The impact of co-operation was seen as a way to support school attendance and to encourage a positive attitude towards attending school. Partly or poorly working multiprofessional co-operation diminishes the support for students' school retention, burdens the workers, families and the wellbeing of the entire school community. Functioning multiprofessional co-operation supports staying in school, but not being familiar with one another's work, high threshold for contacting and failure to co-operate diminishes its effectiveness and often leaves the support inadequate. Based on the thesis, there is a need for multiprofessional co-operation to support school retention and by developing it, means for preventive help and early support can be found. A topic for continued research could be to examine the experiences of other actors involved in the multiprofessional co-operation to support of school retention.

Keywords Support of school retention, school social work, multiprofessional co-operation, student welfare services

Pages 72 pages and appendices 20 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tietoperusta ja aiemmat tutkimukset	4
2.1	Kuraattori osana koulun aikuisia ja opiskeluhoitoa	5
2.1.1	Kuraattori sosiaalityön asiantuntijana.....	8
2.1.2	Yksilöllinen ja yhteisöllinen kuraattoripalvelu.....	10
2.1.3	Kuraattorintyö moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueella	11
2.2	Monialainen, moniammatillinen yhteistyö ja verkostotyö	14
2.2.1	Moniammatillinen yhteistyö.....	15
2.2.2	Monialainen yhteistyö	16
2.2.3	Verkostoyhteistyö	17
2.3	Koulussa pysyminen ja koulupoissaolojen lisääntyminen	18
2.3.1	Koulunkäynnin tukeminen.....	20
2.3.2	Kouluhyvinvointi käsitteenä.....	22
2.3.3	Kouluun kiinnittyminen käsitteenä.....	23
2.3.4	Koulupoissaolojen muotoja ja ennaltaehkäisyä	25
2.4	Aiemmat tutkimukset.....	27
3	Opinnäytetyön toteutus ja prosessin kuvaaminen	34
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	35
3.2	Tutkimusmenetelmänä kuvaileva laadullinen tutkimus	36
3.2.1	Kysely aineistonhankintamenetelmänä	37
3.2.2	Kyselyn toteutus	39
3.2.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	41
3.2.4	Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys	43
4	Opinnäytetyön tulokset.....	46
4.1	Monialaisen yhteistyön toteutuminen ja yhteistyötahot taustoittavat kysymykset.....	47
4.2	Kokemukset monialaisesta yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa	51
4.3	Näkemykset monialaisen yhteistyön vaikutuksista koulussa pysymisen tukemiseen.....	54
5	Johtopäätökset.....	55
6	Opinnäytetyön arviointi ja pohdinta	61
	Lähteet.....	67

Kuvat

Kuva 1. Opiskeluhuollon kokonaisuus (mukaillen OPH, 2024a)	7
Kuva 2. Esimerkki aineiston ilmauksen pelkistämisestä	43
Kuva 3. Monialaisen yhteistyön jakautuminen oppilashuollossa	48
Kuva 4. Yhteistyötahot, joiden kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä	49
Kuva 5. Yhteistyötaho, jonka kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä useimmin	50
Kuva 6. Kolme useimmin mainittua monilaiseen yhteistyöhön osallistuvaa tahoa vastaajien kesken. ..	51

Liitteet

Liite 1.	Aineistohallintasuunnitelma
Liite 2.	Kyselyn saatekirje
Liite 3.	Tietosuojailmoitus
Liite 4.	Webropol-kysely
Liite 5.	Kuvaus luokkien muodostumisesta

1 Johdanto

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin on kiinnitetty viime aikoina entistä enemmän huomiota. Samalla puhutaan ennaltaehkäisevistä ja matalan kynnyksen avuista, joita tulisi olla jokaisen ulottuvilla. Lapset ja nuoret viettävät suurimman osan päivästänsä kouluissa (Suomalainen Lääkäriseura Duodecim ja Suomen Akatemia, 2001). Koulussa pysymisen haasteet, kouluakäymättömyys, lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen sekä hyvinvoinnin heikkeneminen ovat kansallisesti sekä maailmanlaajuisesti esillä olevia ilmiötä. Koulupoissaoloihin liittyy paljon erilaisia tekijöitä. Tutkimukset osoittavat, että mitä pidempään koulusta on poissa, sitä vaikeampi sinne on palata ja sopeutua (Sergejeff, 2023). Yhteiskunnan pyrkimyksenä on tavoitteellisesti ennaltaehkäistä, korjata ja tukea lapsia, nuoria ja perheitä erilaisten haasteiden edessä. Havaitun huolen, puheeksi ottamisen ja varhaisesti kohdennetun tuen avulla ehkäistään syrjäytymistä ja mahdollistetaan kasvun ja hyvinvoinnin toteutuminen. (Wallin, 2011, ss. 27–29)

Monialaisesta yhteistyöstä puhutaan sosiaali- ja terveystalviteissa paljon, mutta miten se todellisuudessa toteutuu? Ketkä sitä tekevät ja onnistuu se niin, miten päättäjät ovat sen ajatelleet onnistuvan? Opinnäytetyön aiheen taustalla on tutkijan halu löytää ja ymmärtää keinoja ennaltaehkäisevään auttamiseen ja varhaisen tuen saamiseen.

Koulukuraattori työskentelee päivittäin lähellä opiskelijoita ja on avainasemassa havaitsemaan muutoksia heidän elämässään ja kouluarjessa. Kuraattori tekee yhteistyötä koulun henkilökunnan, sivistystoimen, kolmannen sektorin ja kunnan hyvinvointisektorin kanssa. Ne ovat merkityksellisessä asemassa monialaisen yhteistyön näkökulmasta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. (THL, 2023c) Kuraattori työskentelee osana opiskeluhoitoa. (OPH, 2024a) Opiskeluhoitoa toteutetaan suunnitelmallisena moniammatillisena ja monialaisena yhteistyönä opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Opiskeluhoitoa tehdään yhdessä oppilaiden tai opiskelijoiden, heidän vanhempiensa tai huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa. (THL, 2024)

Monialaista yhteistyötä voidaan parantaa ymmärtämällä paremmin eri ammattilaisten työtä ja eri ammattilaisten välistä toimintaa (Sinervo & Lappalainen, 2023). Tuomalla esiin kuraattorin kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemiseksi, voidaan lisätä tietoa ja ymmärrystä kuraattorin työn sekä monialaisen yhteistyön haasteista ja mahdollisuuksista. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan monialaista yhteistyötä kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa Pirkanmaan hyvinvointialueella.

Oponnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa selvitetään kuraattoreiden kokemusta ja näkemystä sähköisen kyselylomakkeen avulla. Saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksen tarkoituksena on lisätä laadullisen tutkimuksen keinoin ymmärrystä kuraattorien kokemuksista monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tavoitteena on tuottaa lisää tietoa monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemiseksi sekä yhteistyön mahdolliseen kehittämiseen että työn tunnettavuuden lisäämiseen.

Kuraattorien monialaisen yhteistyön kokemusten ymmärtäminen ja tieto kokemusten vaikutuksista monialaisen yhteistyön sujumisesta auttavat sosiaali- ja terveysalalla sekä kasvatustyössä työskenteleviä ymmärtämään paremmin kuraattorien työnkuvaa. Myös lasten vanhemmille kuraattorityön kokonaisvaltaisempi ymmärrys on tärkeää, jotta yhteistyötä voidaan tehdä vielä laadukkaammin. Perttula ym. (n.d.) mukaan luottamuksen rakentuminen, yhteisen tavoitteen toteutuminen ja tuen mahdollistaminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja koulunkäynnin tukemiseksi rakentuvat hyvällä koulun ja kodin yhteistyöllä, monialaisella, moniammatillisella ja monitoimijaisella suunnitelmallisella yhteistyöllä (Perttula ym., n.d. ss. 6, 8, 17, 21).

Monialaisuutta kuraattorin työssä on tutkittu erilaisissa tutkimuksissa, mutta näihin tutkimuksiin ei ole yhdistetty koulussa pysymisen tukemista. Monialaisuus yleisesti voi tapahtua eri tavoin erilaisissa työympäristöissä, tiimeissä, työtehtävissä ja asiakastapauksissa (Kekoni ym., 2019, ss. 8–13). Myös kuraattorin monialainen yhteistyö toteutuu monenlaisissa yhteyksissä niin oppilaskohtaisessa, oppilaitoskohtaisessa kuin yhteisöllisessä opiskeluhollossa.

Opinnäytetyön työelämäyhteytenä on Pirkanmaan hyvinvointialue, Pirha. Pirha aloitti toimintansa vuoden 2023 alussa ja on asukasluvultaan Suomen suurin hyvinvointialue. Se vastaa alueensa julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista sekä pelastuspalveluista. Hyvinvointialueet ovat kunnista ja valtiosta erillisiä julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellinen itsehallinto. (Pirha, 2024) Kuraattorien työ on ollut kuntien sivistystoimen alaista vuoden 2022 loppuun asti. Kuraattorin esimiehenä on toiminut koulun rehtori. Hyvinvointialueiden myötä kuraattorien tehtävät siirtyivät Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) lasten, nuorten ja perheiden palveluiden, opiskeluholllon vastuualueelle. Pirhan opiskeluholllon vastuualue on jaettu vielä neljään eri alueeseen. Opiskeluholllotpalvelun muodostavat kuraattorit, koulupsykologit ja kouluterveyden hoitajat esimiehineen (Pirha, n.d.-a). Hyvinvointialueiden myötä tarve uusille ja yhtenäisemmin toimiville palveluille on rakenteilla. Monialaisen yhteistyön tärkeys ja monimuotoisuus sekä rakennemuutosten

tuomat tarpeet on tiedostettu ja niitä pyritään toteuttamaan laajasti (Kekoni ym., 2019, s.7–9). Erilaisia yhteistyörakenteita, yhdessä tekemistä ja rajoja rikkovaa yhteistyötä pyritään saamaan aikaiseksi lisäämällä avoimuutta, yhteistyötä ja yhdessä tekemistä. Pirha pyrkii vahvalla johtamisella, yhteisillä toimintatavoilla ja tavoitteita lisäävällä työskentelyllä luomaan yhtenäisen hyvinvointialueen. Näillä toimilla tuetaan työntekijöiden yhteisöllisyyden rakentumista, jotta arvostus työtä, työntekijöitä ja asiakkaita kohtaan synnyttäisi laadukasta sekä eettisesti hyvää ja kestävää palvelua. Hyvinvointialueella halutaan toteuttaa asiakkaan edunmukaista, palvelupolkuja yhdistävää ja yhdessä samaan suuntaan katsovaa monialaista yhteistyötä. (Pirha, n.d.-b) Kuraattorin monialainen yhteistyö halutaan toimivammaksi. Yhteisen kielen sekä toiminta tapojen löytyminen on tärkeää, jotta voidaan varmistaa koulun sosiaalityön ennaltaehkäisevä asema opiskelijoiden ja perheiden tukijana.

Tutkimuksellisella tavoitteella pyritään lisäämään tietoa Pirhan kuraattorien kokemuksista monialaisen yhteistyön merkityksestä ja vaikutuksesta koulussa pysymisen tukemiseksi. Tutkimuksessa löydetään mahdollisesti keinoja tai rajapintoja yhteistyön syventämisen tarpeelle hyvinvointialueen kuraattorityöhön. Näitä tietoja voidaan tulevaisuudessa hyödyntää suunniteltaessa palveluita, asiakaspolkuja ja monialaisen yhteistyön keinoja koulussa pysymisen tukemiseksi. Aiheena monialainen yhteistyö sekä koulussa pysymisen tukeminen ovat ajankohtaisia ja huolia.

2 Tutkimuksen tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa avataan tutkimuksen kannalta keskeiset teoreettiset näkemykset ja käsitteet. Luvussa määritellään, mitä käsitteillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan, sillä samoja käsitteitä voidaan käyttää arjessa ja eri tutkimuksissa toistensa synonyymeina tai muuten eri tavoin. Osa käsitteistä on vaikeasti määriteltävissä laajuutensa ja monimuotoisuutensa vuoksi, mutta ne on avattu tutkimuksen kannalta oleellisesta näkökulmasta katsoen. Käsitteitä määriteltäessä on pyritty käyttämään tieteellisiä lähteitä. Lisäksi on käytetty erilaisia oppaita, joiden sisältö perustuu erilaisiin tutkimuksiin.

Kokemuksia kuraattorien monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa ei ole aiemmin tutkittu kuten tässä opinnäytetyössä, mutta kuraattorien kokemuksia eri yhteyksissä on käsitelty useissa opinnäytetöissä ja pro gradututkielmissa. Monialaista yhteistyötä ja koulussa pysymistä on erillään tutkittu useissa tutkimuksissa. Tutkimuksen tietopohjaksi valittiin neljä eri tutkimusta. Näissä on tutkittu kuraattorin työn kokemusta, opiskelijan koulussa pysymiseen vaikuttavia tekijöitä, monialaisen yhteistyön mahdollisuuksia oppilashuollossa sekä kouluakäymättömyyden ilmiötä.

Tutkimus suunnataan sekä perusasteen että toisen asteen opiskeluhoollon kuraattoreille ja käsitteenä viitataan yhteisesti kuraattoriin. Peruskoulua sekä toisen asteen kouluja ja oppilaitoksia nimitetään tutkimuksessa kouluiksi. Peruskoulun tai toisen asteen oppilaitoksessa pysymistä nimitetään koulussa pysymiseksi. Tutkimuksessa käytetään oppilaista, opiskelijoista ja koululaisista käsitettä opiskelija, sillä tutkimuksessa ei määritellä oppilaiden eikä opiskelijoiden ikää.

Pirkanmaan hyvinvointialueella on käytössä Opiskeluhoollon kuraattorityön käsikirja, jonka tarkoituksena on luoda yhteistä ymmärrystä kuraattorin työstä sekä lisätä kuraattorityön tasalaatuisuutta ja opiskelijoiden yhdenvertaisuutta hyvinvointialueella. Tätä käsikirjaa on käytetty kuvauksiin Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattorien työstä. Käsikirja ei ole julkinen vaan julkaistu Pirhan intrassa vuonna 2024. Käsikirjaan viitataan jatkossa viitteellä Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024.

Pirkanmaan hyvinvointialueella kuraattoripalvelut ovat osana perhekeskusta (PEKE), jolla tarkoitetaan verkostomaista palvelukokonaisuutta. Perhekeskukseen kuuluvat hyvinvointialueen sotepalvelut, kuntien ja kolmannen sektorin palvelut. Toiminnan tavoitteena on yhdessä tekeminen ja palveluiden yhteensovittaminen asiakkaan tarpeen mukaisesti. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s. 9) Kansallisesti

perhekeskustoimintamallilla tavoitellaan lähipalvelujen kokonaisuutta, jossa verkostoidaan sivistystoimen, sosiaali- ja terveystoimen, järjestöjen ja seurakuntien palveluita ja toimintaa. Toimintamallin tulisi sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät palvelut sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Koulu- ja opiskeluiden palvelut muodostavat yhdyspinnan perhekeskukseen ja sen toimintaan. Tarpeen mukaan perhekeskukseen voidaan yhdistää myös nuorten palveluja. Tärkeää on huolehtia palveluiden vertikaalisesta ja horisontaalisesta integraatiosta. (Heinonen ym., 2018, ss. 80–83)

2.1 Kuraattori osana koulun aikuisia ja opiskeluhuoltoa

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin kuraattorin tehtävää koulussa. Ensimmäisenä avataan kuraattorin työtä osana koulun aikuisia ja oppilashuoltoa sekä opiskeluhuollon jäsentymistä. Seuraavaksi käsitellään kuraattorin työtä sosiaalityön asiantuntijana ja tämän jälkeen avataan yksilökohtaista ja yhteisöllistä kuraattoripalvelua sekä monialaista työtä Pirkanmaan hyvinvointialueella käsitteiden ymmärtämiseksi. Tutkimuksessa tutkittavana on kuraattorin kokemukset, jonka vuoksi tutkimuksen tietopohjassa on avattava kuraattorin työnkuvaa ja siihen liittyviä käsitteitä. On myös selkeytettävä, miten ja miksi kuraattori tekee työtään yksilöllisenä kuraattorityönä ja toimijana opiskeluhuollossa.

Kuraattori on perusopetuksen sekä toisen asteen opiskeluhuollon toimija, joka osaltaan mahdollistaa opiskelijan opiskelun, koulunkäynnin tuen ja ohjauksen saamisen perusopetuksessa ja toisella asteella. Kuraattori työskentelee kouluissa sosiaalityön asiantuntijana, osana sosiaalihuollon palveluja ja perhekeskusverkostoa (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024 s. 4). Kuraattorin työllä edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia, sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheen kanssa. Tuetaan opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia sekä psyykkisiä ja sosiaalisia valmiuksia. Kuraattorin työtä sekä tehtävään kelpoisuutta määrittelee Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä Sosiaalihuoltolaki. Kuraattorityö on oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista opiskeluhuollon kuraattoripalvelua sekä sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua. (Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, Sosiaalihuoltolaki, 1301/2014)

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilaille (Sosiaalihuoltolaki, 1301/14 § 27 c). Kuraattorien toimipisteille ei ole yhtenäistä linjausta, mutta oppilasmäärä kuraattoria kohti on määritetty

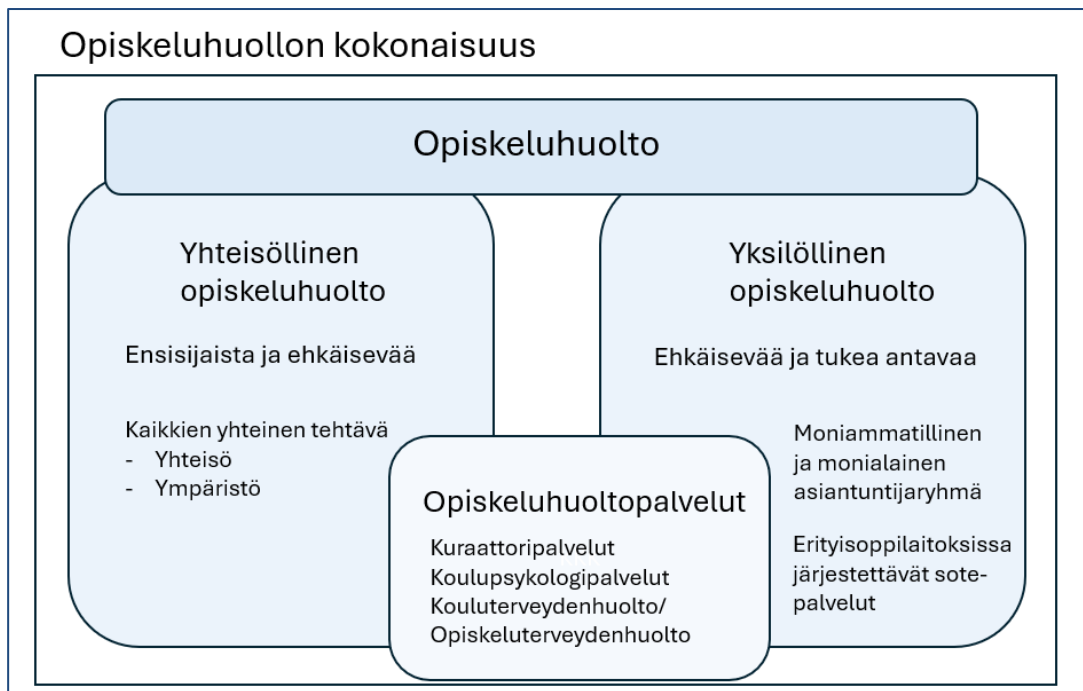
laissa vuonna 2021. Yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 § 9 a) Kuraattoripalveluiden tulee olla helposti saavutettavissa osana esiopetuksen, peruskoulun oppilaiden, toisen asteen opiskelijoiden sekä oppilaitosten arkea (THL, 2023c).

Hyvinvointialueen kuraattoripalveluiden järjestämisessä on sosiaalihuoltolain mukaan toimittava yhteistyössä oppilaan ja alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Kuraattorilla on myös sosiaalihuollon ammattihenkilönä velvollisuus tehdä monialaista yhteistyötä henkilön palvelutarpeiden arvioimisessa ja palveluiden antamisessa sekä noudattaa muita sosiaalihuollon yleisiä monialaisen yhteistyön säädöksiä. Hyvinvointialueen järjestämien opiskeluhoitopalveluiden yhteistyöstä säädetään terveydenhuoltolaissa. Opiskeluhoitopalveluja järjestäessään hyvinvointialueen on toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjän kanssa, sekä tehtävä yhteistyötä oppilaan tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, oppilaiden ja opiskelijoiden, opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (Immonen ym., 2024, ss. 11, 16)

Opiskeluhoito tulee toteuttaa opetustoimen sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä. Opiskeluhoillon työntekijöiden on edistettävä oppilaitoksen ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Opiskeluhoitoa toteutetaan monialaisena yhteistyönä opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen, opiskelijan, perheen tai huoltajien sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 § 3) Yhteistyössä on oltava mukana myös opiskelija, huoltaja ja tarvittaessa muita yhteistyötahoja. Yksilökohtaisen monialaisen opiskeluhoillon järjestämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. (Immonen ym., 2024, ss. 11, 16)

Opiskeluhoitotyö voidaan jakaa yksilölliseen ja yhteisölliseen opiskeluhoitoon. Kuvassa 1 havainnollistetaan opiskeluhoillon kokonaisuus. Opiskeluhoitotyötä tehdään yleisesti oppilaan ja opiskelijan oppimisen, henkisen ja fyysisen terveyden, sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen sekä näiden ylläpitämisen mahdollistamiseksi ja lisäämiseksi. Lapsen edun ensisijaisuus ja hyvinvointi ohjaavat oppilashoitotyötä. Opiskeluhoito kuuluu jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle. Oppilaalla tai opiskelijalla on oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon ja opiskeluhoillon palveluihin. (OPH, 2024a)

Kuva 1. Opiskeluhoollon kokonaisuus (mukaillen OPH, 2024a)

Ensisijaisesti opiskeluhoiltoa toteutetaan ehkäisevänä koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltoana. Se on toimia ja toimintakulttuuria, joilla edistetään koko oppilaitosyhteisössä hyvinvointia, oppimista, sosiaalista vastuuta, vuorovaikutusta ja yhteistyötä myös kotien ja oppilaitoksen välillä (Immonen ym., 2024, s.16). Yhteisölliseen työhön osallistuu jokainen koulussa työskentelevä ja kaikilla on velvollisuus edistää opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Vastuu työstä on ensisijaisesti rehtorilla ja opettajilla. Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoiltotyö voidaan kohdentaa tietyille ryhmille tai luokka-asteille esimerkiksi ryhmäytymisen tukemiseksi, mutta ensisijaisesti yhteisöllinen opiskeluhoilto kohdistetaan koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Yhteisöllisen työn tarkoituksena on minimoida yksilöllisen tuen tarve ja varmistaa varhainen puuttuminen mahdollisiin haittoihin ja ilmiötasoisiiin ongelmiin. Sen avulla tuetaan turvallisen opiskeluympäristön muodostumista, opiskelijan kouluun kiinnittymistä ja siellä viihtymistä. (THL, 2023e; OPH, 2024a; Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, ss. 13–14) Yhteisöllisessä työssä ei käsitellä eikä kirjata yksittäisen opiskelijan asioita (Immonen ym., 2024, s.16).

Oppilaalle ja hänen perheelleen onnistunut monialainen yhteistyö näkyy kokonaisuutena, jossa heidän yhteisessä työskentelyssään ammattilaiset ovat sitoutuneet jatkuvaan vuoropuheluun, tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja arvoihin. Toimijat tuntevat oman roolinsa

lisäksi muiden osallistujien roolit ja osaa sanoittaa tekemäänsä työtä niin oppilaalle ja hänen perheelleen kuin yhteistyökumppaneilleen. (OPH, 2024d) Oppilashuollon kaikkien toimijoiden jaetulla ymmärryksellä koululäsnäolon merkityksellisyydestä ja sitä vahvistavista toimintatavoista voidaan monialaisella yhteistyöllä vahvistaa opiskelijoiden läsnäoloa ja lapsen kiinnittymistä kouluun (Laiho, 2022).

Kuraattori on osa myös monialaista oppilaitoskohtaista opiskeluhoitoryhmää, jossa käsitellään opiskelijoita koskevia ilmiöitä, huolia ja muutostarpeita. Työskentely on yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää edistämistä, suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyötä. Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä on lakisääteinen ja siihen osallistuu oppilaitoksen edustajia, opiskeluhoollon edustajat, huoltajien edustajia, opiskelijoiden edustajia ja tarvittaessa muita toimijoita kuten nuorisotyö. (THL 2023d; Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s.11)

Yksilökohtainen opiskeluhoito käsittää opiskelijoille annettuja koulu- ja opiskeluhoollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori ja psykologi palveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Moniammatillinen tai monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito toteutetaan tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kun koulussa herää huoli opiskelijasta esimerkiksi koulupoissaolojen takia, on huolen herääjällä velvollisuus kerätä yksilökohtainen moniammatillinen tai monialainen asiantuntijaryhmä (MAR). Tuen tarpeen tunnistamisessa, tilanteen selvittelyssä, tuen suunnittelussa ja järjestämisessä tarvitaan opettajia sekä mahdollisesti opiskeluhoolltohenkilöstöä. MAR-ryhmään kuuluvat opiskelijan ja mahdollisesti hänen huoltajiensa valitsevat ammattilaiset tai muut henkilöt. (THL, 2023f; Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s. 5) Yksilökohtaisen opiskeluhoollon kuraattorityötä kuvataan lisää luvussa 2.1.2 Yksilöllinen ja yhteisöllinen kuraattoripalvelu.

2.1.1 Kuraattori sosiaalityön asiantuntijana

Koulun kuraattorityö on ehkäisevää sosiaalityötä. Sosiaalityö, jota koulussa toteutetaan lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa on ehkäisevää lastensuojelutyötä. Opiskeluhoollon kuraattori tukee ja edistää lasten, nuorten ja aikuisopiskelijoiden koulunkäyntiä, oppimista, opiskelua sekä hyvinvointia, sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä. Lisäksi kuraattorin tavoitteena on edistää koko koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia, ehkäistä ongelmien syntyä ja varmistaa varhainen tuki opiskelijoille ja heidän perheilleen. Kuraattorin työhön kuuluu yhteistyön tekeminen perheen, läheisten, opiskeluhoollon ja oppilaitoksen muiden työntekijöiden sekä yhteistyöverkostojen kanssa.

Kuraattori tekee ammatillista työtä yhdessä opiskelijan kanssa kahden, yhteisöllisesti sekä monialaisesti. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, ss. 362–365) Kuraattorin työ vaatii vahvaa sosiaalityön lainsäädännön tuntemusta sekä sosiaalityön menetelmien hallintaa. Kuraattori voi ohjata ja neuvoa opiskelijoita myös ilman asiakkuutta sekä antaa anonyymiä neuvontaa ja ohjausta opettajille, oppilaitoksessa työskenteleville ja huoltajille (THL, 2023c).

Kuraattorin tehtävä sosiaalityöedustajana on huolehtia lapsen edusta, lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraamisesta ja sen edistämisestä. Kuraattorin tulee antaa asiantuntija-apua muille viranomaisille ja kehittää palveluja kasvatuksen tukemiseksi. Työtä tehdessä ja kehitettäessä on erityistä huomiota kiinnitettävä lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. Myös vanhempia on tuettava heidän kasvatustehtävässään. Sosiaalityö on muutosta tukevaa ja sen tavoitteena on tukea yhdessä yksilön, perheen ja heidän yhteisöjensä toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, § 9, § 10, § 15)

Sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaalihuollon toteuttajan antamaan asiakkaalle laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja kohtelua ilman syrjintää. Päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä sekä sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan etu. Asiakkaan sosiaalista vuorovaikutusta tulee tukea toimitilojen suunnittelulla ja yksilöllisten tarpeiden, edellytysten, esteettömyyden ja yksityisyyden suojan huomioinnilla. (Sosiaalihuoltolaki, 1301/2014 § 30) Kuraattorin tehtävä on huolehtia siitä, että opiskelijan on mahdollista saavuttaa palvelu.

Yksilökohtainen kuraattoripalvelu alkaa asian vireille tulosta. Palvelu etenee sen järjestämiseen, toteuttamiseen ja lopulta asiakkuuden päättämiseen. Opiskelija voi ohjautua kuraattorin asiakkaaksi omasta aloitteestaan, huoltajan aloitteesta, oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijän ohjaamana tai koulun ulkopuolisten tahojen, kuten lastensuojelun, perheneuvolan, nuoriso- tai harrastustoimen kautta. Kuraattoripalveluiden on oltava helposti saavutettavissa ja keskustelemaan on päästävä seitsemäntenä työpäivänä tarpeen vireille tulosta tai yhteydenottopyynnöstä, kiireellisessä tapauksessa keskustelemaan on päästävä samana tai seuraavana työpäivänä (Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 §). Yhteydenoton jälkeen kuraattorin on aloitettava opiskelijan tuentarpeen arviointi ja kokonaiskuvan selvittäminen. Kuraattori tekee selvityksen yleensä yhteistyössä opiskelijan, huoltajien ja muiden tarvittavien tahojen kuten opettajan kanssa. Asiakaskertomukseen kirjataan tiedot, tavoitteet, toimintatavat, vastuun jako sekä osallistuneet (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 368–369; THL, 2023b)

Kuraattorilla on kirjaamisvelvollisuus sekä salassapitovelvoite. Kuraattori kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon työtä koskevat tiedot sosiaalihuollon asiakaskirjoihin sosiaalihuollon säännösten mukaisesti (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000). Kirjaamisessa noudatetaan sosiaalihuollon asiakaskirjoista annettua lakia (Laki sosiaalihuollon asiakaskirjoista 254/2015). Salassapitovelvoite sisältää vaitiolovelvollisuuden, asiakirjasalaisuuden sekä hyväksikäyttökiellon. Mikäli opiskelijaan liittyvä huoli ylittää lastensuojelullisen huolen on kuraattorilla oikeus antaa asian hoitamiseksi salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömät tiedot, kirjata lastensuojeluilmoitus ja ilmoittaa siitä opiskelijalle ja mahdollisesti hänen huoltajalleen. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, ss. 6, 12, 14–16, 18, 22) Kuraattorilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada ja luovuttaa opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 20§, 23§) Kuraattori voi konsultoida oppilaitoksen henkilökuntaa yksilö-, ryhmä-, yhteisö- tai ilmiötasolla. Nimettömään konsultaatioon ei tarvita opiskelijan tai vanhemman suostumusta. Kuraattori voi myös neuvoa ja ohjata opiskelijoita ilman asiakkuuden syntymistä. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, ss.11, 17; THL, 2023c)

2.1.2 Yksilöllinen ja yhteisöllinen kuraattoripalvelu

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa on tärkeää avoimuus, kohtaaminen, läsnäolo ja yhteistyö. Kuraattori osallistuu opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen sekä opiskelija että koulukohtaisella työllä. Kuraattorin osallisuus oppilaitoksen toiminnankehittämisessä, erityisjärjestelyjen suunnittelussa, sosiaaliseen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen tukemisessa sekä koulurauhan ja viihtyvyyden kehittämisessä on tärkeää. Myös vanhemmuuden tukeminen koulun ja kodin yhteistyöllä on tärkeää. Kodin ja koulun välisen yhteistyön tukeminen, suunnittelu ja kehittäminen sekä opettajien konsultointi, opettajien kokouksiin osallistuminen ja koulun yhteisiin tapahtumiin osallistuminen vahvistaa kuraattorin mahdollisuuksia olla osana toimivampaa ja yhteisöllisempää koulua. Rakentava ja toimiva yhteistyö ehkäisee ongelmia. Vanhempien huolen kuunteleminen, vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuksen näkeminen yhteisvastuullisena tehtävänä mahdollistaa koulunkäynnin onnistumisen, mahdollisten tukien suunnittelemisen ja tuottamisen yhdessä. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, ss. 369–372; Wallin, 2011, ss. 103–112, 137)

Kuraattorin työhön kuuluu myös yhteisöllinen ja yksilökohtainen kuraattorityö, jota hän tekee pääasiassa yksin. Tähän työmuotoon kuitenkin liitetään moniammatillinen tai monialainen yhteistyö asiakkaan tarpeen niin vaatiessa. Gråsten- Salosen ja Mehtiön (2017) mukaan yksilöllinen kuraattoripalvelu on opiskelijan kohtaamista, tukemista ja ohjaamista erilaisissa mieleen ja toimintaan vaikuttavien pulmien kanssa. Lapsikeskeisessä sosiaalityössä kuulluksi tuleminen ja aito kohtaaminen on tärkeää. Kuraattorin tehtävä on tukea, kannustaa, auttaa ja vahvistaa opiskelijaa hänen pulmansa kanssa. Kuraattori pyrkii havaitsemaan ja tunnistamaan erilaisia huolia, tukemaan opiskelijan säännöllisessä koulunkäynnissä, arkielämän haasteista selviytymisessä ja myönteisessä kasvussa. Työskentelyssä voidaan käyttää apuna erilaisia työtapoja ja keinoja sanoittaa itseään Esimerkiksi pelejä, lomakkeita, tunne- ja keskustelukortteja sekä verkosto- ja roolikarttoja voidaan käyttää. Kuraattori tukee opiskelijan omaa toimijuutta ja otetta oman elämän kiinnisaamisessa. (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 369; Wallin, 2011, ss. 85,88) Kuraattorityön kestolle ei ole määriteltyjä rajoja, kuraattorin työprosessi voi kestää vuosia eniten tukea tarvitsevien kanssa. Myös vanhemmilla on mahdollisuus ottaa yhteyttä kuraattoriin, kun he kaipaavat lasten tai nuorten elämään liittyvissä asioissa neuvontaa tai ohjausta. Kuraattori voi tavata opiskelijaa ja vanhempaa myös yhdessä. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä opiskelijaa käyttämästä kuraattoripalveluja. Kuraattorin työtä on myös yksilöllisten opetusjärjestelyjen tarpeen arviointi. Arviointi ja ohjaus tapahtuu yhdessä yhteistyössä opiskelijan, huoltajan ja muun tukiverkoston kanssa. Tarvittaessa opiskelija ohjataan tutkimuksiin tai jatkoselvityksiin. (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 367–370)

Yhteisöllinen kuraattoripalvelu on asiakastyötä esimerkiksi luokka tai ryhmätasolla. Aihepiireinä voivat olla esimerkiksi sosiaaliset taidot, kaveritaidot, koulukiusaaminen, tunnetaidot, pelaaminen tai ryhmäytyminen tai muut aiheet, joita ryhmä tarvitsee. Ryhmiä vedetään usein työparin kanssa. Työparina kuraattorilla voi olla esimerkiksi psykologi, erityisopettaja, nuorisotyöntekijä tai muu joku työntekijä. Ryhmiä voidaan pitää sovitusti eri pituisena ja eri kokoontumistiheydellä. (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 369–370) Kuraattori voi tehdä yhteisöllistä kuraattorityötä myös luokassa esimerkiksi opettajan kanssa tuntityöskentelynä.

2.1.3 Kuraattorintyö moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueella

Koulukuraattorin työn haasteita ovat erilaiset ajankohtaiset ilmiömäiset haasteet, jotka liittyvät lapseen, nuoriin ja perheisiin sekä koulumaailmassa että vapaa-ajalla. Kuraattorin työn tulee kehittyä ja pystyä vastaamaan yhteiskunnallisiinkin haasteisiin tekemällä laaja-

alaisesti yhteistyötä eri toimijoiden ja monialaisten tiimien kanssa. (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 374–375) Monialainen yhteistyö opiskeluhollossa koulun sisällä on välttämätöntä (Hietanen ym., 2020, s. 4).

Pirkanmaan hyvinvointialueella on käytössä kuraattorintyötä ohjaava kuraattorin käsikirja, jossa opiskeluhollossa yhteistyö sekä koulun kanssa tehtävä yhteistyö määritellään organisaation sisäisten toimijoiden työskentelyksi ja nimetään **moniammatilliseksi yhteistyöksi**. Siihen kuuluvat opiskeluhollohenkilöstö: koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri sekä koulun sisäiset toimijat: opettaja, rehtori jne. Moniammatillisella yhteistyöllä on tarkoitus varmistaa kokonaisvaltainen ja paras mahdollinen tuki opiskelijoille. Moniammatillista yhteistyötä tehdään matalalla kynnyksellä. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s. 10)

Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämien opiskeluhollopalveluiden keskeisempiä yhteistyön toimintamuotoja oppilaitoksessa on oppilaitoskohtainen opiskeluhollossa asiantuntijatiimi (ATT) työskentely. ATT:iin kuuluvat kuraattorin lisäksi terveydenhoitaja, koulupsykologi ja tarpeen mukaan koululääkäri. Asiantuntijatiimissä tehdään moniammatillista yhteistyötä ja tarvittaessa annetaan ryhmän sisäistä tai ulkoista konsultaatiota koulun henkilökunnalle tai yhteistyökumppaneille. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s. 5)

Kuraattorin **monialainen yhteistyö** myös koulun toimijoiden ulkopuolelle on tärkeää lapsen edun mukaisesti silloin, kun varhainen tuki eli koulun tai opiskeluhollossa toimet eivät riitä lapsen tai nuoren ongelmien hoitamiseen. Monet opiskelijat tarvitsevat koulussa annetun tuen lisäksi muita sosiaali- ja terveyspalveluja. Monialaisen yhteistyön ja matalan kynnyksen yhteistyörakenteiden avulla voidaan tukea lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen onnistumista. Kuraattorin, perheen ja muun tukiverkoston tulisi tehdä yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa järjestämällä palavereja, joissa sovitaan suunnitelmasta, työn- ja vastuunkannosta ja seurannasta. (Gråsten-Salonen & Mehtiö, 2017, ss. 364, 366, 370) Monialainen yhteistyö on määritelty Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattorintyön käsikirjassa organisaatorajat ylittäväksi työksi. Monialaista yhteistyötä tehdään silloin, kun osallistutaan mahdollisen opetushenkilökunnan lisäksi muun toimijan kanssa yhteistyöhön opiskelijan tai yhteisön hyväksi monialaisesti. Kuraattori osallistuu monialaiseen yhteistyöhön opiskelijan tuen toteuttamiseksi. (Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s.10–11, 13)

Kuraattorin työhön kuuluu yhteistyö muiden lasten ja nuorten kanssa toimivien työntekijöiden kanssa myös yleisemmin. Alueellisella yhteistyöllä tavoitellaan lasten ja nuorten hyvinvointia, alueen palveluiden kehittämistä ja sosiaalisten ongelmien syntyminen ehkäisyä. Alueellinen yhteistyö, verkostoituminen ja verkostoyhteistyö on välttämätöntä, jotta eri toimijoiden osaaminen ja resurssit voidaan monipuolisesti hyödyntää lasten, nuorten ja perheiden käyttöön. Alueellista yhteistyötä tehdään usein esimerkiksi lastensuojelun, perheneuvolan, ehkäisevän päihdetyön, nuorisotoimen, poliisin, seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, s. 374)

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ja siksi luvattomiin poissaoloihin tulee puuttua myös oppilashuollollisin keinoin. Kuraattori auttaa tarvittaessa selvittämään opiskelijan poissaolojen syitä ja arvioi taustalla olevia tekijöitä, mutta poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen kuuluvat opetuksen järjestäjälle. Kuraattori tekee monialaista oppilaitoskohtaista opiskeluhoitotyötä yleisesti tämän eteen. Opiskelijan koulunkäynnin turvaamiseksi poissaoloihin puuttumisessa kuraattori pyrkii tarvittaessa tekemään yhteistyötä huoltajien ja muiden tahojen kanssa. Poissaoloihin puuttumiseen ja läsnäolon tukemiseen tarvitaan myös oppilaitoksen tukitoimien riittävyyden tarkastelua. (OPH, 2024b; Pirha, henkilökohtainen tiedonanto, 2024, s.23) Kuraattori työskentelee opiskelijan poissaolojen parissa sekä yksilökohtaisena opiskeluhoitotyönä että yksilökohtaisena kuraattorityönä. Lain mukaan opiskelijalla on oikeus kuraattorin arvion perusteella saada riittävä tuki ja ohjaus opiskeluun ja kehitykseen liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Kuraattorin tulee ohjata opiskelija saamaan muita opiskeluhoillon palveluja sekä muuta erityistä tukea tukevaa toimintaa opiskelijan erityisen tarpeen mukaan. (Oppilas ja opiskelijahuoltolaki 1287/201315) Tämän vuoksi kuraattorilla on velvollisuus huolehtia riittävästä tuen tarjoamisesta opiskelijoille ja tehtävä monialaista yhteistyötä tuen tarpeen selvittämisessä myös koulupoissaolojen ehkäisemisessä.

Kuraattorin työtehtävä koulun sosiaalityöntekijänä on siis laaja-alainen ja vahvasti lakiin määritelty työtehtävä. Kuraattorin työhön kuuluu koulunkäynnin tukeminen ja koulussa pysymisen tukeminen sekä osana opiskeluhoiltoa että kuraattoripalveluna yhteisöllisesti ja yksilöllisesti. Molemmissa kuraattori tekee moniammatillista tai monialaista yhteistyötä muiden opiskeluhoiltoon kuuluvien tai tarvittavien tahojen kanssa. Olennaista kuraattorin työssä on tunnistaa sosiaalisia ongelmia, lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä sekä pyrkiä poistamaan ja lieventämään erilaisia haittoja yksilön, yhteisön ja oppilaitoksen tasolla. Kuraattorin yhteisöllisellä työllä edistetään yksilöiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia, jotta jokainen opiskelija tuntisi olevansa osa yhteisöä, kiinnittyisi kouluun eikä ylimääräisiä poissaoloja pääsisi syntymään. Kuraattorin

työnkuvan ymmärtäminen on tärkeää, jotta kuraattorien kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa voidaan ymmärtää ja yhteistyön sujumista parantaa. Erilaisia yhteistyömahdollisuuksia ja rakenteita hyödyntämällä kuraattori on mahdollista toimia opiskelijan edun mukaisesti ja löytää toimivia palvelu- ja hoitoketjuja ennaltaehkäisevästi.

2.2 Monialainen, moniammatillinen yhteistyö ja verkostotyö

Yhteistyön ja erityisesti moniammatillisen yhteistyön, monialaisen yhteistyön ja verkostotyöskentelyn käsitteitä käytetään vaihtelevasti ja päällekkäin eri lähteissä. Käsitteitä on myös määritelty monilla eri tavoilla tutkimuksessa ja kirjallisuudessa. Tässä luvussa avataan yhteistyötä ja siihen liittyviä käsitteitä aloittaen moniammatillisuudesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Sen jälkeen edetään käsittelemään monialaista yhteistyötä ja viimeisenä avataan verkostoyhteistyön käsitettä. Tutkimuksessa pyritään lopulta käyttämään jo edellä kuvattuja Pirkanmaan hyvinvointialueella käytössä olevia käsitelmäryhmiä, jotta kyselyn vastaavien kuraattorien kieli on yhtenäinen.

Yhteistyötä tehdään monilla eri tavoilla ja eri toimintaympäristöissä. Sitä voidaan tarkastella esimerkiksi organisaatioiden sisällä, niiden välillä tai niitä voidaan määritellä organisaatioiden sisäisiksi tai välisiksi yhteistyömuodoiksi. Lähteestä riippuen käsitteet moniammatillinen, monialainen, monitoimijainen tai eri sektorit ylittävä yhteistyö, verkostoyhteistyö tai verkostotyö kuvaavat joko eri ammattialojen, ammattiryhmien tai sektorien välistä yhteistyötä. (Lammintakanen ym, 2016 s. 8; Immonen s.19)

Yhteistyö organisaatioiden sisällä, organisaatioiden ulkopuolella ja erilaisilla rajapinnoilla on asiakkaan edunmukaista palvelua. Ammatillisten rajojen rikkominen ja kustannustehokkuuden vaatimukset ulottuvat niin sosiaali- ja terveysalalle kuin koulutyöhön. Työnteon uudistaminen edellyttää toimivaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä ymmärrystä yhteistyön mahdollisuuksista yhteistyökumppanina opiskelijan tilanteen selvittämisessä, tukemisessa ja auttamisessa. Tärkeää tilanteessa on ymmärtää myös mahdollinen koko perheen auttaminen. (Kekoni ym., 2019, ss. 7–8; Korpela, 2012, ss.292–293) Toimintakulttuurin muutos asiantuntijalähtöisestä yhteistyöstä perhelähtöiseen työhön tukee myös perheen osallisuutta ja yhteistyön rakentumista perheen kanssa. (Määttä & Rantala, 2022, ss. 217, 225–234) Lasten, nuorten ja perheiden palveluita ohjaavasta lainsäädännöstä löytyy useita moniammatillisuutta koskevia säädöksiä, jotka ohjaavat yhteistyön tekoa. Näitä löytyy esimerkiksi sosiaalihuoltolaista (Sosiaalihuoltolaki

1301/2014), perusopetuslaista (Perusopetuslaki 628/1998), ja lastensuojelulaista (Lastensuojelulaki 417/2007). Moniammatillisuudella ja monialaisuudella pyritään vastaamaan yksilöiden haasteisiin ja erilaisiin tilanteisiin mahdollisimman tehokkaasti.

2.2.1 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuuden käsitettä voidaan tulkita monista eri näkökulmista. Käsitteen määritelmä ei ole yksiselitteinen, eikä se merkitse kaikille samaa asiaa ja se voidaan ymmärtää monin eri tavoin. (Rissanen ym, 2018, s.119; Paavilainen ym., 2019, s. 292). Moniammatillisessa yhteistyössä on mukana eri alojen asiantuntijoita ja ammattilaisia monista eri organisaatioista ja ammattikunnista. Yhteistyön erilaiset muodot ja merkitykset ovat riippuvaisia asiakkaan avun tarpeesta ja moniammatilliseen yhteistyöhön sitoutumisesta. Moniammatillisen ryhmän työskentelyn kohde määrittää kulloinkin ryhmän osanottajat ja sen tehtävän. Myös moniammatillisen työn tulokset ovat riippuvaisia osallistujien sitoutumisesta yhteistyöhön. Moniammatillisuuden ongelmiin lukeutuu ajatus siitä, että moniammatillisuutta pidetään itsestään selvyytenä, mutta siihen sisältyy haluttomuutta ymmärtää toisen näkökulmaa. Moniammatillisuus ja monialaisuus voidaan ajatella erilaisten verkostojen yhteistoimintana, organisaation sisäisen tai ulkoisen yhteistyön muotoina tai viranomaisten keskinäisenä yhteistyönä. (Kekoni ym., 2019, ss. 8–11; Hirvonen ym., 2019, s. 17)

Rissanen ym. mukaan moniammatillinen yhteistyö voi olla kahden tai useamman ammattiryhmän yhteistä toimintaa, jolloin yhteistoiminnassa ovat voimassa tavanmukaiset ammattiryhmien hierarkiat, valta-asetat ja työnjako (Rissanen ym., 2018, s.119). Niiranen määrittää moniammatillisuutta eri ammattiryhmien väliseksi yhteistyöksi, eri toimialojen henkilöstön sisäiseksi yhteistyöksi tai eri toimijoiden henkilöstön väliseksi yhteistyöksi. Moniammatillisuutta on myös toisistaan täysin erillään olevien ammattilaisten työ silloin, kun he työskentelevät saman työn eteen kuten johtoryhmätyöskentely tai hallitustyöskentely. Moniammatillisuus voidaan määrittää kapeasti saman ammattialan sisällä olevien ammattiryhmien väliseksi työskentelyksi. Useammin se kuitenkin määritellään saman työalueen tai tehtävän suorittamisessa tarvittavien eri ammattiryhmien tai erilaista ammatillista osaamista omaavien työntekijöiden väliseksi työskentelyksi. (Niiranen, 2018, s.140) Moniammatillisuus sisältää erilaisia työskentelymuotoja rinnakkain työskentelystä erilaisiin ammatillisiin roolirajoja rikkoviin työskentelymuotoihin. (Lammintakanen ym., 2016, ss. 8–10) Moniammatillinen työ poikkeaa ammattikunnan sisäisestä työstä sillä, että yhteinen työ edellyttää asiantuntijuuden ammattirajojen

ylittämistä, vuoropuhelun pohjalta syntyvää oppimista sekä yhteisiä tulkintoja. (Niiranen, 2018, ss. 140–141)

Moniammatillinen työskentely voi tapahtua vain ammattilaisten kesken tai asiakkaan kanssa yhdessä, jolloin asiakas on aktiivinen toimija osana moniammatillista ryhmää. Moniammatillista työtä tehdään esimerkiksi hoito- ja palvelusuunnittelukokouksissa, kehittämispalavereissa sekä verkostokokouksissa. Asiakkaiden elämäntilanteiden ymmärtäminen vaatii ammattilaisilta myös nöyryyttä olla etsimättä ratkaisuja yksin. Tärkeää on työskennellä moniammatillisella yhteistyöllä asiakkaan parhaaksi, etsien ratkaisua pitämättä yhteistyötä itsessään ratkaisuna asiakkaan ongelmaan. (Kekoni ym., 2019, ss. 10–12) Koulussa moniammatillinen työskentely tapahtuu viikoittain oppilashuoltoryhmän kesken. Työssä keskeistä on kouluhyvinvoinnin koordinointi, huolien esille tuominen ja tarvittaessa niihin puuttuminen.

2.2.2 Monialainen yhteistyö

Monialainen yhteistyö liittyy ammattilaisten ja päättäjien yhteiseen tarpeeseen lisätä palveluiden asiakaslähtöisyyttä, laatua ja vaikuttavuutta tuloksellisella yhteistoiminnalla. Monialainen yhteistyö on eri ammatillisten taustaa omaavien organisaatiota ja sektorirajoja ylittävää yhteistyötä. Sitä on määritelty myös monialaisen yhteistyön käytännöksi silloin, kun kootaan eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot yhteen yli organisaatio- tai ammattirajojen. Monialainen yhteistyö voi kehittyä ja muuttua ajan kuluessa. Sitä kuvataan vuorovaikutusprosessina, jossa kaikilla prosessiin osallistuvilla ammattilaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa ja panostaa prosessiin. Monialaisella työskentelyllä haetaan yhdessä arviointia siitä mitä tulee tehdä, mitä on jo tehty ja miten tavoitteisiin päästään. Monialaisella yhteistyöllä tavoitellaan yhteistä käsitystä asiakkaan tilanteesta ja siihen tarvittavista toimenpiteistä tapauskohtaisesti. Monialaisella työskentelyllä vastuu asiakkaan tukemisesta on yhteinen. Monialaisen yhteistyön hyödyt kohdistuvat niin asiakkaisiin, henkilökuntaan kuin koko organisaatioon. (Lammintakanen ym., 2016, ss. 8–10; Immonen, 2024, s.19)

Määtän ja Rantalan (2022) mukaan monialaista yhteistyötä tarvitaan koulussa silloin, kun opiskelija tarvitsee kehityksensä tueksi kasvattajien lisäksi muiden ammattiryhmien tukea. Monialaista yhteistyötä vanhempien kanssa määrittelee heidän mukaansa lakien lisäksi kolme keskeistä yhteistä periaatetta. Ne mahdollistavat yhdessä työskentelyn perheen ja ammattilaisten kanssa. Näitä periaatteita ovat vaikeuksien ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen, vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa tehtävä yhteistyö sekä

luottamuksellisuus sisältäen salassapitosäännökset. Monialaisen yhteistyön yhdessä tekemistä voidaan kuvata työskentelymallien ja tapojen avulla. Näitä malleja ovat esimerkiksi rinnakkain työskentely, yhdessä työskentely ja yli ammatillisten rajojen kanssa työskentely tai toisin termein, joita ovat lokeroitunut, latistunut sekä hyvin toimiva asiantuntijuus (katso lisää Määttä & Rantala, 2022 ss. 234–242). (Määttä & Rantala, 2022, ss. 222–224, 234–237) Monialaista työtä tehdään koulussa yhteisöllisenä työnä yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä huolen herättyä opiskelijakohtaisesti.

2.2.3 Verkostoyhteistyö

Moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään myös erilaisissa verkostoissa ja käsitteenä voikin olla verkostoyhteistyö. Verkostotyö on eri sektoreilla ja erilaisilla toimialoilla toimivien toimijoiden välistä muuttuvaa yhteistyötä. Toimijoiden verkostoyhteistyöhön vastavuoroinen panostaminen ja siitä hyötyminen, ei-hierarkkiset vuorovaikutussuhteet sekä verkoston toimijoiden keskinäisen riippuvuuden ymmärtäminen määrittävät sitä. (Alanne ym., n.d., s. 3) Niirasan mukaan verkostoissa toimiminen on toimimista eri ammattiryhmien, organisaatioiden ja toimintatapojen muodostamassa yhteisössä. Verkostoja yhdistää jokin yhteinen asia, tavoite tai toiminnan kohde. Verkostoissa toimimisessa keskeistä on toimijoiden tasavertaisuus. Verkostoissa vastuun kantaminen ja sen jakaminen voi olla monimutkaisempaa kuin saman työyhteisön sisällä. Verkostomainen toiminta ja erilainen kumppanuus turvaavat palveluiden jatkuvuutta sekä toiminnan luotettavuutta. Verkostoja muodostetaan monipuolisempien palveluiden aikaansaamiseksi. Verkostoon voi kuulua hyvin erilaisia organisaatioita niin julkiselta, yksityiseltä kuin kolmannelta sektorilta. (Niiranen, 2018, ss. 130, 138–139)

Verkostoiva työ auttaa saavuttamaan yhteiset tavoitteet, jotka ovat riippuvaisia verkostotyön lähtökohdasta. Esimerkiksi sosiaalisessa kuntoutuksessa verkostot muodostavat väylästä, jossa asiakas liikkuu palveluiden välillä. Verkostoyhteistyöllä voidaan vahvistaa verkostoon osallistuvan osallisuuden kokemusta ja tietoutta käsiteltävistä aiheista. (THL, 2018) Yhteistoiminta sitoo palvelut kokonaisuuksiksi, jolloin työntekijä löytää asiakkaalleen polkuja yksilöllisiin ratkaisuihin. Verkostoyhteistyötä voidaan tehdä sekä asiakkaan edun ja hoitopolun löytymiseksi, mutta verkostoyhteistyö on myös yleisellä tasolla kehittämistä. Verkostoyhteistyöllä haetaan yhteisen tietoperustan ajantasaisuutta, tavoitteellista yhteistyötä ja toimintaa, joilla syntyy verkosto ja kumppanuussuhde, josta kaikki hyötyvät. Verkostoivalle yhteistyölle asetetaan tavoitteita, niitä seurataan ja viedään yhdessä eteenpäin. (Hirschovits-Gern, 2019, ss.1–2, 5)

Kuraattorin verkostoyhteistyö voi liittyä erilaisiin työryhmiin, projekteihin tai kuntien lastensuojelusuunnitelmien hallintokuntien yhteisiin hankkeisiin, joissa kuraattori toimii koulun tai oppilaitoksen sosiaalityön asiantuntijana. (Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, s. 374) Myös kunnan ja hyvinvointialueen yhteiset hyvinvointityöryhmät sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteiskehittäminen esimerkiksi mielenterveys ja päihdetyön kanssa voivat kuulua kuraattorin vastuualueelle. Näissä tapauksissa kuraattori toimii koulun sekä lasten ja nuorten ajankohtaisten asioiden tiedonjakajana sekä siltanrakentajana eri toimijoiden välillä. (Wallin, 2011, ss.111–112; Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, s. 374)

Koska moniammatillisuutta, monialaisuutta ja verkostoyhteistyötä kuvataan eri lähteissä ja käytännöissä eri tavoin, on tämän tutkimuksen kannalta tärkeää ymmärtää, että tutkimuksessa käytettävä käsite **monialainen yhteistyö**, voi sisältää myös moniammatillisen yhteistyön. Se toteutuu silloin kun yhteistyössä mukana on koulun ulkopuolelta tuleva yhteistyötaho. Pirkanmaan hyvinvointialueen käsitteellä monialainen yhteistyö toteutuu silloin, kun vähintään yksi ammatillinen toimija tulee mukaan työskentelyyn koulu yhteisön ulkopuolelta.

2.3 Koulussa pysyminen ja koulupoissaolojen lisääntyminen

Seuraavissa luvuissa avataan käsitteitä, jotka vaikuttavat osaltaan lapsen tai nuoren koulunkäyntiin ja liittyvät olennaisesti koulussa pysymiseen ja sen tukemiseen. Koulunkäynnin ongelmat ovat lisääntyneet ja niiden taustalta löytyy monenlaisia syitä, lopulta ne johtavat usein kouluun lähtemisen ongelmiksi. Poissaolojen lisääntymiseen liittyy usein prosessi, jossa alkuun poissaoloja on vain vähän, ne lisääntyvät vähitellen ja johtavat lopulta siihen, ettei lapsi tai nuori tule kouluun ollenkaan. Poissaolojen lisääntyminen vaikuttaa taas lapsen ja nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, sosiaalisiin suhteisiin ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Alttiutta poissaoloihin lisäävät myös lapsen tai nuoren kokemat muutokset elämässä. Läheisen kuolema, trauma, nivelvaiheet koulunkäynnissä, koulukiusaaminen, mielenterveyden haasteet tai vaikka tapaturma voivat muuttua koulunkäynnin ongelmaksi, vaikka fyysinen oire olisikin hoidossa. Poissaolo aiheuttaa opiskelijalle psyykkisiä lisäpaineita ja vaikeuttaa koulussa pysymistä. (Mantila ym., n.d.)

Nuorisopsykiatri Laura Linkosalo (henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024) luennollaan Koulunkäyntihaasteet totesi koulunkäyntihaasteen olevan ilmiönä tunnettu jo pitkään. Ensimmäiset tieteelliset julkaisut asiasta ovat vuodelta 1932. Koulun tehtävä on opettaa akateemisia taitoja ja ryhmätaitoja sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä opettaa

hallitsemaan erilaisia stressitekijöitä ja ongelmanratkaisutaitoja. (Laura Linkosuo, henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024) Oppimisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta koulu on lapselle ja nuorelle tärkeä kehitysympäristö (Sergejeff, 2023, s.16). Koulupäivät muodostavat lapsen ja nuoren vuorokaudesta merkityksellisen osan. On tärkeää saada kokemuksia yhteisön jäsenenä toimimisesta ja yhteisöön kuulumisesta. Nämä kokemukset rakentavat lapsen ja nuoren sosiaalisen identiteetin suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. (Sergejeff, 2023, s.16) Koulussa pysymiseen vaikuttaa opiskelijan koulunkäyntikyky osa-alueinaan opiskelukyky sekä toimintakyky kouluympäristössä (Laura Linkosuo, henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024).

Suomalaisessa tutkimuksessa, kirjallisuudessa ja keskusteluissa ei ole vielä vakiintuneita käsitteitä kuvaamaan koulunkäynnin epäsäännöllisyyden, toistuvien poissaolojen tai kokonaan koulupolulta pudonneiden tilanteiden opiskelijoista. Kouluissa esiintyvään poissaoloilmiöön liittyy erilaisia koulupoissaolomuotoja, jotka vaikuttavat yhdessä ja erikseen opiskelijan koulukäynnin onnistumiseen. (KouluKunnossa, 2023, ss. 6–7; Sergejeff, 2023, 11) Kaikki koulupoissaolojen muodot vaikuttavat opiskelijan kouluun kiinnittymiseen ja sitä kautta opiskelijan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, mahdollisesti tarvittavaan tuen tarpeen arviointiin ja toteutukseen. Poissaolot vaikuttavat myös tulevaisuuden kehityskulkuun sekä koulunkäynnistä suoriutumiseen ja voivat lopulta syrjäyttää opinnoista. Nuoren syrjäytyminen on yhteiskunnalle kallista, mutta hoito kustannustehokasta (Sergejeff, 2023, ss.11, 16; Laura Linkosalo, henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024). Koulun toimintakulttuurilla, opettajan ja opiskelijan vuorovaikutuksella sekä nopealla puuttumisella on selvä yhteys koulussa pysymiseen ja kouluun kiinnittymiseen (Mantila ym., n.d.). Oppimisympäristön tulee tukea opiskelijan mielekkäitä osallisuuden ja koulu yhteisöön kuulumisen kokemuksia ja kiinnittymistä kouluun on tietoisesti tuettava (Ulmanen, 2017, ss. 5–6).

Koulussa pysymisen haasteisiin on pyritty vastaamaan erilaisin toimin ja tutkimuksin myös valtiotasolla. Sergejeffin mukaan monitahoisen ilmiön yhteiset käsitteet luovat yhteistä ymmärrystä koulunkäynnin vaikeuksista ja vakiinnuttavat pikkuhiljaa paikkaansa, jolloin voidaan rakentaa vaikuttavia toimintatapoja poissaolojen ennaltaehkäisyyn sekä niihin puuttumiseen (Sergejeff, 2023, s.11). Opetus ja kulttuuriministeriö (OPH) toteutti vuosina 2020–2023 hankekokonaisuuden tukeakseen opiskelijoiden hyvinvointia ja mahdollisuuksia koulunkäyntiin. Hankkeilla pyrittiin vahvistamaan opiskelijoiden kouluun kiinnittymistä konkreettisilla ratkaisuilla ja toimintamalleilla kouluille sekä luotiin rakenteita, jotka palvelevat johtamista ja kehittämistä esi- ja perusopetuksessa. Koulukunnossa hankkeiden perusteella luotiin Koulukunnossa- läsnäolomalli, joka koostuu kolmesta osiosta:

ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen ja vahva tuki. (KouluKunnossa, n.d.) Hankekokonaisuuteen kuului vuonna 2021 toteutettu Sitouttavan kouluysteistyön kehittämishanke. Hankkeen taustalla oli huoli perusopetuksen opiskelijoiden poissaolojen lisääntymisestä ja sen tavoitteena oli tukea opiskelijoiden kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa sekä vähentää poissaoloja. (Sergejeff, 2023, s. 4.)

2.3.1 Koulunkäynnin tukeminen

Hyvät yhteistyösuhteet lasten ja koulun aikuisten välillä tukevat koulunkäyntiä ja sen säännöllisyyttä. Turvallisten läsnä olevien aikuisten kuten koulunkäyntiavustajan, terveydenhoitajan tai kuraattorin yhteistyösuhde toimivat suojaavana tekijänä. Tärkeää on työntekijän kyky toimia yhdessä vanhemman kanssa. Kannatteleva lasten ja aikuisten yhteisö ja hyvä yhteishenki vahvistavat kokemusta hyväksytyksi tulemisesta sekä yhteisöön kuuluvuuden tunnetta. Yhteistyösuhteen puuttuminen lisää riskiä erityisesti koulunkäynnin keskeytymiseen. (Ruutu, 2019, ss. 207–209) Myös kasvatuksen asiantuntijoiden sekä terveyden edistäjien välinen yhteistyö on tärkeää (Konu, 2002, s. 63).

Suomessa oppivelvollisuus velvoittaa kaikkia alle 18-vuotiaita käymään koulua (Mantila ym., n.d.). Oppivelvollisuus tarkoittaa, että jokaisella alle 18-vuotiaalla on velvollisuus suorittaa hyväksytysti opintoja, kunnes täyttää 18 vuotta. Oppivelvollisuus voi päättyä aikaisemmin, jos opiskelija saa suoritettua ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. (OPH, 2024c) Oppivelvollisuutta määrittää oppivelvollisuuslaki (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020). Luvattomiin poissaoloihin tulee aina puuttua oppilashuollollisin keinoin ja pyrkiä yhteistyössä huoltajan kanssa turvaamaan opiskelijan koulunkäynti (Mantila ym., n.d.). Opetuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijan poissaoloja ja luvattomista poissaoloista pitää ilmoittaa huoltajille. (OPH, 2024b) Koulu on vastuussa poissaolojen seurannasta ja huoltaja vastuussa oppivelvollisuuden suorittamisesta (Mantila ym., n.d.). Vain erityisestä syystä myönnetty tilapäinen vapautus antaa oikeuden olla osallistumatta opetukseen (OPH, 2024b). Koulupoissaoloihin puuttumisen toimintamallin tulee olla osa paikallista opetussuunnitelmaa. Tärkeää on selvittää ja kartoittaa lapsen tai nuoren poissaolojen syntymisen syyt sekä mahdolliset oppimisvaikeudet, jotka voivat vaikeuttaa koulunkäyntiä. (Mantila ym., n.d.)

Poissaoloihin ja niihin tarttumiseen tarvitaan moniammatillista puuttumista matalalla kynnyksellä. Poissaolojen syiden kartoittamiseen voi osallistua opettajien ja vanhempien lisäksi koulukuraattori, terveydenhoitaja tai muu taho (Mantila ym., n.d.; Laura Linkosalo, henkilökohtainen tiedonanto, 24.5.2024). Tavoitteena on lisätä opiskelijan, vanhempien ja

ammattilaisten ymmärrystä poissaolojen syistä, auttaa kohdentamaan opiskelijan ja/tai perheen tukitoimet oikein (Mantila ym, n.d.) sekä puuttua poissaoloihin herkemmin (Koulupoissaolo, 2024). Kuraattorin sosiaalityön osaamisella on tärkeä asema kartoituksessa, mikäli opiskelijan koulunkäynnin ongelmat ovat laajasti perheen sisällä tai siihen liittyy esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaa, mielenterveydellisiä tai taloudellisia ongelmia Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, s. 368). Koulupoissaolojen kartoittamiseen on olemassa erilaisia kartoituslomakkeita opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen, joilla on tarkoitus kartoittaa, selvittää ja ottaa asiaa esille opiskelijan ja vanhempien kanssa (Koulupoissaolo, 2024). Tärkeää on myös tukea nuoren ja perheen arjenhallintaa, vanhemmuuden haasteita ja nuoren psyykkistä oireilua (henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024).

Koulussa pysymisen tukeminen voidaan jakaa ennaltaehkäiseviin, kohdennettuihin ja intensiivisiin toimiin. Ennaltaehkäisevät toimet koskevat jokaista opiskelijaa. Koulunkäyntiin liittyvät ahdistus ja poissaolopyynnöt, toistuvat myöhästymiset sekä satunnaiset poissaolot tarvitsevat kohdennettuja toimia. Runsaat poissaolot ja koulusta poisjääminen tarvitsevat intensiivisiä puuttumisen toimia. (OKM, 2021, s.5)

Sairaus saattaa vaikeuttaa tai estää opiskelijan opiskelua, mutta mahdollisuuksien mukaan silloinkin opiskelijan opintoja tuetaan henkilökohtaisenopetuksen järjestämisen suunnitelman mukaisesti (OPH, 2024b). Piia Ruudun (2019) mukaan psyykkisesti oireilevan lapsen ja nuoren koulunkäyntiä tukevat monet eri tekijät kuten yhteistyö koulun aikuisten sekä opiskelijoiden kesken, kannatteleva, hyväksyvä ilmapiiri ja yksikin koulukaveri. Ryhmäytymisen tukeminen ja varhainen puuttuminen lapsen kokemaan yksinäisyyteen on tärkeää. Erilaiset joustavat oppimismahdollisuudet, koulun kyky säädellä lapsen kokemaa kuormitusta sekä kaikenlainen varhainen ja kohdistettu tuki tiiviissä yhteistyössä vanhempien ja hoitotahon kanssa tukevat koulunkäyntiä. (Ruutu, 2019, ss. 4, 210) Nuorisopsykiatri Linkosalo (henkilökohtainen tiedonanto, 24.5.2024) korostaa koulun tukitoimien olevan aina ensisijaisia ja niitä tulee toteuttaa myös ohjatessa lapsi tai nuori eteenpäin (henkilökohtainen tiedonanto, 24.5.2024).

Kun pohditaan opiskelijan koulukuntoisuutta, tukia ja koulunkäyntikykyä tarvitaan moniammatillista yhteistyötä ja mahdollisesti laaja-alaista puuttumista. Koulunkäyntikyvyn arvion vastuu on ensisijaisesti opetuksen järjestäjällä. Lapsen kykyyn käydä koulua vaikuttavat elämäntilanne, psyykinen ja fyysinen terveys, opiskeluympäristö ja näiden kaikkien vuorovaikutus. Tukitoimien järjestämiseen sekä koulunkäyntikyvyn arviointiin tarvitaan perheen, opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä. Ellei koulunkäynti ole opiskelijan voinnin takia mahdollista, on tärkeää pohtia koulunkäynnin ja

hoidon järjestämisestä sekä opiskelijan turvallisuutta poissaolon aikana. Poissaolon pituus on huomioitava suunnitelmissa. Kouluun palaamista on tuettava erilaisin ratkaisuin ja niiden järjestelyistä ja toteuttamisvastuusta sovittava yhteistyössä. Tavoitteena on puuttua poissaolojen ongelmien syihin, ei poissaolojen oireisiin. (Luoma & Puustjärvi, 2019, ss. 114–116, 119)

Kouluakäymättömyyden tilannekartoituksen mukaan poissaoloihin puuttumisen mallin noudattaminen, opiskelijan huomioiminen ja henkilökohtainen tuki, monialainen verkostoyhteistyö ja perheiden tukeminen ovat koulun näkökulman mukaan parhaita tapoja tukea ja toimia opiskelijan koulunkäyntiä. Vielä tarvittaisiin yhteistyön parantamista ulkopuolisten palveluiden kuten nuorisopsykiatrian ja sosiaalitoimen kanssa sekä resursseja ja konkreettista tukea kouluakäymättömän opiskelijan opetukseen ja tukemiseen. (Lehtisare ym., 2020, ss. 34–35)

2.3.2 Kouluhyvinvointi käsitteenä

Kouluhyvinvointi voidaan jakaa moniin muotoihin. Kouluun liittyvät asiat vaikuttavat sekä opiskelijoiden suorituksiin että hyvinvointiin. Hyvinvointia edistävät vuorovaikutus, yhteistyö, ja monipuoliset työtavat. (OKM, 2021, s. 4). Koulun fyysisten olosuhteiden sekä sosiaalisten suhteiden merkitykset hyvinvointiin ovat erilaiset. Konun mukaan suurempi merkitys hyvinvointiin on sosiaalisilla suhteilla. Sosiaaliset suhteet hän jakaa kolmeen osaan kaverisuhteet, opettaja-oppilassuhteet sekä kiusaaminen. (Konu, 2002, ss. 63–66) Pohjoismäen (2023, ss. 2, 42–45) mukaan opiskelijoiden kouluhyvinvointiin vaikuttavat vertaissuhteet, viihtyisät koulun tilat, mieluisat kouluaineet sekä opettajat.

Yhteenkuuluvuuden tunne on osa kouluhyvinvointia sekä opiskelijan kiinnittymistä kouluun. Yleisesti koulun sosiaalinen ympäristö ja luokan yhteishenki ovat kouluhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Kouluhyvinvointia ja opiskelijoiden koulussa viihtymistä voidaan tukea koulun olosuhteita muuttamalla. Kouluhyvinvointia voidaan parantaa ja vahvistaa hyvällä ilmapiirillä, kaverisuhteilla, välituntien aktiviteeteilla sekä kiusaamattomuudella. Sitä voidaan lisätä itsensä toteuttamisella, monipuolisilla menetelmillä ja oppitunneilla, sekä erilaisella arjesta poikkeavilla päivillä ja vaihtelevuudella. Kouluympäristön siisteyttä, kalusteratkaisuja, viihtyisyyttä sekä virikkeellisyyttä ja aktiviteettimahdollisuuksia lisäämällä voidaan vaikuttaa opiskelijoiden kouluhyvinvointiin ja välituntikäyttäytymiseen. Opettajan apu, tuki ja puuttuminen sekä rauhallisempi eteneminen ovat kouluhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. (Pohjoismäki, 2023, ss. 2, 42–45, 47–49) Merkityksellistä kouluyhteisössä, on koetut mahdollisuudet vaikuttaa, kokemukset osallisuudesta ja mahdollisuudet itsensä

toteuttamiseen sekä tunneilla että välitunneilla. (Pohjoismäki, 2023, ss. 2, 42–45; Konu, 2002, s. 63) Pohjoismäen (2023, ss. 44–45) mukaan opiskelijoiden itsensä toteuttaminen ja vaikuttaminen koetaan tärkeäksi, mutta opiskelijat vaikeasti tunnistavat sitä kouluympäristössä.

Kouluhyvinvointia heikentävät väsymys ja stressaantuminen, pitkät koulupäivät ja koulutyön lisääntyminen (Pohjoismäki, 2023, s. 46). Syrjintäkokemukset ovat lasten ja nuorten arjessa varsin yleisiä. Syrjintä on hyvin monimuotoista ja syrjinnän syyksi riittää jollain tavalla havaittu erilaisuus. Kouluhyvinvoinnin näkökulmasta yläkoulu tulee esiin hyvin vahvana syrjintäkokemusten ympäristönä. Syrjinnän kokemukset vaikuttavat lasten ja nuorten elämään voimakkaasti ja aiheuttavat vahvoja negatiivisia tuntemuksia. Tämä voi muuttaa lapsen tai nuoren käsitystä ympäröivästä maailmasta, itsestä ja muista ihmisistä. Toisaalta on mahdollista, että kokemus muuttuu kasvattavaksi kokemukseksi ja saa aikaan positiivista taistelijahenkeä. Lapsilla ja nuorilla on pessimistinen kuva aikuisten syrjinnän estäjinä ja vähentäjinä. (Harinen ym., 2010, s. 5)

Yksilön terveydentila nähdään voimavarana koulun hyvinvointimallissa, eikä sitä voida erottaa eri yhteisöjen vaikutuksesta ja siksi se tulee huomioida hyvinvointia määriteltäessä (Konu, 2002, ss. 46, 64). Haasteita koulunkäyntikykyyn aiheuttaa erilliset neuropsykiatriset piirteet, perheiden ylisukupolviset haasteet arjessa ja koulunkäynnissä, koulumaailman tuen haasteet yksittäisen opiskelijan ympärillä ja opiskelijan itseohjautumisen haasteet (Laura Linkosalo, henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024). Koulun hyvinvointimallissa sosiaalisten suhteiden ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat yhteydessä toisiinsa. Erityisesti ei- kiusattuna oleminen, ryhmässä toimiminen, koulukavereiden kanssa toimeen tuleminen ja opettajien kiinnostus opiskelijoiden kuulumisista koetaan tärkeiksi tekijöiksi koulun sosiaalisissa suhteissa yleisessä subjektiivisessa hyvinvoinnissa Opiskelijan perhesuhteet sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat tärkeitä yleiseen subjektiiviseen hyvinvointiin. Yhteyksillä yleiseen subjektiiviseen hyvinvointiin koulun fyysisillä olosuhteilla on vain vähäinen vaikutus. (Konu, 2002, ss. 62–63)

2.3.3 Kouluun kiinnittyminen käsitteenä

Kouluun kiinnittymistä sekä koulutyöhön kiinnittymistä on käsitteellistetty eri tavoin. Opiskelijan kouluun kiinnittymiseen liittyvän tutkimusperinteen pohjalta voidaan tunnistaa kaksi tutkimussuuntausta. Molemmat suuntaukset painottavat ympäristön ja yksilön välisen vuorovaikutuksen ymmärtämistä kiinnittymisen kehyksen tarkastelussa. Ne pyrkivät

vastaamaan siihen, miten voidaan luoda sellainen kouluympäristö, joka tukee opiskelijoita sitoutumaan koulutyöhön. (Sergejeff, 2023, s.17; Ulmanen, 2017, s.16)

Kouluun kiinnittyminen kuvaa opiskelijan suhdetta koulussa tapahtuvaan toimintaan ja sillä on yhteys vuorovaikutukseen vertaisten, opiskelijan sekä opettajien välillä. (Ulmanen, 2017, s. 5) Kouluun kiinnittyminen ennaltaehkäisee poissaoloja ja edistää opiskelijan oppimista. Kouluun kiinnittymistä tukevat opiskelijan mahdollisuudet vaikuttaa ja tehdä valintoja koulussa, tunne siitä, että pärjää ja tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on. (OKM, 2021, s. 4) Koulun toimintakulttuurilla, opettajan ja opiskelijan vuorovaikutuksella sekä nopealla puuttumisella on selvä yhteys koulussa pysymiseen ja kouluun kiinnittymiseen. (Mantila ym., n.d.) Tärkeää on oppimisympäristön, opiskelijan mielekkään osallisuuden ja koulu yhteisöön kuulumisen kokemukset sekä tietoinen kouluun kiinnittymisen tukeminen. (Ulmanen, 2017, s. 5)

Kouluun kiinnittyminen (*school engagement*, Wang & Peck, 2013) on yleiskäsite, jonka avulla pyritään ymmärtämään opiskelijan kouluun liittyviä, ajatuksia, tunteita ja toimintaa. Opiskelijan kouluun kiinnittyminen on yhteydessä oppimistuloksiin, koulun loppuun suorittamiseen, psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. (Palmu & Sergejeff, 2021) Virtasen mukaan opiskelijan kouluun kiinnittymisen katsotaan olevan opiskelijan kouluympäristön ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde. Kasvattajan huomio suunnataan opiskelijan piirteistä kouluympäristöön ja sen muokkaamiseen. Kouluympäristöä tulisi muokata opiskelijan kouluun kiinnittymistä tukevaksi ja näin edistää opiskelijan kouluun kiinnittymistä. Kouluun kiinnittyminen on prosessi, johon voidaan vaikuttaa. Kiinnittymiseen sisältyy sisäinen motivaatio kuulua johonkin. Näin kouluun kiinnittymisen käsite heijastaa englanninkielisen käsitteen *student engagement* kolmiulotteisuutta ja kouluympäristöön kytkeytymistä. (Virtanen, 2017, ss. 4–6) Kouluun kiinnittymisen kehityksellisellä ilmiöllä on kolme ulottuvuutta. Emotionaalinen eli tunneperäinen kiinnittyminen kouluun ja koulu yhteisöön kuuluminen. Behavioraalinen eli toiminnallinen kiinnittyminen ja osallistuminen koulun toimintoihin sekä kognitiivinen kiinnittyminen eli koulun merkityksellisyyden kokeminen ja opiskelijan opiskeluun panostaminen. Näiden kolmen ulottuvuuden oletetaan olevan toisistaan riippumattomia, kuitenkin tunneperäinen kiinnittyminen edeltää toiminnallista ja kognitiivista kiinnittymistä tai ulottuvuudet vaikuttavat vastavuoroisesti toisiinsa. (Virtanen, 2017, ss. 4–6; Palmu & Sergejeff, 2021)

Tunneperäiseen kiinnittymiseen liittyvät kouluun kuulumisen tunteet, opiskelusta iloitseminen ja innokkuus tai ahdistuminen, tylsistyminen sekä surullisuus. Toiminnallinen kiinnittyminen liittyy opiskelijan näkyvään käyttäytymiseen, aktiiviseen osallistumiseen

tunneilla, koulun toiminnoissa ja tehtävien teossa sekä koulu läsnäoloon. Kognitiivinen kiinnittyminen sisältää myös koulunkäynnin arvostamisen, opiskelusuunnitelman sekä itsesäätelyn. Kouluun kiinnittymistä seuraamalla voidaan ennaltaehkäisevästi löytää opiskelijat, joilla on tavallista suurempi riski syrjäytyä koulupolultaan. (Virtanen, 2017, ss. 4–6, 13)

Kouluun kiinnittymisen käsite on mahdollista yhdistää koulun käytäntöihin ja kouluun kiinnittymistä voidaan tukea koulutason mallilla kolmiportaisesti. Opiskelijan kouluun kiinnittyminen jatkuvalla vahvistamisella on ennaltaehkäisevää toimintaa. Jatkuva vahvistaminen koskee kaikkia koulun opiskelijoita ja sitä on luontevaa toteuttaa koko koulun henkilökunnan toimesta sekä osana yhteisöllistä oppilashuoltoa. Opiskelijan uudelleen kouluun kiinnittäminen on työskentelyä opiskelijoiden kanssa silloin, kun opiskelija osoittaa viitteitä heikosta kouluun kiinnittymisestä. Koulupoissaolot voivat olla yksi merkki tällaisesta. Kollektiivisen kiinnittymättömyyden syihin voidaan puuttua yksilökohtaisen ja yhteisöllisen oppilashuollon keinoin ja niiden rajapintatyöskentelyllä. Opiskelijan kouluun kiinnittymisen uudelleen rakentaminen, on intensiivisin tuen muoto, kun opiskelija on jo osittain tai kokonaan irtaantunut koulusta. (Virtanen, 2017 ss.11–13) Virtasen mukaan kouluun kiinnittyminen on yhteydessä parempaan koulumenestykseen sekä vähäisempiin luvattomiin koulupoissaoloihin. Kouluun kiinnittymisen käsitteen ymmärtäminen tukee kouluhenkilökunnan ymmärrystä opiskelijoiden käyttäytymisestä ja menestymisestä sekä syventää heidän tuntemusta opiskelijoihinsa. Tämä vahvistaa kiinnittymisen edellytyksiä ja tulisi olla yksi koulun perustehtävistä. (Virtanen, 2016, s. 61)

2.3.4 Koulupoissaolojen muotoja ja ennaltaehkäisyä

Opetus- ja kulttuuriministeriön käsikirjassa, Yhteisellä koulutiellä – käsikirja perusopetuksen opiskelijoiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen, koulupoissaolot jäsenetään epäsäännölliseen koulunkäyntiin sekä ongelmallisiin poissaoloihin. Epäsäännölliseen koulunkäyntiin asettuvat kouluun tuloon liittyvä ahdistus, toistuvat myöhästymiset sekä satunnaiset luvalliset tai luvattomat poissaolot. Ongelmallisiin poissaoloihin asettuvat poissaolot tietyiltä tunneilta tai tiettyyn aikaan viikosta, toistuvat luvalliset tai luvattomat poissaolot sekä kouluakäymättömyys. (Sergejeff, 2023, ss. 11–16)

Kouluakäymättömyyden tilannekartoituksessa 2019–2020 koulun toimijoiden näkökulman mukaan koulua käymättömistä opiskelijoista voidaan puhua, kun opiskelijalla on suuria koulunkäynnin vaikeuksia. Tyypillistä yleisempää kouluakäymättömille on erilaiset oppimisvaikeudet. Koulun toimijoiden näkökulmasta koulupoissaoloissa keskeistä on

opiskelijaan itseensä liittyvät tekijät. Koulun ja opiskelijan tai hänen perheensä väliset ongelmat eivät lisää poissaoloja, eikä sukupuoli näytä olevan vaikutusta. Koulusta pois hakeutuva asenne nähdään yleisemmäksi kuin se, ettei opiskelija usko pärjäävänsä kouluympäristössä (Lehtisare ym. 2020, ss. 6, 32–33) Ruutu jakaa kouluakäymättömyyttä aiheuttavia riskitekijöitä opiskelijoista, koulusta sekä perheestä johtuviksi. Riskit, jotka liittyvät opiskelijaan ovat esimerkiksi alakuloisuus, ahdistuneisuus, jatkuvat somaattiset oireet, opiskelijan tunnesäätely vaikeudet, siirtymävaiheet sekä opiskelijan heikko käsitys omista kyvyistä ja pärjäämisestä. Kouluun liittyviä riskejä ovat esimerkiksi koulussa tapahtuva kiusaaminen, yksinäisyys, sosiaalinen eristäminen, koulupäivän ennakoimattomuus sekä opettajaopiskelijasuhteet. Riskejä, jotka liittyvät perheeseen ovat esimerkiksi vanhempien ylisuojeleva asenne, vanhempien oma oireilu ja perheen sisäinen toimimattomuus. Kouluakäymättömyyden riski suurenee oppimisvaikeuksien sekä kodin ja koulun vähäisen yhteistyön myötä. Ruudun koulupolkukertomusten mukaan koulunkäyntiä estävät varhain alkava ulkopuolisuuden tunne ja yksinäisyyden kokemukset. Vanhempien liian myöhäinen mukaan ottaminen sekä kiusaaminen, paine ikätasoiseen koulunkäyntiin ja riittävä yhteistyö vaikuttivat koulunkäyntiin. (Ruutu, 2019, ss. 224, 230)

Linkosalon mukaan koulukieltäytyminen on yleensä vanhempien tiedossa ja siihen ei liity sosioekonomista taustaa. Silloin opiskelija tekee tehtäviä kotona, eikä kotona olemiseen liity oireilua tai antisosiaalista käytöstä. Erilaisia haavoittuvuustekijöitä, jotka vaikuttavat koulusta poisjäämiseen, ovat esimerkiksi lapsen oppimisen haasteet, lapsen erityispiirteet ja lapsen fyysinen sairastelu. Koulukieltäytyjän taustalla on usein opiskelijan huono itsetunto, vanhempien ahdistusherkkyys ja kykenemättömyys tukea koulunkäyntiä sekä rajaton tai ylisuojeleva huolenpito. Opiskelija itse on usein itseltään paljon vaativa ja opillisesti pärjäävä, mutta oirekuvaan liittyy usein psyykkistä oireilua ja somaattista oireilua kouluun lähtemisen yhteydessä. Koulukieltäytyminen altistaa ekonomisille ja sosiaalisille ongelmille aikuisiässä. (Laura Linkosuo, henkilökohtainen tiedonanto 24.5.2024).

Ennaltaehkäisevän työn sekä puuttumisen toimenpiteitä ja toimenpiteiden kohdistumista tarvitaan. Poissaolokierteen syntymistä voidaan ennaltaehkäistä systemaattisella poissaolojen seurannalla sekä varhaisella puuttumisella. Antaa kohdennettuja toimia sekä vahvoja toimia, oikea-aikaisesti, oikein kohdennetuilla ja tarkoituksen mukaisia tukitoimilla. Poissaolojen syiden selvittäminen on tärkeää heti huolen herättyä ja sitä on tehtävä yhteistyössä vanhempien kanssa. Muutokset oppimisympäristössä, nivelvaiheet koulussa, erilaiset huolet ystävyysuhteissa tai terveydessä voivat altistaa poissaoloille. Yhteinen kieli yhteisen ymmärryksen vahvistamiseksi poissaolojen määrittelyssä ja poissaolotyyppien tunnistamisessa on tärkeää. (OKM, 2021, s.4; Sergejeff, 2023, ss. 16–17, 23, 28)

Poissaoloihin puuttuminen, tilanteen kartoittaminen, suunnitelmallinen kouluun palaaminen, toimintasuunnitelma sekä tukien arviointi ja toteutus ovat välittömästi, auttavat tilanteen haltuun ottamista. (Sergejeff & Palmu 2021) Peruskoulun poissaolot eivät suoraan johda luokalta jäämiseen tai suorituksen hylkäämiseen. Poissaolot eivät myöskään yksinään riitä lastensuojelullisiin toimenpiteisiin. (OPH, 2024b)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan kuraattorien kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa sekä sitä millainen monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta tukee lasten ja nuorten koulussa pysymistä. Aiempia tutkimuksia kuraattorin näkökulmasta monialaisesta yhteistyöstä on tehty, mutta ei tutkimusta kuraattorin kokemuksista monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ja tutkimustiedon kartoittaminen osoittautui jonkin verran haastavaksi. Tutkimukset käsittelivät pääosin koulupudokkuutta, kouluakäymättömyyttä tai koulusta kieltäytymistä kuin koulussa pysymistä. Myös monialaisuuden laaja käsite tuotti hyvin erilaisia tutkimuksia, joista pyrittiin valitsemaan tähän parhaiten sopivat tutkimukset.

Tietoa on haettu hakupalvelu Finnasta, Google Scholarista ja tietokanta Melindasta sekä monien eri tutkimusten lähdeviitteistä. Aiheiden taustatietoja ja tutkimuksia on haettu myös Googlen avoimella haulla. Käytettyjä hakusanoja olivat mm. kuraattori, monialainen yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö, monimuotoinen yhteistyö, koulussa pysyminen, koulupoissaolot, kouluun kiinnittyminen, koulu haasteet, koulun käynnin haasteet ja koulun käynnin tukeminen monialaisella yhteistyöllä. Hakuja tehtiin myös kokeilemalla yhdistää hakusanoja kuten monialainen yhteistyö AND koulupoissaolo. Mitään yhtenäistä tietopolkua ei löytynyt vaan tutkimuksia käytiin läpi jokaisen haun jälkeen. Alla esitetään tutkimukset, jotka valikoituivat tukemaan tämän tutkimuksen tietopohjaa kuraattorityön, monialaisuuden ja koulussa pysymisen kannalta tärkeinä aikaisempina tutkimuksina.

Satu Ikosen pro gradu (2014) Koulukuraattori yläkoululaisen tukena käsittelee kuraattorien työtä koululla teemahaastattelujen avulla. Tutkielmassa selvitetään, mitä tukimuotoja kuraattorit käyttävät yksilö-, yhteisö- ja verkostotyössä sekä miten he kokevat antamansa tuen merkityksen ja miten kuraattorit voivat työllään tukea nuoria. Tutkimuksella selvitettiin myös kuraattorien käsitystä elokuussa 2014 voimaan astuneesta oppilas- ja opiskelijahuoltolaista. Teemahaastattelut tehtiin neljälle kuraattorille, analyysimenetelmänä oli aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneista myös sosiaalisen

tuen verkostojen kolmesta ulottuvuudesta sekä tuen oikea-aikaisuudesta, laadusta ja rakenteesta. Teoreettinen viitekehys rakentui fenomenologis-hermeneuttiselle lähestymistavalle kuraattorien kokemuksien ja niille annettuiden merkityksien tutkimisen takia. Tuloksista on voitu päätellä kuraattorien käyttävän yksilötyössä monenlaisia työvälineitä, mutta tärkeimpänä on luoda luottamuksellinen suhde opiskelijaan. Kuraattorien osallistuminen yhteistyöhön on tärkeää, jotta he tulevat opiskelijoille ja opettajille tutuiksi koululla. Kuraattorin työ on merkittävää yksilö-, yhteisö- sekä verkostotyössä, mutta vaatii onnistuakseen myös muiden toimijoiden osallistumista. Tulokset kertoivat neljän kuraattorin kokemuksista omassa työssään, mutta voidaan yleistää kuvaamaan laajemminkin kuraattoreiden työtä ja työn merkitystä. (Ikonen, 2014, ss.1–2, 64–67, 69–72)

Tutkimuksen tulokset liittyvät opinnäytetyöhön siltä osin, mitä kuraattorit ovat kuvanneet verkostotyön, koulun, kodin ja verkostojen yhteistyön ja monitoimijaisen yhteistyön merkityksellisyydestä, haasteita sekä yhteistyötavoista. Kuraattorityön yhteistyötapojen kehittäminen, monialainen yhteistyö sekä palvelutarpeen tunnistaminen ennaltaehkäisevästi ovat yhteydessä opinnäytetyön tutkimukseen. Tutkimusasetelman kannalta yhteistä on laadullisen tutkimuksen kokemuksen sekä merkityksen kuvaaminen.

Tuuli Rontin ja Satu Ilvesluodon pro gradu -tutkielmassa (2022), Kouluakäymättömyys sosiaalityön ja moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta tarkastellaan kouluakäymättömyyden ilmiötä sekä keinoja, joilla puuttua siihen sosiaalityön sekä moniammatillisen työn keinoin. Aineistonkeruu suoritettiin suuntaamalla kysely sosiaalityöntekijöille Facebook-ryhmän kautta. Kyselyyn saatiin 46 vastaajaa. Tutkimustulosten analysoinnissa hyödynnetään Kearneyn ja Silvermanin neljää toiminnallista luokkaa sekä Heyneyn neljää poissaolotyyppiä kouluakäymättömyyden ilmiön jäsentämiseen. Moniammatillisen yhteistyön ja työskentelyn muodostumiseen käytetään teoreettisena viitekehysenä Bonsteineinin jäsentelemää moniammatillisen työskentelyn viittä tekijää. Aineistoanalyysimenetelmänä käytettiin teoriaohjaavaa analyysiä, jolloin aineistoa analysoidaan ensin aineistolähtöisesti ja lopuksi peilataan teoriaan. Tutkimustulosten mukaan kouluakäymättömyyden syitä ja taustatekijöitä on useita, ja ne liittyivät usein lapseen itseensä, kotiolosuhteisiin tai kouluympäristöön. Poissaolojen taustalla oli usein lapsen terveyteen, toimintaan, toimintakykyyn, vanhemmuudesta ja kotioloista tai kouluympäristöstä nousevia tekijöitä. Tutkimuksen mukaan syiden ratkaisemiseen ei ole yleisiä, selkeitä toimintamalleja eikä kouluakäymättömyyteen kehitettyjä ja vaikuttavia interventioita. Ilmiö nähtiin haastavana ratkaista eikä sen ratkaisuun pääse yhdestä organisaatiosta käsin. Avainasemassa ratkaisuun nähtiin

verkostotyöskentely. Moniammatillisen yhteistyön keinoja korostettiin, mutta yhteistyön haasteet ja systeemin keinottomuus ja tiedonsiirron vaikeus tulivat esiin. Tutkimustuloksista nousi esiin vastuun siirtely toimijoiden välillä sekä epäselvät käsitykset toisten työskentelystä. Myös eri organisaatioiden välillä työskentelevillä sosiaalityöntekijöillä oli keskenään ristiriitaisia käsityksiä siitä, voidaanko koulua käymättömyyttä pitää lapsen kasvua ja kehitystä vaarantavana tekijänä. (Ilvesluoto & Rontti, 2022, ss. 1, 3, 29–30, 76–78)

Poissaolojen taustalla olevien moninaisten syiden ymmärtämistä pidetään tärkeänä. Tutkimustulokset osoittivat tuen monipuolisen olemassa olon, haasteena kuitenkin on perheiden pääsy edes perustason palveluiden piiriin. Tutkimuksen tulosten mukaan eniten tarvitaan selkeää vastuunjakoa, jotta ongelmaan puuttuminen helpottuu. Yhteiset toimintatavat sekä tavoitteet tarvitaan, jotta löydetään mahdollisuudet ratkaista haastaviakin kouluikäymättömyyden pulmia. Verkostotyöskentelyä pidettiin tärkeänä kouluikäymättömyyden ratkaisemisessa, mutta haasteena näkyi työskentelyyn suunnattu aika ja resurssipula. Tutkimuksella on tuotettu tietoa kouluikäymättömyydestä, sen taustalla olevista syistä sekä moniammatillisesta yhteistyöstä. (Ilvesluoto & Rontti &, 2022, ss. 78–82)

Ilvesluodon ja Rontin tutkimustulokset liittyvät tähän opinnäytetyöhön moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön merkitysten, haasteiden ja vaikutusten osalta. Lisäksi kouluikäymättömyyden taustatekijöillä on yhtäläisyyksiä opinnäytetyössä tutkittavaan ilmiöön koulussa pysymiseen. Tutkimuksessa on tutkittu moniammatillista verkostoyhteistyötä sosiaalityön kautta. Kuraattorin työ on sosiaalityötä, vaikka konteksti näillä on eri. Opinnäytetyössä on tarkoitus tutkia kuraattorin kokemusta monialaisesta yhteistyöstä, jossa sosiaalityöntekijä on yksi osapuoli.

Sanna Ulmasen väitöskirjassa (2017) *Miten kiinnittyä kouluun?* tarkasteltiin opiskelijan koulutyöhön kiinnittymistä sekä koulun sosiaalisessa ympäristössä emotionaalisen koulutyöhön kiinnittymisen rakentumista. Väitöskirja sisältää kolme osatutkimusta, joissa tarkasteltiin alakoulun loppuvaiheessa olevien opiskelijan ja yläkoulun alkuvaiheessa olevien opiskelijoiden käsityksiä ja kokemuksia monimenetelmällisellä tavalla. Ulmanen tutki alakoulun loppuvaiheessa (n= 79 ja yläkoulun alkuvaiheessa (n= 91) olevien opiskelijoiden emotionaalista kouluun kiinnittymistä. Koulutyötä ja vuorovaikutusta tuki oppimisympäristö, jossa opiskelijalla oli mahdollisuus osallistua aktiivisesti sekä vertaisvuorovaikutukseen että opettaja opiskelija vuorovaikutukseen. Tutkimuksen aineisto koostuu samojen opiskelijoiden käsityksistä ja kokemuksista eri tutkimusvaiheissa.

Menetelminä käytettiin kuvaprojektia, ryhmähaastatteluja ja pitkäaikaisasetelmana toteutettua oppilaskyselyä. Analyysissä on yhdistetty laadullisia ja määrällisiä menetelmiä. (Ulmanen, 2017, ss. 5–6)

Väitöskirjan ensimmäisessä osatutkimuksessa tutkittiin koulun sosiaalista ympäristöä emotionaalisen koulutyöhön kiinnittymisen näkökulmasta. Tuloksien mukaan koulun sosiaalinen ympäristö ei aina tue opiskelijan koulutyöhön kiinnittymistä, eikä koulu yhteisössä koettu hyväksyntä ja arvostus olleet välttämättä edistäneet myönteisiä emootioita koulutyötä kohtaan tai koulutyön merkityksellisyyden kokemusta. Vertaissuhteilla näytti olevan merkitystä ja haastavan opiskelijan myönteistä koulutyöskentelyn emootioita sekä merkityksellisyyden kokemusta. Yksiselitteisimmin opiskelijan ja opettajan välinen vuorovaikutussuhteen laatu vaikutti emotionaaliseen koulutyöhön kiinnittymiseen. Tulokset osoittivat, että opiskelijan myönteinen suhde opettajaan on vahvasti yhteydessä opiskelijan kokemaan koulutyön merkityksellisyyden kokemukseen ja myönteisiin koulutyötä koskeviin emootioihin. (Ulmanen, 2017, s. 5).

Toisessa osatutkimuksessa tarkasteltiin opiskelijoiden koulutyöhön kiinnittymisen rakentumista analysoimalla koulutyöhön kiinnittymisen strategioita, jotka saattoivat edistää tai heikentää koulutyöhön kiinnittymistä. Strategiat kuvasivat opiskelijan tapoja koulun sosiaalisessa ympäristössä, joilla he pyrkivät saavuttamaan opiskeluun ja vuorovaikutukseen tai niistä toiseen liittyviä tavoitteita. Tutkimuksen tulosten mukaan opiskelijat käyttivät vaihtelevia strategioita muodostaessaan kiinnittymistä koulutyöhön. Koulutyöhön kiinnittymisen strategioita olivat muokkaava, omaksuva, luoviva ja vetäytyvä. Opiskelijan mahdollisuuksia hyödyntää oppimisen kannalta suotuisia kiinnittymisen strategioita näytti kaventavan opettaja-opiskelija vuorovaikutussuhteet, joissa strategiaa hyödynnettiin vähemmän. Vertaisvuorosuhteet näyttäytyivät joustavampana ympäristönä, jolloin opiskelijan oli mahdollista soveltaa sellaisia strategioita, jotka tukevat oppimista. Monipuolisempi strategioiden hyödyntäminen näytti edistävän koulutyöhön kiinnittymistä. (Ulmanen, 2017, ss. 6, 53–54)

Kolmannessa osatutkimuksessa tarkasteltiin emotionaalisen koulutyöhön kiinnittymisen rakentumista ja opettajan roolia opiskelijan kouluun kuulumisen kiinnittymisen tukijana. Kuulumisen kokemuksen kehittymisen tarkastelua tehtiin kolmessa ajanhetkessä puolentoista vuoden aikana. Tutkimuksella vahvistettiin teoreettista olettamusta, että vuorovaikutus, kokemus arvostuksesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta opiskelijan kokemana vaikuttavat siihen, miten opiskelijat kokevat opettaja-opiskelija vertaissuhteen sekä vertaisryhmän jäsenyyden. Tulosten mukaan opettajalla on mahdollisuus vaikuttaa

opiskelijan kuulumisen kokemuksen rakentumiseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös koulutyöhön kiinnittymisen pysyvyyttä saman mittaisella aikajaksolla. Tuloksilla näytettiin, että aikaisempi kuulumisen kokemus ennustaa molemmissa vuorovaikutussuhteissa tulevaa kuulumisen kokemusta ja opiskelijan kokemuksella opettaja-opiskelija vuorovaikutuksesta on vaikutusta siihen miten pysyvinä vertaissuhteet näyttäytyvät ja kuinka opiskelijat ne kokevat. (Ulmanen, 2017, ss. 6, 58–59)

Osatutkimuksien tulokset tuottivat uutta ymmärrystä peruskoululaisten koulutyön suhteen rakentumisesta sekä kuinka he sovittavat omia tavoitteitaan koulu ympäristön asettamiin tavoitteisiin vuorovaikutussuhteissa opettajien ja vertaisten kesken. Väitöskirjan tulokset osoittavat opiskelijan ja opettajan välisen vuorovaikutussuhteen laadulla olevan merkitystä peruskoulun ala ja yläasteen nivelvaiheissa olevien opiskelijoiden kouluun kiinnittymisessä. Ja koulun sosiaalisen ympäristön näyttäytyvän opiskelijoille usein jännitteisenä. Tämä haastaa opiskelijan tunneperäistä koulutyöhön kiinnittymistä. Koulutyöhön kiinnittymisen vahvistamisessa tärkeää on, ettei opiskelijan tarvitsisi valita vertaisten ja koulutyön välillä sekä sellaisen oppimisympäristön kehittäminen, jossa opiskelijalla on mahdollisuus osallistua ja vuorovaikuttaa tavalla, joka tukee koulutyöhön sekä vuorovaikutukseen tukevien tavoitteiden toteutumista. Opettajalla on mahdollisuuksia ohjata vertaissuhteet opiskelijan koulutyöhön kiinnittymisen voimavaraksi, jos hän edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia tukea toisiaan oppimisessa. Myönteisellä suhteella opiskelijoihin opettaja voi tukea opiskelijan yhteisöön kuulumista, merkityksellisyyden ja oppimisen ilon sekä osallisuuden kokemusta. Toimintaympäristön turvallisuuden kokemuksella sekä riittävän tunneperäisen ja informatiivisen tuen, ja opiskelijan osallisuuden tukemisen tasapainolla mahdollistetaan opiskelijan emotionaalisen koulutyöhön kiinnittymisen tukeminen. Tulokset osoittivat tunneperäisen kiinnittymisen vaihtelevan opiskelijan koulupolun vaiheissa. Kodin ja koulun välinen yhteistyö on avainasemassa kokonaisvaltaisessa opiskelijan koulutyöhön kiinnittymisessä. Koti- ja kouluympäristö yhdessä tukevat parhaiten opiskelijan kiinnittymistä koulutyöhön. Tutkimuksen löydökset auttavat ymmärtämään kuinka rakentaa yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella opiskelijalle turvallinen ja ymmärrettävä oppimisympäristö. (Ulmanen, 2017, ss. 6, 75–77)

Tämä tutkimus antaa ymmärrystä opiskelijan näkökulmasta kouluun kiinnittymisessä ja siihen liittyvissä haasteissa ja tukee opinnäytetyön teoreettista viitekehystä hahmottamaan laajoja syitä koulussa pysymisen keinojen tukemiseen ja koulupoissaoloihin vaikuttaviin tekijöihin. Vuorovaikutuksen merkitys korostuu opiskelijan kokonaisvaltaisessa elämässä syvempiin tekijöihin kuin arjessa ajattelee. Opettajan, kuraattorin tai ylipäätään kouluyhteisössä työskentelevän tulee huomioida vuorovaikutuksen, osallisuuden ja

kokonaisvaltaisen opiskelijan koulutyöhön kiinnittymiseen vaikuttavien tekijöiden turvallisuuden tunteen, koulutyön merkityksellisyyden ja onnistumisen kokemuksen vaikutukset ja tukea opiskelijan kouluun kiinnittymistä joka päivä. Tämän huomioiminen ja tiedostaminen on tärkeää tutkimuksen taustana koulussa pysymisen tukemisessa monialaista yhteistyötä tehdessä.

Timo Suholan väitöskirja (2017) Asiakslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa. Oppilashuolto prosessi systeemisellä palvelukokonaisuutena, luo ymmärrystä oppilashuollon tilasta monialaisen yhteistyön ja asiakasohjautuvuuden toteutumisen näkökulmasta. Tutkimuksella pyrittiin avaamaan ymmärrystä siitä, kuinka monialaisen yhteistyön eri professioiden ja hallinnonaloja edustavien asiantuntijoiden yhteinen työskentely tavoittaa asiakaslähtöiset ja monialaiset tarpeet. Tutkimuksen rakenne on jaettu kahteen kokonaisuuteen. Ensimmäisessä kokonaisuudessa kuvataan tarkastelun kohteena olevaa oppilashuoltoa. Sen asemoitumisen asiayhteyttä teoreettisesta lähestymiskulmasta katsottuna sekä avataan tarve tutkimukselle. Toisessa kokonaisuudessa käsitellään tutkimuksen metodologiaa sekä empiiristä sisältöä. Tämän empiirinen aineisto muodostui Osuva-hankkeen työpajojen, asiakasraadin ja survey-kyselyllä kerätyn aineiston pohjalta. Tutkimuskohteina olivat kasvatus- ja opetustoimen, lasten ja nuorten parissa työskenteleviä sosiaali- ja terveystoimen edustajien näkemykset. Tarkennettuina tutkimuskohteina olivat yläkoululaisten ja heidän huoltajiensa kokemuksia oppilashuollon sisällöstä ja palveluprosessin toimivuudesta. Tutkimuksessa on mukana myös palveluntuottajien katsantokannat. Tutkimuksen teoreettinen runko koostuu useista lähestymiskulmista sisällön sekä perusotteen mukaisesti. Tutkimuksen yhtenä päämääränä oli lisätä ymmärrystä tutkimuskohteesta. Tutkimus rakentuu tietoisien tiedonintressin varaan kuvaten osallisten näkemyksiä suomalaisen perusopetuksen oppilashuollon toteutumisesta. (Suhola, 2017, ss, 3, 34, 38, 118, 205–207)

Väitöskirjan johtopäätösten mukaan oppilashuolto nähdään keskeisenä mahdollisuutena vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin. Asiaksnäkökulman mukaan kehittämistä vaatii eniten osallisuuden tematiikka. Asiantuntijoiden näkökulmasta esille nousee viesti, etteivät he ymmärrä toistensa vaatimuksia. Asiantuntijat kokevat toimivansa toistensa näkökulmista väärin periaattein. Yhteistä asiantuntijoille on kuitenkin tahtotila lapsen edun mukaisesta työskentelystä. Tutkimuksessa havaitaan oppilashuollon olevan käsitteenä eritavoin tulkittu ja vieras sisältöinen huoltajille. Oppilashuollon toimijoiden ja muiden lasten ja nuorten palveluja tukevien palveluntuottajien keskinäinen ymmärrys on heikkoa, mikä osaltaan heikentää monialaisen yhteistyön toteuttamista. Erityisesti korjaavat, kuntouttavat ja tutkivat

tahot eivät ymmärrä opetuksen järjestämisen peruslogiikkaa ja pedagogisen tuen järjestämisperiaatteita. (Suhola, 2017, ss. 205–208, 210)

Tutkimus tuo esille oppilashuollon toimintaan liittyvien keskeisten periaatteiden, toteutustapojen sekä näkemysten olevan eri tavoin painottuneita oppilashuollon toimijoiden välillä. Ammattilaistahojen yhteinen monialainen työskentely sekä asiakkuuden ja osallisuuden toteutuminen on haasteellista. Oppilashuolto näyttäytyy monelle jäsentymättömältä eikä sitä mielletä ennaltaehkäisevänä toimena. Oppilashuollon ongelmana nousi esiin, etteivät opiskelijoiden ja huoltajien vaihtelevat yksilölliset elämäntilanteet ohjaa toimintaa. Oppilashuollon sisällöt osallisuuteen ja asiakkuuteen olivat vieraita ja huoltajia tulisi kuulla ja kiinnittää oppilashuoltoon nykytasoa enemmän. Haasteena havaittiin myös ammattilaisten suuret erot huomata huolia, tarttua niihin ja sitoutua huolien selvittelyyn. (Suhola, 2017, ss. 3, 215)

Yhteisen todellisuuden saavuttaminen ja yksilöllisten tilanteiden huomioiminen tasa-arvoisesti vaativat keskinäisen vuorovaikutuksen toteutumista, ja käsitteiden yhtenäistä ymmärtämistä. Tutkimuksen havainnot tukevat yleistä käsitystä eri ammattilaisten ja hallinnalojen henkisestä etäisyydestä. Sekä siitä, ettei eri toimijat ymmärrä oppilashuollon keskeisiä tavoitteita ja ominaispiirteitä yhtenäisesti. Toiminnan kitkaa ja etäisyyttä saattaa ammattilaisten välille osaltaan aiheuttaa ymmärtämättömyys ammatillisten viitekehysten sisältöjä, työn rajoitteita ja mahdollisuuksia kohtaan. (Suhonen, 2017, s.221)

Väitöskirjan tutkimus tukee tämän opinnäytetyön perustaa monialaisen yhteistyön merkityksen sekä oppilashuollon toimijan kuraattorin tehtävää. Väitöskirjassa tarkasteltiin monialaisen yhteistyön toteutumista oppilashuollossa sekä asiakkaan, että ammattilaisien näkökulmasta. Tämän opinnäytetyön kannalta väitöskirjan tulokset osoittavat yhteistyön tarvitsevan lisää läheisyyttä, ymmärrystä toisistaan ja avoimempaa yhteistä työskentelyä. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä ymmärrystä kuraattorien kokemuksista monialaisesta yhteistyöstä ja vähentää näin ymmärtämättömyyttä sekä kitkaa ja etäisyyttä mikä voisi heikentää moniammatillisen yhteistyön tavoitteisiin pääsyä. Kuraattorin tehtävä on rakentaa yhteistyötä eri ammattilaisten, opiskelijoiden ja huoltajien välillä ja näin toteuttaa osaltaan lakiinkin perustuvaa monialaista yhteistyötä oppilashuollossa.

3 Opinnäytetyön toteutus ja prosessin kuvaaminen

Tieteellinen tutkimus on aina kokonaisuus, joka sisältää erilaisia vaiheita. Yleensä on helpompi aloittaa, kun tietää pääpiirteittäin, minkälaisista vaiheista tutkimus rakentuu. Tutkimusprosessi etenee tavallisesti aineenvalinnasta alustavaan tutkimusongelmaan, aiheeseen perehtymiseen ja tutkimusongelman täsmentymiseen, suunnitteluun, toteutukseen, johtopäätöksiin ja raportointiin. Vaiheet ovat sidoksissa toisiinsa ja muokkautuvat tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi & Hurme, 2010, s. 14; Hirsjärvi ym. 2009, ss. 64–65) Empiirisessä tutkimuksessa tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin liittyy eettisiä ratkaisuja, vaikka ihmisiä ei kohdattaisi kasvokkain (Hirsjärvi & Hurme, 2010, s. 19).

Tutkimuksen tekeminen aloitettiin keväällä 2024 aiheen suunnittelulla. Opinnäytetyö alkoi tutkijan halusta löytää keinoja varhaiseen ja ennaltaehkäisevään auttamiseen lasten, nuorten ja perheiden tuen saamiseksi. Monialainen yhteistyö ja koulussa pysymisen haasteet ja tukemisen keinot ovat ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita, joihin voisi sisällyttää monta erilaista näkökulmaa ja lähestymistapaa. Kevään ja kesän aikana keskityttiin taustatiedon keräämiseen, mikä ohjasi tutkimuksen tarkoituksen muotoilemista ja aiheen rajausta. Teoriaosaa täydennettiin tutkimusprosessin edetessä. Tutkimuksen aiheeksi valikoitui kuraattoreiden kokemukset ja näkemykset monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa, koska näin tärkeäksi tutkimuksen ajankohtaisuuden sekä tarpeen näiden aiheiden ymmärtämiseen. Lisäämällä ymmärrystä kuraattoreiden kokemuksista koulussa pysymisen tukemisesta monialaisella yhteistyöllä, voidaan tukea hyvinvointialueen tavoitteita monialaisen yhteistyön sujuvuuden lisäämisestä.

Seuraavana esitellään tutkimuksen kulkuun liittyviä rajoituksia, joita tutkimuksessa on käytetty. Tämän jälkeen seuraavissa luvuissa ja alaluvuissa kerrotaan enemmän tutkimustehtävästä, esitetään tutkimuskysymykset ja perustellaan tutkimuksen tausta. Kuvataan tutkimuksen eteneminen sekä siinä käytetty tutkimusmenetelmä, aineiston hankinta ja aineiston sisällönanalyysi. Viimeisessä kappaleessa kerrotaan opinnäytetyön eettisyydestä sekä nivoutumisesta kestävään kehitykseen.

Tämä tutkimus suuntautuu Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattoreiden kokemuksiin. Tutkimuksen rajauksena kuraattorit siksi, että tutkimus suuntautui sosiaalialalle ja kuraattorin työtä pidetään tärkeänä sosiaalityön sillanrakentajana muiden sosiaali- ja terveydenhuollon, sivistystoimen ja kolmannen sektorin välillä (katso tarkemmin esim. Wallin, 2011, ss. 111–112 ja Gråsten-Salonen & Mehtiö 2017, ss. 365–366, 373–374) Aihetta rajatessa hahmotettiin, mitä halutaan selvittää ja mikä olisi tärkeää saada selville.

Kohderyhmää valittaessa mietittiin myös sitä, onko syytä valikoida kuraattoreja työskentely taustojensa mukaisesti, minkälaisessa ja minkä kokoisessa koulussa, kunnassa tai kaupungissa he työtään tekevät, mutta päädyttiin tutkimaan kuraattorin monialaista työtä näistä taustoista riippumatta. Tämä päätös voi vaikuttaa tuloksiin, sillä kuraattorit tekevät hyvin yksilöllisellä tasolla työtään erilaisissa olosuhteissa kouluissa eri yhteistyömuotojen ja tahojen kanssa. Lisäksi ala-asteella, yläasteella ja toisella asteella esimerkiksi koulussa pysyminen voi näyttäytyä hyvin erilaisena. Taustojen selvittäminen ja niillä rajaaminen olisi vaikuttanut vahvasti kuraattorien tutkimukseen sopivuuteen, sillä moni Pirkanmaan hyvinvointialueella työskentelevä kuraattori tekee työtä monessa eri koulussa, monella eri luokka-asteella ja siksi tutkija ei päätenyt rajaamaan kuraattoreja työskentely taustan perusteella. Monialaisen työskentelyn tulisi toteutua kaikissa näissä taustoissa ja myöskään siksi se ei ollut peruste tutkia vain tiettyä työskentely taustaa. Peruste valintaan olla tutkimatta kuraattorien taustoja liittyi myös osin tietoturvaan. Kuraattorien taustojen avaaminen olisi opinnäytetyön mittakaavassa, jossa vastauksia on vain pieneltä joukolta, saattanut avata liiaksi tietoja, joista olisi mahdollisesti voitu yhdistää vastaajan henkilöllisyys tutkimukseen. Lopputuloksena oli tutkia kuraattorien kokemuksia Pirkanmaan hyvinvointialueen alueella riippumatta siitä, työskentelevätkö he ala-asteella, yläasteella vai toisella asteella.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävä ja tutkimusongelma perustuvat siihen mitä tutkimuksen avulla on tarkoitus selvittää tai tutkia ja millaista tietoa tutkittavasta asiasta tarvitaan. Ongelmanasettelulla rajataan ja kiteytetään tutkimuksen pulma. Tutkimus perustuu täsmällisesti määritettyyn asiaongelmaan ja siitä johdettuihin tutkimuskysymyksiin. Ongelmanasettelulla pyritään siihen, että tutkimuksen avulla voidaan saada vastaus ongelmaan. (Vilkkä, 2015, ss. 57, 59–61)

Tutkimuksella pyrittiin tuottamaan tietoa kuraattorien kokemuksista. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda näkyväksi, millaisia kokemuksia kuraattoreilla on monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tutkimuksen tehtävänä oli ymmärtää kuraattorien näkemyksiä ja kokemuksia monialaisen yhteistyön keinoista opiskelijoiden koulussa pysymisen tukemisessa. Ymmärtää millä tavoin kuraattori osallistuu monialaiseen yhteistyöhön. Tutkia miten monialainen yhteistyö kuraattorin kokemana mahdollistuu ja ketkä siihen osallistuvat. Millaisia toimintamahdollisuuksia kuraattori kokee monialaisella

yhteistyöllä olevan koulussa pysymisen tukemisessa ja miten koulussa pysymistä voidaan monialaisella yhteistyöllä tukea. Tarkennetut tutkimuskysymykset ovat

- Miten kuraattorit kuvaavat kokemuksiaan monialaisesta yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa?
- Miten kuraattorit näkevät monialaisen yhteistyön vaikuttavan koulussa pysymisen tukemiseen?

Kuraattorit tekevät sosiaalityötä esikouluikäisistä toisen asteen opiskelijoihin, joita voivat olla myös aikuisopiskelijat. Tutkimuksessa koulussa pysymisen tukemisella käsitetään sekä täysin koulupoissaoloja ennaltaehkäisevä toiminta sekä jo tapahtuneiden poissaolojen lisääntynyt ehkäisy. Tutkimuksessa ei tutkita koulupudokkaita tai koulukieltäytymistä (ks. Tilastokeskus n.d.; Haarala ym., n.d.). Koulunkäynnin haluttomuuteen, koulussa pysymiseen ja koulupoissaoloihin liittyviä syitä on paljon ja usein ne ovat monitahoisia. Kaikenlaisiin koulupoissaoloihin olisi tärkeää puuttua nopeasti ja ennaltaehkäisevästi. Kuraattorien kokemuksia selvittämällä voidaan ymmärtää, millaista monialaista yhteistyötä tekemällä koulussa pysymistä voidaan tukea kuraattorin näkökulmasta katsottuna.

3.2 Tutkimusmenetelmänä kuvaileva laadullinen tutkimus

Laadullisessa empiirisessä tutkimuksessa tiedon tuottamisen keskiössä on ihmisten ilmiöitä koskevat kokemukset tai käsitykset. Siinä tarkastellaan, kuvataan ja pyritään ymmärtämään tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien ihmisten näkökulmasta sekä niiden vaikutuksissa ja merkityksissä ihmisen elämään. Laadulliseen empiiriseen tutkimukseen kuuluu monia vaiheita, jotka ovat keskinäisessä riippuvuussuhteessa. Empiirisessä analyysissä tutkimuksen lähdeaineiston tuottajien tunnistettavuus häivytetään tai sitä ei kysytä laisinkaan. Tutkijan tulee myös etiikan näkökulmasta varmistaa, ettei yksittäistä henkilöä voida tutkimuksesta tunnistaa. Laadullisella tutkimuksella on tavoitteena tutkimustavoitteen ohella, nostaa esille tutkimuksen kohteena olevien ihmisten omia tulkintoja. Saatua tietoa ei pyritä yleistämään, eikä sitä perustella määrään. Tutkimuksessa keskitytään tiedon laatuun sekä tutkimuskohteen ääneen. Saatua tietoa voidaan käyttää pohjana jatkotutkimuksille. (Hirsjärvi & Hurme, 2010, ss. 11, 14; Sarajärvi & Tuomi, 2018, ss.17–18, 27, 76, 98; Vilkkä, 2021, s.18)

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska tutkimuksen tavoitteena on kuulla tutkimuksen kohteena olevien kuraattorien omia kokemuksia, näkemyksiä ja vaikutuksia monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisesta. Empiirinen tieto tähän tutkimukseen oli kuraattoreilla. Laadulliselle tutkimukselle on hyväksi, ettei suunnitelma vaiheessa lyödä lukkoon kaikkea liian aikaisin vaan tutkimustehtävää selkeytetään loppumetreille saakka (Hakala, 2018, s.23). Tutkimussuunnitelma ohjasi tutkijaa tutkimuksen etenemisessä ja teorian syventymisessä, selkeyttäen tutkimustehtävää ja tutkimuskysymyksiä läpi aineistonkeruu vaiheiden.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruu ja sen käsittely kietoutuvat yhteen. Aineiston analyysiin liittyvää osaamista tarvitaan jo aineistonkeruuvaiheessa, sillä alustavaa tulkintaa tehdään jo aineistoa koottaessa. Laadullisessa tutkimuksessa kriteerinä on aineiston laadukas analyysi. On tärkeää ymmärtää, kuinka aineiston analyysi vaikuttaa tutkimuksen suuntaan. Analyysillä voidaan jopa rajata kohdejoukkoa tai tehtävänasettelua. (Hakala, 2018, s. 20) Laadullisessa tutkimuksessa käytettävät aineistonkeruu ja analyysi menetöt antavat selityksen ja perusteet tutkimukseen syntyneestä tiedosta (Sarajärvi & Tuomi, 2018, ss.17–18).

3.2.1 Kysely aineistonhankintamenetelmänä

Laadullisessa tutkimuksessa aineistonhankintaan käytetään usein metodeja, joissa tutkittavien omat kokemukset ja ajatukset muotoutuvat aineistoksi (Hirsjärvi ym., 2009, s. 164). Tämän tutkimuksen metodiksi valittiin puolistrukturoitukysely. Puolistrukturoitu tarkoittaa, että kysymykset laaditaan ennakkoon, esitetään samassa muodossa kaikille, mutta vastaamisen tapa on vapaa (Hyvärinen, 2021). Kyselylomake on yksi tutkimuspainotteisessa mallissa käytettävä tutkimusaineiston hankintamenetelmä. Kyselylomakkeen paperisen version rinnalle, on tullut erilaiset sähköiset kyselyt, erilaisilla alustoilla ja verkkosivuilla. (Valli, 2018, ss. 98, 101–102; Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 86) Tutkimusaineisto hankittiin verkkokyselyllä, joka mahdollistaa helpomman tavan kerätä aineistoa ympäristöä rasittamatta ja samalla voitiin minimoida tiedon siirrossa tai materiaalin käsittelystä syntyvät virheet ja kustannukset. Kysely on myös edullisempi vaihtoehto haastattelu menetelmään verrattuna ja siksi yksi peruste tämän tutkimuksen muodolle. Myös aineistonhallinnan sekä tietosuojan kannalta verkkokysely on paperista versiota parempi vaihtoehto. Kyselylomake oli luonteva aineiston kokoamisen tapa, sillä silloin tieto voitiin kerätä kuraattoreilta heille sopivana ajankohtana. Tiedon saanti ei vaatinut tutkijan paikanpäällistä osallistumista ja näin voitiin varmistaa mahdollisimman vähäinen vaikutus tiedonantajan tiedonmuodostukseen.

Tutkimuskohteeseen tutustuminen on tärkeää, jotta tiedetään millaista sanastoa ja kieltä tutkimuskohteessa sekä tutkimukseen osallistuvat ihmiset käyttävät ja kysymyksissä käytettävä kieli on tutkimukseen vastaaville tuttua (Vilkkä, 2021, s.106). Tutkija perehtyi Pirkanmaan hyvinvointialueella käytettävään termistöön ja pyrki tekemään johdonmukaisia ja selkeitä kysymyksiä. Aineiston hankinnasta, käytöstä ja hallinnasta tehtiin suunnitelmavaiheessa erillinen aineistohallintasuunnitelma, joka on tämän tutkimuksen liitteenä. (LIITE 1)

Kyselylomake voi sisältää erilaisia kysymysmuotoja kuten monivalintakysymyksiä, sekamuotoisia tai avoimia kysymyksiä. Kysymysten järjestyksellä ohjataan kyselyn sisäistä juontaa ja kehystetään aineistoa sekä vaikutetaan tutkimustulokseen ja tutkijan tulkintoihin. (Vilkkä, 2021, ss.107–108) Lomakkeen kysymyksiä ja niiden muotoa on suunniteltava tarkasti, jotta saadaan laadulliseen tutkimukseen tarvittava aineisto (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 87; Valli, 2018, s. 95; Vilkkä, 2021, ss, 105–106). Kysymysten muotoilu ja niissä käytettävä kieli vaikuttavat kyselyn onnistumiseen. Kysymykset luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle ja luovat virheitä tutkimustuloksiin, jos vastaajat eivät vastaa kysymykseen tutkijan tarkoituksen mukaisesti. (Valli, 2018, ss. 93–95) Kyselylomaketta täyttäessä vastaaja ei voi oikaista väärinkäsitystä, selventää ilmaisun sanamuotoa tai käydä keskustelua tutkimusta tekevän tahon kanssa. Tuomen ja Sarajärven (2018, ss. 85, 90) mukaan suljetut kysymykset sekä puoliavoimet kysymykset ovat parempia kuin täysin avoimet kysymykset. Aineistonkeräämiseen on järkevää lähteä vasta kun tutkimusongelmat ovat täsmentyneet, jotta todella tiedetään mitä aineistonkeruulla halutaan löytää ja mihin vastauksia tarvitaan (Valli, 2018 s. 93).

Kyselylomakkeen kysymysten suunnittelu tapahtui kesän ja alkusyksyn aikana. Kyselylomake suunniteltiin ja toteutettiin kyselynä Webropol alustalle. Kyselylomakkeen kysymysten pohtimiseen käytettiin aikaa ja niitä suunniteltiin huolella, jotta tutkija osasi laatia kyselylomakkeelle oikeanlaiset, tutkimuskysymyksiin vastaukset tuovat kysymykset Kyselylomakkeessa käytettiin erilaisia kysymysmuotoja. Monivalintakysymyksiä, joissa vastausvaihtoehto oli ennalta vakioitu, sekamuotoisia kysymyksiä sekä tarkasti määriteltyjä avoimia kysymyksiä. Näin voitiin tarkoituksenmukaisesti tuoda näkyväksi kuraattorien kokemuksia ja ymmärtää kokemusten merkityks maailmaa. Vilkkä (2021, s.109) korostaa asiayhteyden esillä pitämistä. Avointen kysymysten haasteet pyrittiin minimoimaan kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla. Asiayhteyden esillä pitäminen huomioitiin avaamalla kyselylomakkeen jokaisella sivulla muistutustekstinä, mitä monialaisuus Pirkanmaan hyvinvointialueella tarkoittaa.

Tutkija laati ensin kokeilukyselyn, lähetti sen hyvinvointialueen vastaavalle kuraattorille ja pyysi kommentteja siihen. Tämän yhteistyön avulla viimeisteltiin kyselylomakkeen kysymykset, saatekirje ja lomakkeen käyttö sekä varmistettiin lomakkeella olevien kysymysten vastaavan tutkimuskysymykseen. Kyselylomaketta myös kokeiltiin hyvinvointialueen vastaavalla kuraattorilla ennen sen lähettämistä vastaajille. Näin varmistettiin suunniteltu kyselyyn vastaamiseen kuluva aika sekä lomakkeen toimivuus. Samalla voitiin arvioida kyselylomakkeen vastaamiseen kuluva aika, jotta voitiin kirjata se saatekirjeeseen (Vilka, 2021, s.110).

Suunnitelmavaiheessa kyselylomakkeelle suunniteltiin kysymyksiä sekä moniammatillisuutta, että monialaisuutta koskien. Tutkimuksen edetessä moniammatillisuuden ja monialaisuuden määrittämisen vaikeus kuraattorien keskuudessa osoittautui haasteeksi. Tämän vuoksi kyselylomakkeen kysymykset päätettiin muotoilla täysin monialaisuutta koskeviksi, jotta aineiston luotettavuus voitaisiin huomioida parhaalla mahdollisella tavalla. Kyselylomaketta käytettäessä on tutkijan voitava luottaa vastaajan ymmärtävän kysymyksen sille tarkoitetulla tavalla (Sarajärvi & Tuomi, 2018, ss. 85, 90). Tämän vuoksi kysymysten tuli olla mahdollisimman selkeitä, rajattuja ja yksinkertaisia, mutta kuitenkin vastaajan äänen esiintuovia. Aineiston hankinnassa luotettavuus on tärkeintä ja siksi työssä on pohdittava kyselyn luotettavuutta, esimerkiksi sitä onko kysymykset olleet tarpeeksi selkeitä ja voiko kerätyillä tiedoilla tehdä yleistyksiä.

3.2.2 Kyselyn toteutus

Viimeistelyjen jälkeen valmis kyselylomake lähetettiin hyvinvointialueen edustajan tarkistettavaksi ja kommentoitavaksi. Kyselylomakkeella oli yhteensä yhdeksän valinta kysymystä sekä yhdeksän avointa kysymystä. Kaikki kysymykset käsittelivät kokemusperäistä tietoa. Avoimet kysymykset käsittelivät kokemuksia, mutta ensimmäiset yhdeksän kysymystä käsittelivät myös monialaisen yhteistyö taustoittamista. Ne sisälsivät matriisikysymyksiä sekä strukturoituja eli vastausvaihtoehto kysymyksiä. Viisi ensimmäistä kysymystä olivat matriisikysymyksiä, joissa oli kahdeksan vastausvaihtoehtoa Likert-asteikon mukaisesti: Usean kerran päivässä - Päivittäin – Kerran viikossa – Viikoittain – Kerran kahdessa viikossa – Kerran kuukaudessa – Harvemmin – Muu, mikä? Näistä kolme ensimmäistä kysymystä kartoittivat sitä, kuinka usein kuraattori tekee monialaista yhteistyötä ja missä yhteydessä. Seuraavat kaksi kysymystä kartoittivat sitä, kuinka usein kuraattori tekee monialaista yhteistyötä oppilashuollossa koulussa pysymisen tukemiseksi. Kysymykset kuudesta kahdeksaan kartoittivat sitä, kenen kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä, ja kenen kanssa sitä useimmin on tehnyt. Yhdeksäs kysymys

kysyi, miten kuraattorin rooli monialaisessa yhteistyössä tunnetaan. Avoimet kysymykset oli jaettu kahteen osaan. Ensimmäiset neljä kysymystä käsittelivät kuraattorin kokemusta monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Seuraavat viisi kysymystä käsittelivät kokemusta koulussa pysymisen tukemisesta monialaisella yhteistyöllä.

Tutkimusaineisto hankittiin vapaaehtoisena kyselynä osalta Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattoreista. Kyselyn tekemiseen kysyttiin tutkimuslupaa opinnäytetyöprosessin suunnitelma vaiheessa Pirkanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon edustajalta. Samalla sovittiin kyselyn linkin jakamisesta kuraattoreille hyvinvointialueen esihenkilö kanssa. Kyselyyn pyrittiin saamaan vastauksia noin kymmenestä viiteentoista. Toiveesta huolimatta kyselyyn saatiin vastauksia vain seitsemän.

Esihenkilön hyväksynnän jälkeen valmiin kyselylomakkeen linkki ja sähköpostin saate lähetettiin hyvinvointialueen edustajalle, joka jakoi ne kuraattoreille. Kyselylomake jaettiin anonyymisti esimiehen kautta nettilinkillä, eikä tutkija ollut lainkaan yhteydessä henkilötietoihin. Näin varmistettiin tutkimuksen eettisyyttä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 27). Esihenkilön päätöksenä oli, kuinka laajasti hän nettilinkkiä omalla alueellaan jakoi. Tämä sen vuoksi, että esimiehelle jäi ymmärrys siitä, miten laajalta alueelta tutkimustulokset tulevat ja miten tarkasti hän tutkimuksen tuloksia voi alueellaan hyödyntää. Tutkimuksen tekijän kannalta jakamisen laajuus ei tässä ollut merkittävässä asemassa, sillä tutkimukseen vastaajien määrä oli suunnitelmassa ajateltu olevan 10–15 vastausta ja tämän toteutumisen piti joka tapauksessa onnistua esihenkilön nettilinkin jakamisen myötä. Jälkeen päin ajateltuna olisi laajempi jako vastannut paremmin toivottuun vastaajien määrään.

Kyselyyn vastattiin verkkolinkin kautta anonyymisti. Kyselylomakkeen alussa oli saatekirje (LIITE 2), jossa kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja sitä varten tehtävästä kyselystä. Tietosuojailmoitus (LIITE 3), oli luettavissa kyselylomakkeella olevasta linkistä ja sen lukemisesta pyydettiin hyväksyntä ennen kuin varsinainen kyselylomake aukesi ja kyselyyn pääsi vastaamaan. Kysely toteutettiin 23.9–4.10.2024.

Webropol kysely (LIITE 4) oli suunnitellusti avoinna kahden viikon ajan. Ensimmäisen viikon jälkeen vastauksia oli saatu neljä. Kahden viikon jälkeen vastauksia ei ollut saatu yhtään lisää. Tutkija päätti pidentää vastausaikaa viikolla ja pyysi yhteyshenkilöä lähettämään tiedon, muistutus pyynnön ja linkin kyselyyn vastaamiseen edelleen kuraattoreille. Kysely oli tällöin avoinna 7–11.10.2024. Lisäviikon jälkeen kyselyyn saatiin yhteensä seitsemän vastausta.

3.2.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullinen sisällönanalyysi on perustyöväline laadullisessa tutkimuksessa. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa aineiston keskiössä on se, mitä aineistosta nousee. (Juhila, 2021; Sarajärvi & Tuomi, 2009, s. 91). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi valikoitui opinnäytetyöhön, koska ymmärrys tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä oli tarkoitus laatia tutkimuksen aineistosta tiivistämällä ja selkeyttämällä aineistoa. Näin pyritään saamaan teoreettinen ymmärrys monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisesta kuraattorin näkökulmasta, eikä aikaisempi teoria ohjaa analyysiä. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 108; Sarajärvi & Tuomi, 2009, ss. 95, 107–109)

Kyselylomakkeella oli erilaisia kysymys- ja vastausvaihtoehtoja, mikä vaikutti analyysimenetelmien valintaan. Monivalintakysymysten ja sekamuotoisten kysymysten analyysimenetelmänä käytettiin lisäksi tilastollisesti kuvaavaa analyysiä. Tilastollisesti kuvaava analyysi on yleensä määrällisen tutkimuksen analysointi menetelmä. Sillä voidaan havaita ja esittää aineistosta määriä, yleisyyttä ja jakautumista. (Jyväskylän yliopisto, n.d.; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tämän tutkimuksen tarkoitus ei kuitenkaan ollut esittää määriä vaan analyysitapaa käytettiin kuvailemaan tulosta. Taustoittavista kysymyksistä tehtiin visuaalisesti esittäviä vastauksia selkeyttämään kuraattorin monialaisen yhteistyön jakautumista ja yhteistyöhön osallistuvia tahoja.

Kyselylomakkeen avoimiin kysymyksiin käytettiin laadullista sisällönanalyysiä. Tuomi & Sarajärven mukaan aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä pyritään löytämään vastauksista pelkistettyjä ilmauksia, jolloin epäolennainen asia jää pois. Aineistoon tulee tutustua kokonaisuutena ja sen jälkeen aineisto pelkistetään etsimällä ja kysymällä aineistolta tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. Löydetyt yhtäläisyydet pelkistetään ilmaisuiksi. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen yhtäläisyyksien tai teemojen esiintymistä aineistossa. Pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja tai erilaisuuksia, joita yhdistämällä muodostetaan alaluokkia. Alaluokkia yhdistävistä tekijöistä tai samankaltaisuuksista on mahdollista muodostaa yläluokkia. Näitä taas yhdistämällä päästään kokoavaan käsitteen muodostamiseen ja ilmiön parempaan ymmärtämiseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 114–116, 122–123; Sarajärvi & Tuomi, 2009, ss. 91–96, 101–113) Tämä analyysimenetelmä sopii opinnäytetyön tutkimukseen, sillä koulussa pysymisen tukeminen monialaisesti on ilmiönä monimuotoinen, ja samaan aikaan monia ihmisiä yhdistävä asia.

Aineiston käsitteleminen aloitettiin käymällä kaikki Webropol kyselyyn saadut vastaukset tarkasti läpi Webropolin raportointiosiossa mahdollisten puutteiden löytämiseksi. Tämän

jälkeen tutkimusaineistoon tutustuttiin kokonaisuutena. Kyselyn vastaukset siirrettiin Excel-tiedostoon, jossa niitä oli helpompi käsitellä. Tilastolliset vastaukset saatiin siirrettyä Webropolista luomalla siellä Excel-tiedosto. Avointen kysymysten vastaukset siirrettiin kopioimalla ne samaan tiedostoon. Siirtoa tehdessä varmistettiin, että kaikki vastaukset tuli kopioitua huolellisesti. Samalla tutkija perehtyi aineistoon ja sen sisältöön.

Tutkimuksen taustoittavat kysymykset analysoitiin ensin. Koska kyselyyn saatiin vastauksia vain seitsemältä kuraattorilta, oli analyysia tehtäessä mietittävä, miten se toteutetaan, jotta vastauksista saatiin parhaiten esille tutkimuskysymyksiin vastaavat tulokset. Tutkija kirjoitti ensin kirjallisesti auki kaikki vastaukset. Tämän jälkeen hän muodosti saaduista vastauksista pylväsdiagrammeja ja ympyröitä, joilla pystytään paremmin havainnollistamaan vastausten jakaumaa. Taustoittavista kysymyksistä, joissa vastausvaihtoehtona oli ollut Likert asteikko ja kuvasivat sitä, millaista oppilashuoltotyötä ja kuinka usein kuraattori sitä toteuttaa muodostettiin kuvaavia ympyröitä. Niistä taustoittavista kysymyksistä, joissa kysyttiin yhteistyötahoja, muodostettiin pylväsdiagrammeja.

Tutkimuksen analyysiyksikkönä käytettiin lyhyttä lausetta tai lauseen osaa (ks. Sarajärvi & Tuomi 2009, s.110). Aineisto pelkistettiin etsimällä aineiston avoimista kysymyksistä tutkimuskysymyksiin vastaavia analyysiyksikön mukaisia ilmaisuja maalaamalla ne eri värillä tekstiin. Nämä ilmaisut kerättiin listaksi ja pelkistettiin selkeämmiksi ilmaisuiksi Kuvassa 2 esitetään aineiston ilmausten pelkistämistä. Näistä pelkistetyistä ilmauksista lähdettiin etsimään samankaltaisuuksia merkatien niitä eri värein. Vaihetta kutsutaan ryhmittelyksi (Sarajärvi & Tuomi 2009, s. 111). Tämä vaihe toistettiin ja tarkistettiin muutamaan kertaan, jotta pelkistetyistä ilmauksista löytyi niitä parhaiten vastaava samankaltaisuus. Samankaltaisuudet muodostivat alaluokkia. Alaluokkia yhdistämällä muodostettiin yläluokkia. Näin aineistosta nousi samankaltaisia sanoja tai lauseita, joille voitiin käsitteellistää lopulta pääluokka, yhdistäväluokka ja ymmärrys aineistosta (LIITE 5).

Kuva 2. Esimerkki aineiston ilmauksen pelkistämisestä.

Ilmaus	Pelkistys
Nuorella on jo sosiaalihuollossa tai erikoissairaanhoidossa asiakkuus, on kuraattorin rooli usein nuoren arjessa pienempi.	Kuraattorin rooli toissijainen kun asiakkuus jo muualla
Ollaan kuitenkin monesti palavereissa mukana ja mietitään mitä keinoja koululla on tukea koulussa käyntiä ja koulupysyvyyttä.	Yhteistyö ja tuen keinojen suunnittelu palavereissa
Palaverin koolle kutsumista tai siihen kutsuttuna osallistumista ehkä lähinnä, kun puhutaan koulun ulkopuolisesta yhteistyöstä.	Kuraattori on koollekutsuja ja osallistuja

3.2.4 Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys

Opinnäytetyö tehtiin hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimaa ohjeistusta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tieteellinen toiminta on suunniteltava, toteutettava ja dokumentoitava huolellisesti. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä on neljä peruseriaa: luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (TENK, 2023, s. 11). Tutkimuksen luotettavuudesta huolehdittiin kaikkien tutkimuksen vaiheiden aikana ja voimavarojen käytössä. Rehellisyys perustuu tutkimuksessa toteutettavaan avoimeen toimintaan, suunnitteluun, arviointiin ja raportointiin. Arvostusta osoitetaan niin tutkimukseen liitettäviin ihmisiin kuin yhteiskuntaa, ympäristöä, luontoa ja kulttuuriperintöä kohtaan. Vastuunkannosta huolehditaan tutkimuksen koko elinkaaren ajan tutkimuksen vaikutuksiin asti. (TENK, 2023, s. 12) Opinnäytetyössä on huomioitu myös TENK:in (2009, s. 4) ihmislähtöisesti tehtävää tutkimusta koskevat periaatteet, kuten kyselyyn vastanneiden osallistumisen vapaaehtoisuus, vahingon välttäminen, tietosuojat ja yksityisyys. Ihmislähtöisesti tehdyssä tutkimuksessa huomioitiin jokaisen ihmisen lakiinkin perustuva tietosuojaturva sekä yksityisyys (Vuori, 2021; Kuula-Luumi, 2018).

Tutkimuksessa kunnioitettiin muiden tekemää työtä, viitattiin asianmukaisesti aiempiin tutkimuksiin sekä muihin tutkimuksessa käytettyihin lähteisiin ja huolehdittiin, ettei tutkija käyttänyt muiden antamaa tietoa omana. (ks. TENK, 2023, ss.11–15). Tutkimukseen osallistuvia kohdeltiin kunnioituksella ja heille kerrottiin mahdollisimman avoimesti tutkimuksen etenemisestä, tavoista, muutoksista ja tutkimuksen taustoista. Tutkimuseettisyyden huomioidulla voitiin kunnioittaa tutkittavia sekä vahvistaa koko tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta.

Tutkimusta tehdessä varmistettiin, että tieteellinen laatu säilyy sen kaikissa vaiheissa. Aineistoihin perehdyttiin huolella ja toimintaa suunniteltiin, toteutettiin ja arvioitiin koko tutkimuksen ajan avoimen tieteen periaatteita noudattaen. (ks. TENK, 2023, ss.11–15) Tutkimuksessa ei salattu yksityiskohtia, vaan etsittiin totuutta. Tutkimuksen raportointi ja viestintä on ollut avointa, puolueetonta, sekä oikeudenmukaista niin tutkimukseen osallistuvia kohtaan, yhteistyötahoa kohtaan kuin ohjaavaa opettajaa kohtaan. Opinnäytetyöntekeminen on oppimisprosessi ja aloittelevalla tutkijalla on oikeus ja velvollisuus saada tukea ja ohjausta työn tekemiseen (Arene, 2020). Näin voitiin varmistaa tutkijan oikein toimiminen ja virheiden huomaaminen.

Tutkija ymmärtää vastuun merkityksen tutkimuksesta koko tutkimuksen elinkaaren ajan, suunnittelusta hallinnointiin, toteutukseen, julkaisemiseen ja vaikutuksiin. (ks. TENK, 2023, ss. 11–15) Tutkimusta tehdessä huolehdittiin tutkimusluvasta, tietosuojailmoituksesta ja aineistohallintasuunnitelmasta asianmukaisesti ennen aineiston keruuta, nämä lisäävät tutkimuksen eettisyyttä. Tutkimusaineiston käyttöoikeus oli tutkimuksen tekijällä. Aineisto hävitetään opinnäytetyön tekemisen jälkeen aineistohallintasuunnitelman mukaisesti.

Tämä tutkimus kohdistui ihmisiin, joten tutkittavilla oli oikeus antaa tai olla antamatta suostumuksensa heidän antamiensa tietojensa käsittelyyn. Eettisyyden vahvistamiseksi tutkimuksesta tehtiin tietosuojailmoitus, koska tutkija ei voinut olla varma, ettei tutkittava kirjoita kyselylomakkeelle jotain henkilötiedoksi luokiteltavaa tietoa. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan erikseen kysytty henkilötietoja, koska ei ollut tutkimustehtävän kannalta merkitystä ja näin voitiin vahvistaa tutkimukseen osallistujien tietoturvaa ja anonymiteettia. Laadullinen tutkimus on empiiristä eli kokemusperäistä tutkimusta ja silloin tutkijan tulee etiikan näkökulmasta varmistaa, ettei yksittäistä henkilöä voida tutkimuksesta tunnistaa. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 27).

Kaikki tutkimukseen osallistuvat olivat aikuisia ja tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja tieto keskeyttämisen mahdollisuudesta varmistettiin heille sekä sähköpostisaatteessa että kyselyssä olevalla saatekirjeellä. Tutkittavan itsemääräämisoikeus ja vapaaehtoisuus ovat olleet tutkimuksessa tärkeitä arvoja. Tutkimuksen toteutuksen eettisyyden varmistamiseksi kyselyn saatekirjeessä olivat mukana tutkimuksen tietosuojailmoitus, tutkijan yhteistiedot ja kirjallinen tieto siitä, kuinka tutkimuksessa kerätty kyselyaineisto käsitellään. Kyselylomake jaettiin anonymisti esimiehen kautta nettilinkillä, niin ettei tutkijan tietoon tullut yksittäisen työntekijän henkilöllisyys. Myös kyselyyn vastaaminen tapahtui anonymisti. Nämä lisäsivät

tutkimuksen eettisyyttä. Tutkimuksen tekoa johti tutkimuksen tekijän eettinen velvollisuus pyrkiä muita kunnioittavaan toimintaan.

Tutkimuksen eettisyyttä vahvistettiin vahvalla avoimuudella tähän opinnäytetyöhön. Tutkimukseen vaikuttaneet taustatiedot tutkijan omakohtaisista lähtökohdista on tuotu esille. Samoin tutkimuksen tekoon liittyvät vaiheet on pyritty kirjaamaan auki mahdollisimman tarkasti. Myös muutoksista, joita tutkimuksen edetessä on tullut ilmi, on avattu ja perusteltu tässä opinnäytetyön raportissa. Tutkija on pyrkinyt avoimuuteen myös yhteistyötahoa kohden koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyön prosessi on vaatinut tutkijaa huomiomaan pieniäkin eettisen yksityisyyden suojelemiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka on otettu huomioon anonymiteettiä vaaliessa. Aineiston, keskeneräisen raportin ja muun tutkimukseen liittyvän materiaalin salassa pito oppiprosessin vaiheissa niin käsinkirjoitetuissa muistiinpanoissa kuin, tiedostoina ja verkkotapaamissa esimerkiksi vertaisten kanssa työtä pohtiessa on pitänyt huomioida tarkasti. Tutkija on pyrkinyt käyttämään toisten tuottamaa tietoa oikein viitaten lähteisiin oikein ja tulkitsemalla lukemaansa oikein. Arvioimaan omaa työtään ja toimimaan huolellisesti, jotta asiayhteydet ja tiedon alkuperäisyys on mahdollista tarkistaa. Rehellisyys, avoimuus ja vastuunkanto ovat tutkijalle myös itseisarvoja, joita hän kantaa mukanaan. Arvostus yhteiskuntaa, ympäristöä, luontoa kuin kulttuuriperintöä kohtaan luovat mahdollisuuden toteuttaa itseä ja tällaista opinnäytetyötä. Tutkija on parhaansa mukaan huomionnut kaikki nämä arvot toteuttaessaan tutkimusta ekologisesti, toiset huomioden ja kunnioittamalla jo olemassa olevaa tietoa.

Opinnäytetyössä huomioitiin myös kestävä kehitys. Aineistonkeruumenetelmänä verkossa tehtävä kysely tuki ekologista ja taloudellista toimintaa sekä luonnon että yhteistyötahon kannalta. Tutkimuksen tuloksia analysoitiin sosiaalisesti kestävä kehityksen tavoin puolueettomasti ketään syrjimättä. Kestävä kehitystä tukivat myös tutkimuksen aikataulutuksessa ja yhteistyössä toiset huomioon ottava, avoin ja rehellinen työskentely, kun tutkittavien, tilaajan ja ohjaajan työaikaa käytettiin tutkimuksen toteuttamiseen. Opinnäytetyö tukee kestävä kehitystä mahdollisilla käytännön hyödyillä sekä pitkäaikaisvaikutuksilla, joita opinnäytetyö tuo esille monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa.

Kaikenlaisen kansalaisten perushyvinvointia tukevan sekä yhteisöjä ja yhteistoimintaa parantavan toiminnan voi nähdä kestävä kehitystä tukevana toimintana (Ympäristöministeriö, 2023). Myös koulutuksen järjestäminen, elinikäinen oppiminen, tasa-arvoiset palvelut ja osallisuus nähdään sosiaalisen kestävyuden parantamisena (Suomen

kestävän kehityksen toimikunta, n.d.). Yhteistyö koulussa, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä yleisen hyvinvoinnin tukemisessa luo mahdollisuuksia tukea yhteiskunnassa pärjäämistä, yhteenkuuluvuutta ja rakenteiden muodostumista. Opinnäytetyö tukee aiheellaan näitä yhteiskunnan rakentumisen mahdollisuuksia. Koulussa pysymisen tukeminen mahdollistaa hyväksytyksi tulemisen kokemuksen, luo mahdollisuuden oppia, onnistua ja voida hyvin. Opiskelijan arvostus maailmaa ja ihmisiä kohtaan muodostuu suhteessa toisiin. Monialaisen yhteistyön muodostumisen tarkastelu voi tuoda arvokasta tietoa sen kehittämiseen ja näin opinnäytetyö tukee kestävän kehityksen ideaa paremmasta huomisesta. Vähäisien resurssien kohdentaminen toimivampaan monialaiseen yhteistyöhön tukee työskentelyä sekä talouden, että sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden kannalta. Yhteiset toimintatavat, yhteinen päämäärä ja yhdessä tekeminen luovat mahdollisuuksia vähentää ympäristöön kohdistuvia rasitteita. Tämä puolestaan tähtää kestävän kehityksen tavoitteisiin, joissa osaamme elää sopusoinnussa toistemme, ympäristömme ja luonnon kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa Pirkanmaan hyvinvointialueen monialaisesta yhteistyötyöskentelystä koulussa pysymisen tukemisessa, minkä ymmärtäminen auttaa tukemaan ja ratkomaan sosiaalisesti kestävästä kehityksestä tulevaisuudessa.

4 Opinnäytetyön tulokset

Tässä luvussa kuvataan aineiston tulokset. Kyselyn tarkoituksena ei ollut löytää määrällisiä tai yleistäviä kokemuksia vaan etsiä tuloksia laadullisesti kuvailemalla kyselyyn osallistuneiden kuraattorien kokemuksia monialaiseen yhteistyöhön koulussa pysymisen tukemisessa. Tulosten mukaan kaikki vastaajat olivat tehneet monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi. Ensimmäisessä alaluvussa kuvataan taustoittavien kysymysten tulokset. Toisessa alaluvussa esitetään tulokset aineiston avointen kysymysten tuloksista ja vastataan tutkimuskysymykseen: Miten kuraattorit kuvaavat kokemuksiaan monialaisesta yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa? Kolmannessa alaluvussa esitetään avointen kysymysten tuloksia ja vastataan tutkimuskysymykseen: Miten kuraattorit näkevät monialaisen yhteistyön vaikuttavan koulussa pysymisen tukemiseen? Pienen vastaajamäärän vuoksi tuloksia ei ole kuvattu lainkaan numeraalisesti.

Kyselyn avoimien kysymysten aineistosta muodostui ryhmittelyn avulla kuusi pääluokkaa: mahdollisuudet; syventävät tekijät; haasteet; tarvittavia toimia; tuen tavat, keinot ja muodot sekä kuraattorin rooli. Aineisto on käyty useaan kertaan läpi luotettavuuden takaamiseksi.

4.1 Monialaisen yhteistyön toteutuminen ja yhteistyötahot taustoittavat kysymykset

Kyselyn alussa olleet taustoittavien kysymysten tulokset avattiin sanoittamalla ne käytännöiksi. Lisäksi vastauksista muodostettiin pylväsdiagrammeja sekä ympyröitä. Tulokset esitetään visuaalisessa muodossa hahmottamisen tueksi, vaikka vähäisten vastausten vuoksi numeraalista tulosta ei voitu käyttää.

Monialaista yhteistyötä yksilöllisessä oppilashuollossa tehtiin aineiston mukaan viikoittain, kerran kahdessa viikossa, kerran kuukaudessa sekä vaihtelevasti tarpeen mukaan. Monialaista yhteistyötä yhteisöllisessä oppilashuollossa kerrottiin tehtävän useamman kerran viikossa, viikoittain, päivittäin, kerran kahdessa viikossa, kerran kuukaudessa ja vaihtelevasti. Monialaisen yhteistyön tekeminen yhteisöllisessä oppilashuollossa koulussa pysymisen tukemiseksi jakaantui laajasti. Sitä kerrottiin tehtävän kerran viikossa, kerran kuukaudessa, päivittäin, kerran kahdessa viikossa ja vaihtelevasti. Työskentely monialaisessa oppilashuollossa jakaantui hyvin eri tavoin vastaajien välillä. Toisilla työskentely kaikissa näissä muodoissa oli tasaista esimerkiksi viikoittaista tai kuukausittaista, toisilla taas työskentely oli vaihtelevaa viikoittaisesta kuukausittaiseen. Yleisempää aineiston mukaan oli, että työskentely monialaisessa oppilashuollossa tapahtui tasaisesti vastaajan työskentelyssä kuin, että jokaista muotoa olisi tehty epätasaisesti. Yhteisöllistä tehtiin vähän useammin kuin yksilöllistä oppilashuoltoa. Kuvassa 3 esitetään monialaisen yhteistyön jakautuminen yksilöllisen ja yhteisöllisen sekä koulussa pysymisen tukemiseksi tehtynä visuaalisesti.

Kuva 3. Monialaisen yhteistyön jakautuminen oppilashuollossa.

Kysyttäessä, kenen kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä, vastaukset jakaantuivat seuraavasti: Monialaista yhteistyötä sosiaalityöntekijän kanssa oli tehnyt jokainen vastaajista. Toiseksi yleisimmäksi yhteistyötahoksi osoittautui erikoisairaanhoido, erityisopettaja, koulupsykologi ja kouluterveydenhoitaja. Kolmanneksi yleisimpiä monialaisen yhteistyön tekijöiksi erottuivat koululääkäri, koulun psykiatrinen sairaanhoitaja tai muu vastaava, nuorisotyöntekijä, opettaja ja rehtori. Neljänneksi yleisin yhteistyöntekijä oli perhetyöntekijä. Viidenneksi yleisimmäksi yhteistyötahoksi kerrottiin perheneuvonta/perheneuvola. Yhteistyötä oli tehty myös koulusosionomin, etsivän nuorisotyön, poliisin, oppivelvollisuuden valvojan ja asiakasohjauksen kanssa. Kaikki eivät kuitenkaan olleet tehneet yhteistyötä kaikkien näiden eri ammattiryhmien kanssa. Kuvassa 4 esitetään kenen kanssa kuraattorit ovat tehneet monialaista yhteistyötä.

Kuva 4. Yhteistyötahot, joiden kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä.

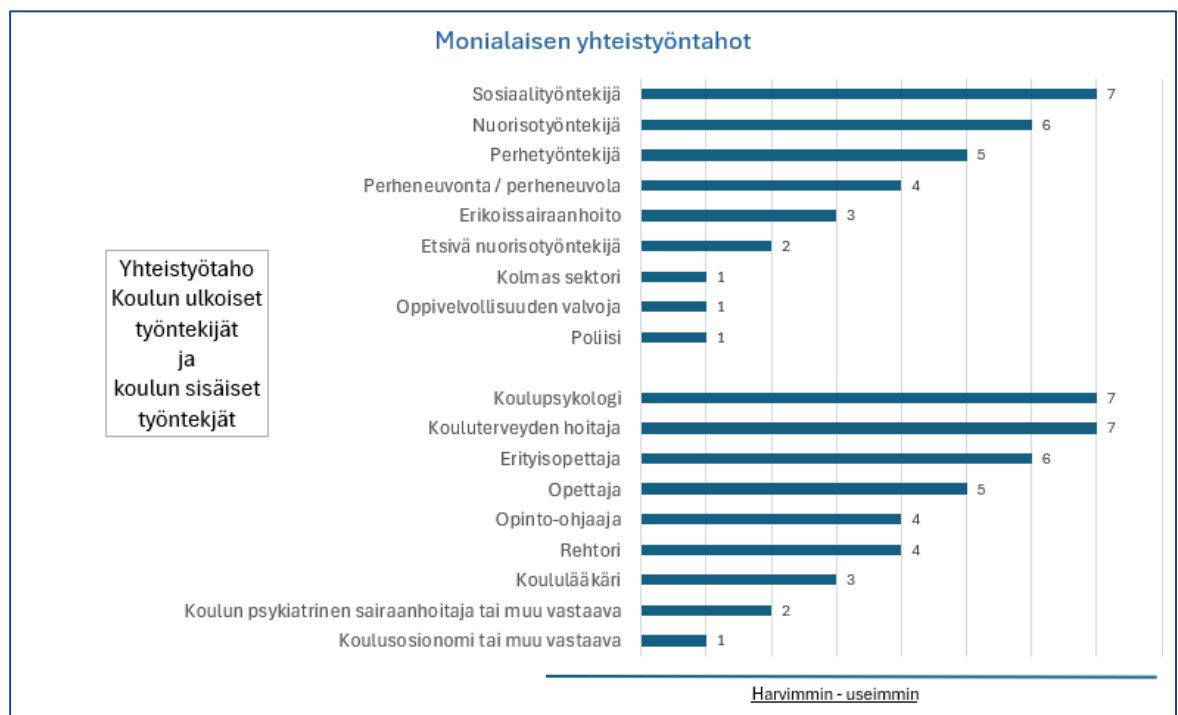
Pyydettäessä järjestämään koulussa työskentelevät monialaiseen yhteistyöhön osallistuneet tahot järjestykseen useimmin tehdystä yhteistyöstä harvimmin tehtävään yhteistyöhön, nousi monialaisen yhteistyön tahoksi useimmin koulupsykologi ja kouluterveydenhoitaja. Toiseksi useimmin yhteistyötä tehtiin erityisopettajan kanssa. Kolmanneksi yleisin yhteistyötaho oli opettaja. Neljänneksi yleisimpänä olivat opinto-ohjaaja ja rehtori. Sitten koululääkäri, koulun psykiatrinen sairaanhoitaja tai vastaava. Harvimmin yhteistyötä tehtiin koulun koulusosionomin tai vastaavan kanssa. Huomioitavaa tässä on se, että psyykkareita ja koulusosionomeja ei ole saatavilla joka koulussa, eikä kaikki olleet tehneet yhteistyötä näiden tahojen kanssa. Vastaajien välillä oli suurta vaihtelua sen suhteen, kenen kanssa he tekevät monialaista yhteistyötä useimmin. Useammalla yhdistelmäksi muodostui psykologi, terveydenhoitaja ja erityisopettaja. Opettajan ja koululääkärin mukana olon tiheys vaihteli suuresti vastaajien välillä.

Kysyttäessä, kenen kanssa useimmin teet monialaista yhteistyötä koulun ulkopuolelta tulevista tahoista, oli järjestys seuraava: sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä, perhetyöntekijä, perheneuvonta/ perheneuvola, erikoissairaanhoito, etsivä nuorisotyöntekijä, kolmas sektori oppivelvollisuuden valvoja ja poliisi. Ammattiryhmiä, joiden kanssa kaikki vastaajat eivät olleet tehneet yhteistyötä olivat, perheneuvonta/perheneuvola, etsivä nuorisotyö, ja nuorisotyö. Kuvassa 5 esitetään

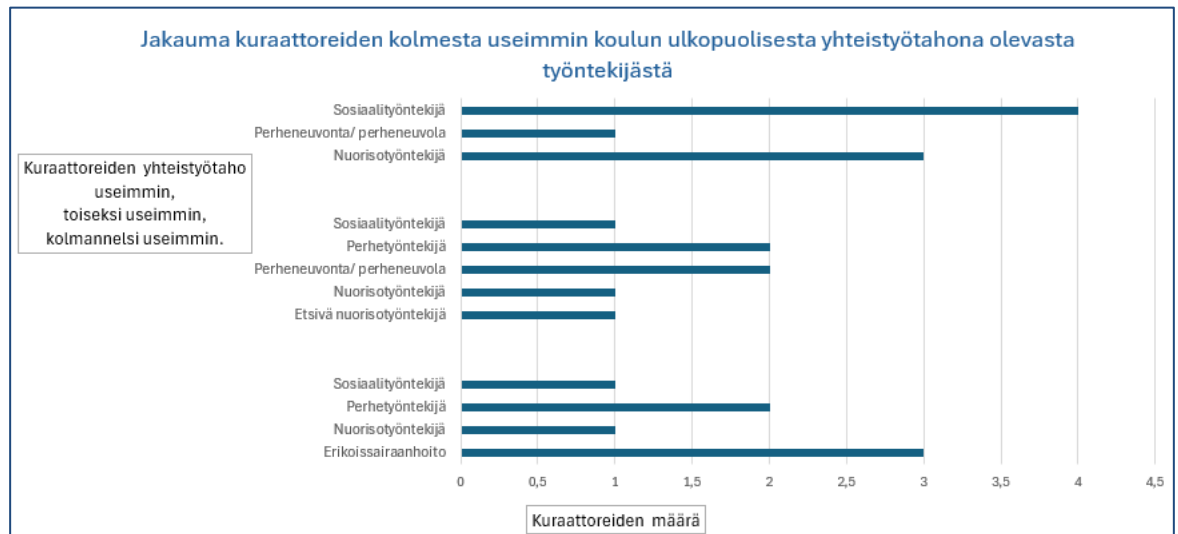
monialaiseen yhteistyöhön useimmin- harvimminkin osallistuneet tahot. Vastaajien kokemus useimmin yhteistyön tahona olevasta työntekijästä jakaantui selkeästi sosiaalityöntekijän ja nuorisotyöntekijän välille. Perhetyö oli useimmin toiseksi yleisin yhteistyötaho.

Nuorisotyöntekijän kanssa tehty yhteistyö jakaantui selkeästi usein tehtäväksi tai vain harvemmin tehtäväksi, silloin etsivä nuorisotyö ei ollut lainkaan mukana yhteistyötahona. Kuvassa 6 esitetään, kuinka monialaisen yhteistyön taho muuttuu vastaajien välillä kolmen useammin yhteistyössä mukana olleen välillä.

Kuva 5. Yhteistyötaho, jonka kanssa kuraattori on tehnyt monialaista yhteistyötä useimmin.

Kuva 6. Kolme useimmin mainittua monilaiseen yhteistyöhön osallistuvaa tahoa vastaajien kesken.

Vastaajien mielestä kuraattorin työ tunnetaan kohtalaisesti. Vastaukset kuitenkin jakaantuivat vastausvaihtoehtojen, 'tunnetaan erittäin hyvin' ja 'tunnetaan vähän' välille. Puolet vastaajista kokivat, että työ tunnetaan kohtalaisesti. Yksi kolmasosa vastasi, että se tunnetaan hyvin.

4.2 Kokemukset monilaisesta yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa

Aineiston jäsenyessä kuraattoreiden kokemuksiin monilaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa nousi aineistosta kuusi pääluokkaa, joista neljästä saatiin tulokset tutkimuskysymykseen, miten kuraattorit kuvaavat kokemuksiaan monilaisesta yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa. Nämä pääluokat olivat mahdollisuudet, syventävät tekijät, haasteet ja kehittäminen. Tulkitsemalla näitä luokkia päästiin kuraattorien kokemuksia kuvaileviin tuloksiin.

Yhteistyön mahdollisuudet monilaisessa yhteistyössä koulussa pysymisen tukemisessa liittyivät yhdessä tekemiseen, suunnittelemiseen, toiminnan käynnistämiseen ja yhteisen asian puolesta toimimiseen. Yhteistyötä kuvattiin opetustoimen lisäksi sosiaalitoimen, psykologin, terveydenhoitajan ja psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa tehtäväksi yhteistyöksi, toisaalta myös tiimityöskentelyksi sekä muiden tahojen kanssa työskentelyksi. Se koettiin kunnan ja hyvinvointialueen välisenä yhteisöllisenä ennaltaehkäisevänä työnä

toisaalta perusyhteistyönä, joka tukee opiskelijoiden kouluhalukkuutta ja ehkäisee poissaoloja. Yhteistyö kodin kanssa nähtiin tärkeänä. Mahdollisuudeksi koettiin myös perheen kokema tuki yhteisestä työstä huolen eteen. Yhteisenä tekijänä nousi eri toimijoiden mahdollisuus nähdä, toimia ja mahdollistaa riittävä tuki lapsen parhaaksi lapsen eri elämänalueille.

Yhteisen asian eteen toimiminen yhteisten mallien mukaisesti nähtiin tukevana toimena opiskelijan koulunkäynnissä, koulupoissaolojen ehkäisyssä sekä kouluhalukkuutta lisäävänä tekijänä. Koulussa pysymisen tukemista ja yhteistyön sujuvuutta lisäsi käytössä olevat toimivat yhteiset säännöt, keinot ja päämäärä. Toisaalta koettiin, että yhteistyöllä saavutetaan laajempi tarkastelun, tuen ja avun tarjoamisen mahdollisuus sekä näkökulmien yhdistäminen, joilla koulussa pysymistä voidaan tukea. Mahdollisuuksiin lukeutuivat myös kommunikaatio, konsultointi, tiedon parempi kulkeminen sekä käsitys opiskelijan haasteiden kokonaisuudesta ja niiden muodostumisesta.

Aineistossa korostui samaan suuntaan toiminen sekä ammattilaisten, opiskelijan että perheen etuna. Toisaalta koettiin, että ennaltaehkäisevää työtä voidaan tehdä myös ilman kaikkien osapuolien osallistumista. Alla erään vastaajan näkemys yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa, joka kiteyttää useamman vastaajan kokemuksen.

Kaikkien tulee toimia yhteisen agendan eteen yhteisten mallien mukaisesti, jotta tuetaan oikein koulunkäyntiä, havaitaan ajoissa riskejä ja toimitaan niiden korjaamiseksi. Tähän monialainen yhteistyö pyrkii ja vain yhteisötasolla saadaan suurta vaikuttavuutta.

Monialaisen yhteistyön mahdollisuutena nähtiin opiskelijoiden koulun ulkopuolinen tuki yhteistyötahon toteuttamana. Toisaalta koettiin koulun puolelta tuleva tuki riittäväksi, kun käsitys opiskelijan haasteista oli syntynyt yhteistyön avulla. Mahdollisuuksiksi lukeutuivat myös eri osaamisalat ja ymmärrys opiskelijan tilanteesta sitä kautta sekä yhteydenpidon helppous eri tahojen välillä. Yhteistyön mahdollisuudet näkyivät perustavana tekijänä koulussa pysymisen tukemisessa, mutta ei täydellisinä toimina tukea koulussa pysymistä.

Syventävät tekijät nähtiin ytimenä monialaiselle työskentelylle koulussa pysymisen tukemisessa. Monialaista yhteistyötä syventää jokaisen oman ammatillisuuden tuominen yhteisen asian hoitamiseen, koulun näkökulman kuuleminen ja yhteistyöhön mukaan ottaminen. Avoimuus, pitkäjänteinen työskentely sekä yhteinen näkemys ja ymmärrys opiskelijan tilanteesta nousivat vahvasti esiin kokemuksissa. Toisaalta tutkittavat kokivat

yhteistyön tehokkaimmaksi, kun opiskelija tai perhe on valmis kertomaan taustoistaan avoimesti. Silloin ymmärrys opiskelijan tilanteesta mahdollistaa paremman yhteistyön.

Tehokkainta yhteistyö on silloin, kun nuori / perhe on halukas itse kertomaan taustat niin kuin ne ovat.

Jaettua näkemystä, jatkuvaa yhteydenpitoa monialaisessa työskentelyssä ja paineetonta työskentelyä kuvattiin koulussa pysymisen tukemisessa tärkeänä. Yhdessä mietityt toimintatavat, oppilastuntemus, selkeä työnjako sekä riittävä aika yhteistyölle koettiin tärkeäksi. Eri tahot syventävät monialaisen yhteistyön mahdollisuuksia tukea, auttaa ja jakaa näkemystä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa. Tärkeänä pidettiin yhteistyötahojen mukaan ottamista, niin kuin eräs vastaaja kuvasi sanoin.

Muistetaan palaveria kasatessa, että ai niin koulullakin voisi olla tähän jotain annettavaa.

Haasteet toivat esille kuraattorin kokevan usein, että kun koulun tukitoimet eivät riitä ja kaivataan monialaisen yhteistyön apua, sitä ei saada. Tähän johtavia tekijöitä olivat yhteistyötahojen ongelmat resursseissa, työntekijöiden tiheä vaihtuvuus ja näistä johtuvat saavutettavuus ongelmat. Nämä vaikuttivat kokemukseen, ettei palveluja ole tarjolla eikä palveluihin pääse, yhteistyötä ei voida tehdä eikä koulu pysty tukemaan riittävästi opiskelijoita. Toisena haasteena näkyi, että opiskelija tai perhe ei halua tai ymmärrä kertoa koululle haasteistaan. Tämä koettiin vaikeudeksi sekä monialaisen yhteistyön toiminnassa että koulunkäynnin tukemisen näkökulmassa. Aineistosta nousi toimintamahdollisuuksien haasteena tiedonkulun vaikeus ja toisen työn tuntemattomuus. Toisaalta kynnys puuttua, ottaa yhteyttä riittävän ajoissa ja uskaltamattomuus puuttumiseen sekä yhteydenpitoon yli organisaatio rajojen koettiin haasteena toiminnassa. Tutkimukseen vastanneet kuvasivat salassapitoasioiden tärkeyttä, mutta korostivat niiden myös haastavan toimimista.

Koululta voidaan tehdä useita lastensuojeluilmoituksia, mutta koska niiden jatkosta ei ole mitään tietoa koululla, ei voida tietää voitaisiinko meillä tehdä jotain, joka tukisi nuorta.

Kuraattorit kokivat kouluhaluttomuuden ja koulupudokkuuden yleistyneen ja näiden juurisyiden selvittämisen vaikeaksi salassapidon, yhteistyön haastavuuden sekä perheen osallistumattomuuden vuoksi. Haasteeksi koulussa pysymisen tukemisessa koettiin se, että perheet joutuvat odottamaan kohtuuttomia aikoja koulun ulkopuolisiin palveluihin,

vaikka monialainen yhteistyö toimisi muuten. Koulun tehtäväksi ei nähty opiskelijan kannattelua, joka tarvitsee muita palveluja, vaan muiden palvelujen toimimista ja koulun tuki rinnalla.

Kehittämisessä tärkeänä nähtiin tiedonkulun parantamista, selkeämpiä polkuja miten toimia, enemmän aikaa, ymmärrystä ja välittämistä. Toivottiin matalampaa kynnystä toimijoiden välille. Vahvimpana kehittämisen keinona nousi kokemus siitä, että asiat olisivat hyvin tai toimet riittäisivät, jos muiden tahojen resurssit olisivat kunnossa eikä auttamisen ja korjaamisen painopiste siirtyisi kouluille. Myös yhteiskuntatasoisia ratkaisuja taustalle kaivattiin.

Tällä hetkellä meillä olisi toimivat järjestelmät ilman kehittämistäkin, jos vain sosiaalitoimen vakansseissa olisi tekijät.

4.3 Näkemykset monialaisen yhteistyön vaikutuksista koulussa pysymisen tukemiseen

Tutkimuskysymykseen siitä, miten kuraattorit näkevät monialaisen yhteistyön vaikuttavan koulussa pysymisen tukemiseen tuloksiin, käytettiin lisäksi pääluokkia tuen tavat, keinot ja muodot sekä kuraattorin rooli. Tuen tavat, keinot ja muodot näkyivät sekä konkreettisina toimina että vaikutuksina kokemuksina koulussa pysymisen tukemiseen. Keinojen muotoina olivat palaverit, tukikäynnit, tukitoimet, opetusjärjestelyt, ryhmäytymistoimet ja pienryhmätoiminta. Ajankohtaisten pelisääntöjen ja tuen antaminen oikea aikaisesti sekä hyvän tukeminen ja näkeminen tukivat opiskelijan koulussa pysymistä. Aineistositaatissa nähdään tukitoimena hyvän näkeminen, jolla koulussa pysymiseen vaikutetaan.

Pyrimme tukemaan kouluun tulemistä ja keskittymään hyviin hetkiin, kun oppilas on koulussa, emmekä jää jankkaamaan epäonnistumisia.

Koulussa pysymisen tukemisen vaikutuksina pidettiin puuttumisen malleja ja niiden noudattamista sekä varhaista puuttumista ja ajoissa tarttumista. Toisaalta katkeamatonta tiedonkulkua, yhteistä tahtotilaa koulussa pysymiseen sekä asioiden tärkeänä näkemistä, ja päällekkäisen työn turhaa tekemistä. Vaikutuksiin lukeutuivat myös yhteistyö koulun henkilökunnan välillä ja yhteistyötahojen mukaan ottamisen onnitumista matalalla kynnyksellä. Yleisiä toimintamahdollisuuksia olivat hyvinvoinnin lisääminen, kouluviihtyvyyteen panostaminen ja kiireettömyys. Toisaalta toimia olivat myös yksilölliset

toimet kouluun tulemisen ja koulussa pysymisen tukemiseen. Tukemisen tavoista esille nousi toisen ammattilaisen toimet opiskelijan koulunkäynnin tukemiseksi ja kouluun pääsemiseksi, kuten kotiin annettava tuki tai konkreettinen vastaan meno, kun opiskelija on tulossa kouluun. Myös vanhempien mukaan ottaminen ja tuen antaminen niin opiskelijalle, perheelle kuin opettajistolle koettiin tärkeäksi.

Kuraattorin rooli monialaisen yhteistyön ja koulussa pysymisen tukemisessa koettiin vahvaksi asiantuntijuudeksi opiskelijan, perheen, koulun ja verkostojen yhdistäjänä. Kuraattori toimii koolle kutsujana, rakentaa kokonaisuuden kuvaa muille toimijoille ja osallistuu jokapäiväisesti koulu yhteistyön hyvinvoinnin rakentamiseen. Kuraattorilla on laaja-alainen kokonaiskuva koulun tavoista toimia ja erilaisista palveluista ja näin ennaltaehkäisevä asema toimia. Kuraattorin rooli opiskelijan luottamuksellisena tukena ja henkilökohtaisena ohjaajana nähtiin tärkeänä toimena koulussa pysymisen tukena. Kuraattorin roolin koettiin kuitenkin olevan toissijainen silloin, kun opiskelijalla on asiakkuus muualla.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa kuraattoreiden kokemuksista monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa sekä tuoda näkyväksi kuraattorin kokemusta koulussa pysymisen tukemisesta monialaisella yhteistyöllä. Tarkoituksena oli ymmärtää kuraattoreiden kokemusta monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Kyselyyn vastanneet kuraattorit työskentelevät Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattoreina esikoulusta toisen asteen koulutukseen tai useammassa näistä yhtä aikaa. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä olivat: miten kuraattorit kuvaavat kokemuksiaan monialaista yhteistyöstä opiskelijan koulussa pysymisen tukemisessa sekä miten kuraattorit näkevät monialaisen yhteistyön vaikuttavan koulussa pysymisen tukemiseen.

Tutkimuksen tulosten mukaan monialaista yhteistyötä pyritään toteuttamaan yhdessä opiskelijan ja/tai perheen kanssa. Monialainen yhteistyö opiskelijan koulussa pysymisen tukemiseksi toteutetaan koulun tuen ohessa erillisin palaverein, tukikäynnein ja yksilöllisin toimin. Yhteisöllistä monialaista koulussa pysymisen tukea toteutetaan tukemalla ryhmäytymistä, ennaltaehkäisevin yhteistyömuodoin sekä yhteisin puuttumisen mallein. Hyötyinä monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemisessa koettiin laajempi tarkastelun, tuen ja avun tarjoamisen mahdollisuus. Nämä tulokset ovat linjassa yleisen tietämyksen kanssa kuraattorityön ja monialaisen yhteistyön toteuttamisesta. Tuloksissa

tulee kuitenkin esille monia monialaista yhteistyötä jarruttavia ja heikentäviä tekijöitä. Yhteistyön vaikuttavuus ja tukemisen keinot eivät yllä kuraattoreiden toivomalle tasolle johtuen yhteistyön irrallisuudesta, toisten työn ymmärtämättömyydestä, koulun ulkopuolisen tuen saavuttamattomuudesta että hoitoon pääsyn pitkittymisestä. Yhteisiä toimintamalleja ja niiden noudattamista pidettiin tärkeimpinä yhteistyön vaikutuksen keinoina. Opiskelijan tilanteen ymmärtäminen ja perheen mukaan ottaminen koettiin tärkeänä, jotta koulussa pysymisen tuki saavutetaan. Toimiva monialainen yhteistyö koulussa pysymisen tukemisessa nähtiin tärkeänä ytimenä opiskelijan hyvinvoinnissa, kouluun kiinnittymisessä sekä poissaolojen ehkäisyssä. Pienikin hyvän näkeminen opiskelijan toimissa koettiin vaikutukseksi tukea opiskelijan koulussa pysymistä ja koulutyön merkityksellisyyden kokemusta.

Tutkimuksen tuloksissa näkyi, että kaikki vastaajat tekevät monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi. Kaikki kuraattorit tekivät monialaista yhteistyötä oppilashuollossa sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti ja näissä myös koulussa pysymisen tukemisessa. Päivittäin ja viikoittain tapahtuvana monialaista oppilashuoltoa tehtiin yksilöllisessä oppilashuollossa tiheämmin kuin yhteisöllisessä oppilashuollossa. Kuitenkin kuukausitasolla katsottuna ero tasaantui yhtä tiheään tehdyksi työksi vastaajien välillä. Sama tulos saatiin monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa yksilöllisen ja yhteisöllisen oppilashuollon toteutumisen tiheydestä. Suurta eroa ei siis ollut yksilöllisen eikä yhteisöllisen työn tekemisen tiheydellä eikä sillä tehdäänkö oppilashuoltotyötä koulussa pysymisen tukemiseksi. Kuraattoreiden välillä oli suuria eroja sillä, tehtiinkö monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi viikoittain vai kuukausittain. Tämä näkyi kärjistettynä niin, että kuraattori, joka tekee työtä viikoittain jossakin näissä muodoissa, tekee sitä viikoittain myös kaikissa muodoissa. Se, joka teki työtä kuukausittain joissakin näissä muodoissa, teki sitä kuukausittain muissakin muodoissa. Selkeästi erottui, että työn tekeminen tapahtui tasaisin väliajoin. Pääasiassa työtä tehtiin viikoittain tai kerran kuussa, mutta myös muita vaihtoehtoja mainittiin.

Kuraattoreiden kokemukset siitä, kenen kanssa tekevät useimmin monialaista yhteistyötä vaihtelivat suuresti. Useimmin tehtävän työn yhteistyötahoksi mainittiin nuorisotyöntekijä, sosiaalityöntekijä sekä perheneuvola. Toiseksi useimmin tehtävän yhteistyön tekijäksi kuraattorit kertoivat perhetyöntekijän, perheneuvolan, nuorisotyöntekijän, sosiaalityöntekijän, sekä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa tehtävän työn. Kokemukset siitä kenen kanssa monialaista yhteistyötä tehtiin useimmin, vaihteli siis suuresti työntekijöiden kesken. Näin pienellä vastaajamäärällä ei voida tehdä johtopäätöstä siitä, onko monialaisen yhteistyön yhteistyötaho useimmin tai harvimmin esimerkiksi painottunut

nuorisotyön tai sosiaalityön puoleen vai jakaantuisiko yhteistyö tasaisesti myös laajalla otannalla yhtä tasapainoisesti kaikkien yhteistyötahojen kesken. Edellä olevat erot useimmin yhteistyötahona olevaan voivat johtua siitä, että tutkimukseen vastanneet kuraattorit työskentelevät erilaisissa kouluissa eri ikäisten opiskelijoiden parissa. Nuoremmilla opiskelijoilla ei ole samanlaista yhteyttä nuorisotyöhön kuin vanhemmilla opiskelijoilla ja tämä vaikuttaa koulun ja kuraattorin yhteistyötahojen käyttöön. Toisaalta tämä ero voi kertoa myös siitä, millaisia tukia opiskelija tarvitsee sekä minkä ikäinen opiskelija on. Nuorisotyö on enemmän osallisuutta lisäävää ja sosiaalityö huoleen suuntautuvaa. Tärkeää on etsiä opiskelijan tilanteeseen sopiva tuen muoto. Huomionarvoista tuloksissa oli se, että kaikki kuraattorit eivät olleet tehneet lainkaan yhteistyötä nuorisotyöntekijän ja/tai etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Ikosen tulosten mukaan tärkeimpiä kuraattorin yhteistyökumppaneita koulun ulkopuolisista tahoista oli lisäksi mielenterveysneuvola sekä seurakunta. (Ikonen, 2014, s. 74) Näitä yhteistyötahoja ei tämän tutkimuksen tuloksissa ollut mainittu lainkaan.

Tulokset osoittavat kuraattoreiden kokemuksena useissa tutkimuksissakin todettuja hyötyjä monialaisen yhteistyön hyödyistä ja mahdollisuuksista. Näitä olivat esimerkiksi opiskelijan kokonaistilanteen muodostuminen ja siihen vaikuttaminen sekä yhteistyön avoimuuden vähentämä ennakkoluuloisuus palveluja ja apua kohtaan. Yhteisen asian eteen toimiminen, yhteisten mallien mukaisesti nähtiin tukevana toimena opiskelijan koulunkäynnissä, koulupoissaolojen ehkäisyssä sekä kouluhalukkuutta lisäävänä tekijänä.

Kuraattorit kuvasivat monialaisen yhteistyön tarkoituksellisuuden onnistuvan silloin, kun yhteydenpito ja tiedonkulku toivat osapuolet samalle viivalle ja tiedonjako onnistui yhteisenä tahtona. Tämä tulos on yhteneväinen Ikosen (2014, s.75) tuloksiin joissa, todetaan, että yhteistyön onnistumista lisää yhteisen näkemyksen löytyminen opiskelijan auttamisessa. Tärkeänä yhteistyössä nähtiin halu toimia yhdessä yhteisessä asiassa, ilman turhaa arastelua ottaa yhteyttä toiseen osapuoleen. Tämä näkyi kokemuksena niin ammattilaisten välisessä kuin opiskelijan, perheen tai kenen tahansa osapuolen välisessä yhteistyössä ja on yhteneväinen tulos Ikosen tuloksiin. Ikosen (2014, ss. ss. 68–69) mukaan toimiva yhteistyö auttaa tiedonkulussa ja työjaossa, mikä taas auttaa myös perheitä ja heihin kohdistuvan kuormittavuuden vähenemiseen päällekkäisyyksien poistumisen myötä.

Tutkimuksessa monialaista yhteistyötä kuvattiin erilaisina kokoonpanoina: perusyhteistyönä, ennaltaehkäisevänä työnä ja toisaalta yksilöä tukevana toimena. Yhteistyön haluttiin olevan paineetonta ja toisen ammattitaitoa arvostavaa. Avoimesti

toimiva monialainen yhteistyö kuvattiin mahdollistajana sekä yhteisenä tukena koulussa pysymisen tukemiseen. Ulmasen (2017) tulosten mukaan toimiva kodin ja koulun välinen yhteistyö on avainasemassa opiskelijan koulutyöhön kiinnittymisen tukemisessa. Se lisää opettajan oppilastuntemusta ja toisaalta lisää vanhempien ymmärrystä opiskelijan oppimisesta ja kasvusta sekä lisää kodin mahdollisuuksia tukea niitä. (Ulmanen, 2017, s. 76–77) Ikosen mukaan yhteistyön onnistumiseen vaikuttaa yhteinen näkemys ja kokemus sen tärkeydestä. Opiskelijan oma halu muuttaa tilannetta, luottamuksellista avointa suhdetta sekä perheen mukaan ottamista (Ikonen, 2014, s.74). Nämä aikaisempien tutkimusten tulokset ovat yhteneväisiä tämän tutkimuksen tulosten kanssa siinä, että koulussa pysymistä voidaan parhaiten tukea kaikkien osapuolien ymmärrystä lisäämällä.

Monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemisen haasteina koettiin riittämätön tiedonkulku sekä yhteisten toimintamallien puute niin monialaisen yhteistyön kuin koulussa pysymisen tukemisen kannalta. Yhteistyötä tehdään ja se koetaan tarpeelliseksi, mutta lopulta riittämättömäksi ja pintapuoleiseksi. Sitä haastoivat myös pitkäjänteisyyden olemattomuus sekä tekemätön tai ymmärtämätön työnjako. Samaa kertovat Ilvesluodon ja Rontin (2022, s. 76) tulokset, joiden mukaan monialainen yhteistyö toteutuu vain harvoin onnistuneesti ja riittävässä laajuudessa. Tutkimuksesta ei nousut esille aikaisemmassa tutkimuksessa esille tullutta vastuun siirtelyä toimijoiden välillä, kuten Ilvesluoto ja Rontti ovat tutkimuksessaan todenneet. Mutta tuloksissa yhteistä olivat epäselvät käsitykset toisten yhteistyöhön osallistuvien työskentelystä, mikä vaikeuttaa yhteistyön sujuvuutta ja yhteisen ymmärryksen muodostumista tuen antamiseen. Yhteistyön tavoitteiden yhteinen omistajuus ei toteudu, ellei yhteistyön etenemissuunta ole sama, jolloin tämä näyttäytyy vastuun toteutumattomuutena ja sen jakautumisen puuttumisena (Ilvesluoto & Rontti, 2022, s. 74). Monialaisuuden haasteita nostetaan esille myös kirjallisuudessa. Jaakola ym. (2019, ss. 138–148) toteaa esimerkiksi epäselvien vastuiden ja roolien vaikeuttavan työtä. (Jaakola ym.,

Koulussa pysymisen tukemista kuvattiin toimiksi, joissa yhteiset mallit, keinot, säännöt ja päämäärä taustalla mahdollistivat kaikille opiskelijoille tasavertaisen lähtökohdan. Koulussa pysymisen tukemista kuvattiin kommunikaatioksi, haasteiden kokonaisuuden nuotoilemiseksi sekä tiedon jakamiseksi. Oppilastuntemus, koulun tukitoimet ja perheen kanssa tehtävä yhteistyö nähtiin koulussa pysymisen etuina. Myös toimivien verkostojen olemassaolo koettiin vaikuttavaksi koulussa pysymisen tukemiseen. Toimivat verkostot edesauttavat monialaisen yhteistyön jatkuvuutta ja varmuutta. Ikosen tutkimuksen tuloksissa todettiin, ettei yhden tahon työskentely riitä, vaan keskeistä on opettajan motivaatio jatkaa työskentelyä yhteisen työskentelyn päätyttyä pitäen kiinni yhdessä

tehdyistä sopimuksista ja säännöistä (Ikonen, 2014, ss. 64, 77). Myös Ulmasen tuloksissa osoitettiin koulussa pysymisen tukemisen olevan yhteydessä opiskelijan kokemukseen yhteisöön kuulumisesta ja kiinnittymisestä vuorovaikutuksessa vertaisten ja opettajan kanssa. (Ulmanen 2017, s.73) Tämän tutkimuksen tulokset sivuuttavat näitä tuloksia siten, että jos opiskelijan ympäristö tähtää myönteiseen yhdessä tekemiseen ja vahvaan vuorovaikutukseen, sillä edistetään myös opiskelijan vuorovaikutussuhteita sekä osallisuuden kokemusta. Näin voidaan vahvistaa opiskelijan koulutyöhön kiinnittymisen prosessia.

Tulosten mukaan monialaisella yhteistyöllä vaikutetaan opiskelijan säännöllisen kouluun tulemisen, koulussa viihtymisen ja kouluun kiinnittymisen mahdollistamiseen. Ymmärrys opiskelijan käyttäytymisen taustatekijöistä nähtiin tärkeäksi koulussa pysymisen tukemisessa. Kuraattorit kuvasivat opiskelijan tilanteen ymmärtämiseen vaikuttavan opiskelijan ja perheen oma halu käsitellä opiskelijan tilannetta kokonaisuutena. Yhtä tärkeänä pidettiin monialaiseen yhteistyöhön osallistuvien halu käsitellä tilannetta taustat ja mahdolliset tukitoimet huomioiden. Koulussa pysymistä tuetaan tukemalla osallisuutta sekä lisäämällä yhteisöllisyyttä. Tärkeinä vaikutuksen keinoina kuraattorit näkivät opiskelijoiden opintojen etenemisen tuen, koulunkäynnin toteutumisen ja kouluun mielellään tulemisen tukemisen. Kuraattorit kokivat, että auttaminen ja koulussa käymisen tukeminen on vaikeaa jopa mahdotonta, jos opiskelija ei itse halua tilanteeseen vaikuttaa. Ilvesluodon ja Rontin tulosten mukaan poissaolojen taustalla olevien syiden ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta voidaan lähteä etsimään opiskelijan tilanteeseen kokonaisvaltaista ratkaisua (Ilvesluoto & Rontti, 2022, s.76). Kuraattorit kokivat opiskelijan kohtaamisen tärkeänä vaikuttamisen keinona koulussa pysymisen tukemiseen, koska sillä voidaan saavuttaa luottamusta, hyvinvointia ja yhteisöön kuulumisen tunnetta. Ulmasen väitöstutkimuksen tulokset osoittivat opiskelijoiden kouluun kiinnittymisen olevan vahvasti yhteydessä vastavuoroiseen ja luottamukselliseen opettaja-oppilas suhteeseen, turvalliseen oppimisympäristöön sekä opiskelijan aktiivisen osallistumisen mahdollistamiseen. (Ulmanen, 2017, ss. 76–77)

Tuloksissa monialainen yhteistyö nähtiin osittain astuvan kuvaan vasta silloin, kun koulussa pysymisessä oli jo haasteita. Tällöin tärkeiksi vaikutuksiksi kuraattorit näkivät keinot, joilla opiskelija voidaan saada takaisin kouluun. Tärkeiksi toimiksi nousi juurisyiden selvittäminen, oikeanlaisen tuen tarjoaminen sekä sen saavuttaminen. Myös perheen tukeminen ja sen osallistaminen opiskelijan rutiinien kuntoon saattamisessa ja arkirytmien korjaamisessa nähtiin vahvoiksi keinoiksi tukea kouluun tulemistä. Yleisesti ottaen kuraattorit näkivät koulussa pysymisen tukemiseen vaikuttavan pienetkin inhimilliset teot

opiskelijan hyväksi. Myös hyvän näkeminen ja sen tukeminen sekä koulussa olemiseen keskittyminen, kun opiskelija on kouluun päässyt, nähtiin tärkeäksi. Monialainen yhteistyö kuraattorien näkökulmasta vaikutti yksilöllisten keinojen tarjoamiseen ja koulupaineen vähentämiseen koulussa pysymisen tukemisessa.

Kuraattoreiden kokemuksissa koulussa pysymisen tukemista haastavat toisistaan eriävät ymmärrykset ja keinot toimia. Myös Ilvesluodon ja Rontin tulokset kertovat, että vastuunjaon puuttuessa on haastavaa rakentaa yhteisiä toimintatapoja ja tavoitteita (Ilvesluoto & Rontti, 2022, s. 79). Aikaisemmissa tutkimuksissa koulun riittämättömät tukitoimet, koulu yhteisöön liittyvä kuormittavuus, yhteistyön toimimattomuus sekä vanhempien asenne ovat selkeästi esille nousseita koulunkäynnin sujuvuuteen ja siellä pysyvyyteen vaikuttavia tekijöitä (Ilvesluoto & Rontti, 2022, s. 42; Ulmanen, 2017, ss. 75, 77). Nämä tekijät ilmenevät myös tämän tutkimuksen tuloksissa haasteina koulussa pysymisen tukemisessa.

Sosiaalitoimen resurssipula vaikuttaa monialaisen yhteistyön toimimiseen sekä näin ollen sen keinoin koulussa pysymisen tukemiseen. Tässä oli suora yhteys Ilvesluodon ja Rontin tutkimuksen (2022, ss. 76, 79) tuloksiin ammattikuntia haastavan resurssipulan vaikutuksista monialaisen yhteistyön toteutumiseen. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan kuraattoreiden kokemuksissa koulussa pysymisen tukemisessa haasteena koettiin monialaisesta yhteistyöstä huolimatta keinottomuus auttaa opiskelijaa tai perhettä pääsemään muiden palveluiden piiriin. Haasteina koulussa pysymisen tukemiseen nähtiin myös uskaltamattomuus puuttua ja olla riittävän ajoissa etsimässä tukikeinoja opiskelijan koulussa pysymiseen monialaisella yhteistyöllä. Koulussa pysymisen tukeminen monialaisella yhteistyöllä vaatii toisen työn tuntemusta, avoimuutta ja tiedonkulkua. Nämä kaikki korostuivat kuraattoreille haasteen kokemuksina. Suholan (2017 ss. 210–211) tulokset osoittivat, että heikko keskinäinen ymmärrys toisten perustehtävistä, puutteet jaetussa ymmärryksessä ja tiedonkulun heikkous heikentävät yhteistyön toteutumista.

Kehittämisenäkökulmasta kuraattoreiden kokemuksissa ilmenee halu syvempään yhteistyöhön. Toivottiin matalampaa kynnystä yhteistyön rakentumiselle ja resurssien lisäystä varsinkin sosiaalitoimen osalle. Kuraattorit kaipasivat selkeämpiä palvelupolkuja opiskelijoiden tilanteisiin ja yhteistyön sujuvuuteen. Myös Ikosen (2014) tulosten mukaan yhteistyön kehittämisessä keskeistä on verkostojen toimintatapojen selkeyttäminen, muiden tilanteen tunteminen työntekijäresurssien osalta sekä työntekijän oma aktiivisuus. Keskustelun herättäminen ja toimintatapojen selkeyttäminen toimintamallein, joissa jokaisen ammattitaitoa pystytään hyödyntämään paremmin (Ikonen, 2014, s.76). Suholan

(2017, s. 215) tulokset käsittelevät samaan huolta, haasteena havaittiin ammattilaisten suuret erot huomata huolia, tarttua niihin sekä sitoutua huolien selvittelyyn. Kuraattoreiden kehitysnäkökulma etsii parannusta yhteistyön syvyyteen, jotta vaikutukset olisivat paremmat. Koulussa pysymisen tukemiseen monialaisesti kaivattiin myös yhteistyö tahojen yhteistä ymmärrystä siitä, ettei vahvaa apua tarvitsevan opiskelijan tarve apuun valu vain koulun toimien varaan. Tämän koettiin johtuvan resurssien sekä avun pyytämisen tehottomuuden syy seurauksesta. Toisaalta taustalle kaivattiin yhteiskuntatasoisia ratkaisuja koulussa pysymisen tukemiseen sekä monialaisen yhteistyön toteuttamiseen.

Saatujen tulosten perusteella monialainen yhteistyö koulussa pysymisen tukemisessa nähdään varsin myönteisenä toimintatapana sekä opiskelijoiden, perheen että kuraattorin kannalta. Tulokset ovat samansuuntaisia kirjallisuuden ja aikaisempien tutkimusten kanssa hyötyjen ja haittojen osalta niin monialaisen yhteistyön tekemisessä kuin koulun käynnin tukemisen osalta. Vastauksista löytyi paljon halua syventävään yhteistyöhön ja yhdessä puuttumiseen. Työtä tehdään asioiden edistämiseksi ja kehittämiseksi arjessa. Kehittymisen toiveet liittyivät kuitenkin enemmän odotuksiin toisten monialaiseen yhteistyöhön osallistuvien kehittämiseen kuin oman työn kehittämiseen. Kuraattoreiden kokemuksista ei noussut mitään, mitä he olisivat itse toivoneet pystyvänsä kehittämään monialaisen yhteistyön tekijänä koulussa pysymisen tukemisessa. Monialainen yhteistyö koulussa pysymisen tukemisessa tunnistetaan mahdollisuudeksi ja sitä hyödynnetään koulussa pysymisen tukemiseen uskalluksen ja resurssien mahdollisuuksien mukaan. Tutkimustuloksissa huomioitavaa on kuitenkin se, että osittain tai heikosti toimiva monialainen yhteistyö heikentää opiskelijan koulussa pysymisen tukemista. Koulussa pysymisen tukeminen vaatii koko järjestelmän toimintaa, kuraattoreiden näkökulmasta tämä mahdollistuu riittävien resurssien, yhteisen tahtotilan ja vahvan yhteistyön avulla.

6 Opinnäytetyön arviointi ja pohdinta

Tutkimus alkoi aiheen pohdinnasta opinnäytetyöhön. Tutkijaa kiinnosti lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja niiden toimiminen. Opintoihini kuuluva johtamisen harjoittelu suuntautui opiskeluhuollon palveluihin. Tämä yhdistettynä pitkäaikaiseen kiinnostukseeni koulumaailmassa toteutettavaan sosiaalityöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön johtivat haluan toteuttaa opinnäytetyön tutkimus näihin aiheisiin liittyen. Hyvinvointialueiden myötä kuraattoreiden työ on siirtynyt kunnalta hyvinvointialueille ja aiheuttanut muutoksia yhteistyötapoihin. Tämä on luonut myös erilaisia palvelumahdollisuuksia mitä aikaisemmin on ollut, mutta kaikki ei vielä toimi niin kuin toivotaan. Olen ollut koko opintojeni ajan

kiinnostunut monialaisen yhteistyön mahdollisuuksista, haasteista ja toimintatavoista ja kyseenalaistanut monessa kohtaa sosiaalityön keinoja toimia. Erityisesti minua on kiinnostanut ennaltaehkäisevä sekä matalan kynnyksen toiminta ja se, kuinka siitä voitaisiin saada tavoittavampaa sekä laadukkaampaa asiakkaan ohjautumisen kannalta. Näen tärkeän, ettei sosiaalityötä ajateltaisi aina puuttuvana vaan ennen kaikkea auttavana ja tukevana ennen ongelmien syntymistä. Tämä omasta kiinnostuksesta ja halusta lähtevä ajatus yhdistettynä ajankohtaiseen ongelmaan laaja-alaisesta ilmiöstä koulussa pysymisen haasteista synnytti yhteistyössä opiskeluhuollon edustajan kanssa aiheen valinnan koulussa pysymisen tukemisesta.

Tutkimuksella haluttiin tuoda näkyväksi myös kuraattoria tärkeänä yhteistyötahona lasten, nuorten ja perheiden tukijana sekä siltanrakentajana hyvinvointialueen, opetustyön ja kuntatyöntekijöiden välillä. Tutkimukseen osallistuneilla kuraattoreilla oli paljon annettavaa lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelyn ennaltaehkäisevästä työstä. Heillä oli arvokasta kokemustietoa monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa sekä sen toimivuudesta ja vaikutuksista käytännön työssä. Tutkimus tuo esille heidän näkökulmaansa ja asemaansa monialaisessa yhteistyössä koulussa pysymisen tukemisessa sekä ennaltaehkäisevän sosiaalityön toimijana. Lisäksi se luo näkökulmaa ja tietoa monialaisen yhteistyön sekä koulussa pysymisen tukemiseen, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää yhteistyön kehittämisessä.

Tutkimuksessa oli kaksi tutkimuskysymystä. Molempiin kysymyksiin saatiin vastaukset aineistosta. Taustoittavista kysymyksistä voitiin lisäksi esittää visuaalisesti kuraattoreiden kokemuksia siitä, kuinka usein he tekevät monialaista yhteistyötä yksilöllisessä ja yhteisöllisessä opiskeluhuollossa sekä näissä koulussa pysymisen tukemisessa. Mielestäni tämä toi lisäarvoa tutkimuksen tuloksille. Tutkimuksessa saatiin onnistuneesti tietoa kuraattoreiden kokemuksista ja näkemyksistä monialaisesta yhteistyöstä ja sen vaikutuksista koulussa pysymisen tukemisessa. Tutkimuksella onnistuttiin myös vastaamaan tutkimuksen tarkoituksiin.

Tutkimuksella saatiin tietoa siitä, miten ja millä tavoin kuraattorit tekevät monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi, ketkä siihen osallistuvat ja miten koulussa pysymistä yhteistyöllä voidaan tukea. Tutkimuksen tavoitteena oli myös tiedon lisääminen ja sitä kautta mahdollisesti yhteistyökeinojen kehittäminen. Tutkimuksen tulosten mukaan koulussa pysymisen tukeminen vaatii koko järjestelmän toimintaa, yhteisiä toiminta polkuja, osallisuuden tukemista sekä yhteisöllisyyden lisäämistä. Tuloksista ilmeni myös halu syventävään yhteistyöhön ja yhdessä puuttumiseen. Tärkeinä vaikutuksen keinoina

kuraattorit näkivät opiskelijoiden opintojen etenemisen tuen, koulunkäynnin toteutumisen ja kouluun mielellään tulemisen tukemisen sekä yksilöllisen tuen toteutumisen. Tutkimuksen tulokset osoittivat myös haasteita joihin kuraattoreilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa. Resurssiongelmat sosiaalityössä vaikuttavat ikävästi kuraattoreiden ennaltaehkäisevään työskentelyyn. Tämän tiedostaminen on tärkeää, sillä ymmärryksen mukaan painopiste pyritään yleisesti sosiaali- ja terveystieteisiin siirtämään ennaltaehkäisevään työskentelyyn hyvinvoinnin lisäämisen sekä kustannustehokkuuden takia.

Tulosten pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että monialainen yhteistyö vaatii edelleen lisää toimia ja avoimuutta. Pirha tekee töitä yhteistyömallien eteen ja mahdollistaa monialaisen yhteistyön toteutumista, mutta se ei vielä näkynyt kuraattoreiden kokemuksissa sujuvana, avoimena ja tasavertaisena monialaisena yhteistyönä. Kokemuksista nousi puuttumisen vaikeus, yhteistyön saavuttamattomuus sekä monialaisen yhteistyön tuntemattomuus. Tämä ei suinkaan ole vain Pirkanmaan hyvinvointialueella näkyvä ongelma. Jaakola ym. kirjoittaa, että moniammatillista työtä edistäviä asioita on yhteinen keskustelu työntekijöiden välillä, luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri sekä toisten asiantuntijuuden rajojen tunnistaminen ja niiden ylittäminen. Tämä vaatii työntekijöiltä itseltään myönteistä asennetta, yhteistyön koordinoimista sekä tavoitteiden asettamista, jotta yhteistyö voi syventyä ja muotoutua helposti lähestyttäväksi työmuodoksi. Uusien toimintatapojen kehittäminen ei ole yhdentekevää vaan vaatii usein viientä työkäytäntöihin. Ammattilaisten keskinäinen yhteistyö vaikuttaa siihen, miten yhteistyö ymmärretään ja mitä siitä syntyy. (Jaakola ym., 2019, ss. 138–139, 146) Hyvinvointialueiden työntekijöiden, mutta myös koulujen, opetushenkilöstön ja perheiden yhteistyötä tulee edelleen lisätä, kuten myös toisen työn tuntemusta. Näillä tiedoilla näen tämän tutkimuksen onnistuneen ja olleen paikallaan tuottamassa lisää tietoutta kuraattoreiden näkemyksistä ja kokemuksista monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tiedolla voidaan lisäksi tuoda näkyväksi kuraattorityön tuntemusta.

Tutkimuksen kyselyn vähäiseen vastaajamäärään vaikutti mahdollisesti hyvinvointialueella samaan aikaan osunut työajanseurantajakso sekä kuraattoreille toinen samaan aikaan osunut kysely. Minulla tutkijana ei ollut tietoa omaa aikatauluani suunnitellessa työajanseurantajaksosta eikä siitä, että työajanseuranta siirtyi samalle kahden viikon ajanjaksolle, jolloin tutkimuksen kyselylomake oli kuraattoreille avoinna. Kyselyn jatkaminen lisääjällä toi kuitenkin vastauksia lisää ja tutkimus voitiin toteuttaa. Mielestäni tutkimustuloksia ei voida täysin yleistää vähäisen vastaajamäärän vuoksi, vaikka Vilka (2015) toteaaakin, että yleistettävyyttä arvioidaan aina tutkijan tuloksesta, ei tutkimusaineistosta. Vilka (2015, s. 195) jatkaa viitaten Alasuutariin ym., että jo

tutkimuksen aikana tutkija osoittaa yleistettävyyden taitonsa ja yleistävyyden ehtona voidaan näin ollen pitää tulkintojen kestävyyttä sekä syvyyttä ja sitä, että tulokset nousevat aineistosta. Tutkimusta tehdessä pyrin koko ajan käsittelemään tutkittavaa asiaa yleisellä en yksittäisellä tasolla ja näin ollen yleistettävyys tutkimuksen tulkinnoista voisi toteutua. Tulokset ovat nousseet täysin aineistosta. Kuitenkaan tulkintojen syvyys ei näin pienellä aineistolla mielestäni voi saavuttaa täydellistä yleistettävyttä. Yleistettävyteen voidaan kuitenkin todeta, että tämän tutkimuksen tulokset ovat monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemisessa hyvinkin aikaisempien tutkimustulosten mukaisia. Koulussa pysymiseen vaikuttavat aikaisempien tutkimusten mukaan kouluhyvinvointi sekä kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen seurannalla, koulunkäynnin tukemisella sekä ammattilaisten sujuvalla yhteistyöllä voidaan tukea koulussa pysymistä. Nämä yhteydet tulivat vahvasti esiin tämän tutkimuksen tuloksissa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerinä pidetään viime kädessä tutkijaa itseään ja hänen rehellisyyttään. Luotettavuuden arviointia tehdään koko tutkimuksen ajan. (Vilkka, 2015. ss. 196–197) Tämän tutkimuksen luotettavuutta on lisännyt tutkimuskohteen sekä tutkitun materiaalin yhteensopivuus ja se ettei niihin olla pyritty vaikuttamaan ulkopuolelta. Tutkijana olen pyrkinyt käsitteellistämään ja tulkitsemaan aineistoa tutkittavan käsityksiä noudattamalla sekä avoimesti esittämään tutkimuksen etenemisen ja tulosten syntymisen sekä ratkaisuun päättymisen perusteellisesti ja läpinäkyvästi. Nämä tukevat tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta. Tutkimuksessa on kulkenut myös eettisyys mukana jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksessa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan asettamia hyvän tieteellisen käytännön linjauksia (ks. TENK, 2023). Erityistä huomiota kiinnitettiin tutkittavien yksityisyyden suojaamiseen toteuttamalla tutkimus anonyymisti. Tutkimuksen tietoperusta, käsitteet ja menetelmien valinnat avattiin ja perusteltiin. Kysely aineistonkeruumenetelmänä oli tarkoituksen mukainen, koska se mahdollisti vastaukset tutkimusongelman kannalta keskeisiin tutkimuskysymyksiin ilman tutkittavien tai tutkijan turhaa ajankäyttöä siirtymiin ja mahdollisesti vastaamisen tutkittavalle itselleen sopivana ajankohtana. Kyselylomake suunniteltiin huolella ja viimeisteltiin työelämäyhteyden kanssa. Kyselylomake myös testattiin ennen sen käyttöä. Tutkimuksen aineisto oli pieni alkuperäiseen 10–15 vastauksen tavoitteeseeni nähden, mutta kuitenkin riittävä. Tutkimuksen aineisto kerättiin kuraattoreilta määrittelemättä heidän taustojaan. Tämä päätös tehtiin sen perusteella, että kaikkien kuraattoreiden tulee tehdä monialaista yhteistyötä. Kuitenkin tutkimuksen tulokset osoittivat, että kuraattoreiden taustojen määrittelemisen olisi tuonut todennäköisesti erilaista tietoa esimerkiksi vain lasten, nuorten tai nuorten aikuisten monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemiseen. Kokonaisuudessaan tutkimusprosessi eteni suunnitellusti ja pysyi aikataulussa.

Tutkimusprosessi täyttää mielestäni opinnäytetyöhön peilaten tieteelliselle työlle vaaditut kriteerit.

Opinnäytetyöprosessi on ollut suuri opettavainen kokemus. Oma ammatillinen osaaminen on kehittynyt monesta suunnasta katsottuna. Olen saanut uutta tietoa kuraattorityöstä, koulussa pysymiseen vaikuttavista tekijöistä ja käsitteistä, sekä monialaisesta yhteistyöstä että näihin vaikuttavista asioista. Ymmärrys näitä aihealueita kohtaan on lisääntynyt ja syventynyt. Käytin paljon aikaa tietopohjan ymmärtämiseen ja hahmottamiseen. Huomasin tämän tuovan itselleni varmuutta, joka lisäsi intoa tutkimusta kohtaan. On ollut ilo huomata, että vaikka välillä asioiden yksin tutkiminen ja refleктоiminen on ollut haastavaa, on päällimmäiseksi jäänyt tunne onnistumisesta ja oppimisesta. Itselle mielekkään aiheen tutkiminen on innostanut ja kantanut prosessia eteenpäin. Tutkimuksen tuloksista erityisesti mukaani kantautuvat onnistumisen edellytykset koulussa pysymisen tukemisessa sekä yhteistyön rakentumisessa. Omaan tulevaisuuden työhöni päätyvät myös sekä yhteistyön että asiakkaan kohtaamisen merkityksellisyys. Pyrkimyksenäni opintojen alusta alkaen on ollut kasvaa kohtaavaksi, ratkaisuja etsiväksi ja tukea antavaksi sosiaalialan ammattilaiseksi. Tällä tavoin voin osallistua, edesauttaa ja mahdollistaa sujuvampaa yhteistyötä niin asiakkaan ja ammattilaisten välillä kuin ammattilaisten keskeisessä työssä. Tämän työn toteuttaminen lisäsi varmuuttani etsiä myös tulevaisuudessa keinoja parempaan yhteistyöhön.

Monialaisen yhteistyön tekemisestä puhutaan paljon, mutta sen onnistuminen ei ole itsestäänselvyys. Tutkimuksella oli paikkansa tuoda esille kuraattorien näkemystä monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa ja kuraattorityön tuntemiseksi siinä. Kyselytutkimuksen tulosten perusteella kuraattorit tekevät monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi aktiivisesti, mutta sen koettiin olevan kuitenkin monien asioiden summa, ei selkeä, yhteinen, arkinen keino auttaa opiskelijoiden koulussa pysymistä. Monialainen yhteistyö toimisi paremmin, jos koulun käytännöt olisivat selkeät ja yhteistyön porras koettaisiin matalammaksi eikä vain viimeiseksi oljenkorreksi.

Mielestäni yhteistyöllä haetaan tiimiä myös työntekijöille. Tiimi tukee kaikkia osapuolia opiskelijan koulunkäynnin tukemisessa. Jokainen kuraattori tekee työtään vahvasti kytköksissä omaan kouluyhteisöönsä, omaan ammattitaitoonsa ja omaan aktiivisuuteensa. Tämä aiheuttaa varmasti vaikeutta tai hämmennystä myös monialaisen yhteistyön osapuoliin, sillä kuraattorit toimivat itsenäisesti eri tavoin ja myös eri kouluissa toimitaan eri tavoin. Koen, että kuraattorilla on mahdollisuus omalla avoimella työskentelyllään vaikuttaa vahvasti siihen, kuinka monialainen yhteistyö koulussa pysymisen tukemisessa onnistuu ja

kuinka vahvan yhteistyö mahdollisuuden hän rakentaa eri toimijoiden välille tukemaan opiskelijan hyvinvointia ja koulussa pysymisen mahdollisuuksia. Kuraattorit tekevät tärkeää ennaltaehkäisevää työtä maamme lasten ja nuorten eteen. Uskallus työntekijöinä tuoda rohkeasti esille yhdessä tekemisen voimaa sekä keinoja koulussa pysymisen tukemiseen voi mielestäni parantaa koulussa pysymisen tukemisen mahdollisuuksia, vaikka sosiaalityössä olisi rekrytointiongelmia, erikoissairaanhoidossa ruuhkaa tai koulun puuttumisen malli ei olisi tällä hetkellä yhtenäinen eikä sitä noudatettaisi. Sosiaalityön tavoitteellisuutta voidaan mielestäni ymmärtää myös niin, että työntekijällä on tavoite viedä osaamistaan eteenpäin ja näin itse pikkuhiljaa rakentaa polkuja paremman monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen tukemiseen. Tämä liittyy vahvasti omaan ammatilliseen kasvuuni ja oppimiseeni sosiaalialalle. Ei ole tarkoituksena määrätä ylhäältä, vaan ohjata oman tekemisen muutokseen sekä oppia toimimaan toisin. Näin saavutetaan pysyvästi parempaa hyvinvointia eikä vain hetkellistä laastarilla paikkausta. Sosiaalialan yhteistyö, dialogi, koskee niin ammattilaisten välejä kuin ammattilaisen ja asiakkaan välejä. Sillä on merkitystä, kuinka itse kohtaa, rakentaa ja luo luottamusta yhteistyöhön. Tämä opinnäytetyö kasvatti minua edelleen näkemään, kuinka meillä jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa, välittää ja luoda parempaa yhteisöä. Lainaus Jari Sinkkoselta kiintymyssuhteesta kiteyttää mielestäni vahvasti ajatusta myös monialaisen yhteistyön koulussa pysymisen rakentumisesta niin ammattilaisten välille kuin opiskelijan ja koko ammatillisen tiimin välille. Luottamus kaikkien välillä on ensiarvoisen tärkeää niin tiimityössä, auttamisessa kuin ongelman ymmärtämisessä.

Ihminen tarvitsee läheisyyttä, turvaa ja lohdutusta läpi koko elämän
(Sinkkonen, 2018).

Kuraattoreiden työtä ei kaikkialla tunneta hyvin ja siksi koen, että varsinkin perheiden yhteydenoton kynnystä voidaan madaltaa tietoutta jakamalla. Koulussa pysymisen tukeminen on kaikkien vanhempien ja ammattilaisten yhteistä työtä. Sillä tähdätään lopulta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin sekä koko yhteiskunnan rakentamisen kannalta tärkeään kasvuun ja hyvinvointiin. Tätä pohtiessani mietin, että toisaalta olisi mielenkiintoista tehdä samanlainen tutkimus kohdistuen tutkimus muille samaan monialaiseen yhteistyöhön osallistuville, kuten sosiaalityöntekijöille tai erityisopettajille, sillä heidän kokemuksensa voisivat olla aivan toisenlaisia samaisesta työstä.

Lähteet

- Alanne, M., Kaihlanen, A. & Koskivirta, L. (toim.), (n.d.). *Verkostotyökälypakki. Tukea monitoimijaiseen yhteistyöhön*. Helsingin kaupunki. Haettu 17.6.2024 osoitteesta <https://www.hel.fi/static/nk/Klaari/Verkostotyökälypakki.pdf>
- Arene. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Gråsten-Salonen, H. & Mehtiö, M. (2017). Koulun sosiaalityö osana opiskeluhoitoa. Teoksessa A. Kananoja, M. Lähteinen & P. Marjamäki (toim.), *Sosiaalityön käsikirja* (ss. 362–376). Tietosanoma.
- Haarala, M., Kinnarinen, A. & Soisalo, R. (n.d.). *Koulunkäyntihaluttomuuden arviointiopas*. Carelian Consulting Oy. Haettu 30.5.2024 osoitteesta <https://peda.net/liperi/liperin-koulu/oppilashuolto2/kirjoja/ko:file/download/161fc92970938436fc4f8adda31bcfeac4b41d33/Koulunk%C3%A4yntihaluttomuuden-arviointiopas.pdf>
- Hakala, J.T. (2018). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* (ss. 14–26). PS-kustannus
- Harinen, P., Kankkunen, P., Nivala, E. & Tapio, M. (2010). *Kuka ei kuulu joukkoon. Lasten ja nuorten kokemaa syrjintää Suomessa*. Sisäministeriön julkaisu 36/2010 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-628-8>
- Heinonen, O-P., Ikonen, A-K. Kaivosoja, M. & Reina, T. (2018) *Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi. Selvitys lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnista muuttuvassa toimintaympäristössä*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 8/2018. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3904-2>
- Hietanen-Peltola, M., Vaara, s., Laitinen, K. & Jahnuainen, J. (2020). *Etäkoulu heikensi avun ja tuen saantia opiskeluhoollosta –myös kuraattori- ja psykologipalveluissa*. Tutkimuksesta tiiviisti, 40/2020. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-605-3>
- Hirschovits-Gern, T. (24.10.2019). *Verkostoiva työ*. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokra (Euroopan sosiaalirahasto). Haettu 4.8.2024 osoitteesta [https://thl.fi/documents/155392151/190140735/Verkostoivaty%C3%B6n+verkkosivun+liite+\(1\).pdf/2367f1f2-28e8-5858-6417-04e65ca22a5f/Verkostoivaty%C3%B6n+verkkosivun+liite+\(1\).pdf?t=1688029635128](https://thl.fi/documents/155392151/190140735/Verkostoivaty%C3%B6n+verkkosivun+liite+(1).pdf/2367f1f2-28e8-5858-6417-04e65ca22a5f/Verkostoivaty%C3%B6n+verkkosivun+liite+(1).pdf?t=1688029635128)
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2010). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hirvonen, J., Hujala, A., Kekoni, T., Laulajainen, S. & Mönkkönen, K. (2019). Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa A. Pehkonen, K. Mönkkönen, & T. Kekoni (toim.), *Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla* (ss. 15–46). Gaudeamus

- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (2021). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto. Haettu 13.11.2024 osoitteesta. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Ikonen, S. (2014) *Koulukurattori yläkoululaisen tukena* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201412051527>
- Ilvesluoto, S. & Rontti, T. (2022). *Kouluakäymättömyys sosiaalityön ja moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta* [pro gradu -tutkielma, Lapin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202301296369>
- Immonen M., Kauvo T., Lehmuskoski A., Lohijoki H. & Ålander A. (2024). *Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä 3.0*. 05/2024 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 15.10.2024 osoitteesta <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULMOKI>
- Jaakola, A-M., Kekoni, T., Mönkkönen, K., Pehkonen, A. & Profiam Sosiaalipalvelut Oy:n henkilöstö. Kohti monitoimijasta kehittämistä. Teoksessa A. Pehkonen, K. Mönkkönen, & T. Kekoni (toim.), *Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. (ss. 112–148). Gaudeamus
- Juhila, K. (2021). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Jyväskylän yliopisto. (n.d). Määrällinen analyysi. *Menetelmäpolku*. Haettu 21.10.2024 osoitteesta. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>
- Kekoni, T., Mönkkönen, K. & Pehkonen, A. (2019). *Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Gaudeamus
- Konu, A. (2002). *Oppilaiden hyvinvointi koulussa*. (Acta Electronica Universitatis Tamperensis 202) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5445-6>
- Korpela, N. (2012). Onhan meillä se koulukuraattori tekemässä sitä oppilashuoltoa. Teoksessa M. Stömberg-Jakka & T. Karttunen (toim.), *Sosiaalityön haasteet. Tukea ammattilaisten arkeen* (ss. 274–294). PS-Kustannus
- Koulukunnossa. (n.d.). *100 vuotta enemmän opetusta*. Koulukunnossa-hanke 2020–2024. Haettu 3.7.2024 osoitteesta. <https://www.koulukunnossa.fi/>
- Koulukunnossa. (2023). *Miksi lapsi tai nuori on poissa koulusta? Opas koulupoissaolotilanteiden kartoitukseen ja taustasyiden selvittämiseen*. Koulukunnossa-hanke 2023. Haettu 18.6.2024 osoitteesta https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/08/Koulukunnossa_opas_kartoitukseen_2023.pdf
- Koulupoissaolo. (2024). *Poissaolojen kartoitukseen*. Haettu 30.5.2024 osoitteesta <https://koulupoissaolo.fi/koulupoissolojen-kartoitukseen/>

- Kuula-Luumi, A. (2018). *Turvaa tutkittavan anonymiteetti!* Vastuullinen tiede. Haettu 28.5.2024 osoitteesta <https://vastuullinentiede.fi/fi/jatkokaytto/turvaa-tutkittavan-anonymiteetti>
- Laiho, T. (2022). *Monialainen yhteistyö koululäsnäolon vahvistamisessa #KOULUSSA –läsnäolomalli.* Opetus ja kulttuuriministeriö. Haettu 15.10.2024 osoitteesta. <https://okm.fi/documents/1410845/119499833/Monialainen+yhteisty%C3%B6+koulul%C3%A4sn%C3%A4olon+vahvistamisessa.pdf/ef9040ff-d8a8-7f5b-6b29-9d0ac4362b82/Monialainen+yhteisty%C3%B6+koulul%C3%A4sn%C3%A4olon+vahvistamisessa.pdf?t=1652694652566>
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150254>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lammintakanen, J., Joensuu, M., Peronmaa-Hanska, E., Rissanen, S. & Ruottu, T. (2016). *Johtaminen ja kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Monialaisen ja ammattiryhmäkohtaisen toiminnan käytännöt ja rakenteet.* Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 68/2016. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3851-9>
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lehtisare, S., Pelkonen, J., Määttä, M. & Määttä, S. (2020). *Kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus.* Raportit ja selvitykset 9/2020. Opetushallitus https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kouluakaymattomyys_suomessa_0.pdf
- Luoma, I & Puustjärvi, A. (2019). Mutta onko tämä lapsi koulukuntoinen? Koulunkäyntikyvyn arviointi ja tukeminen. *Lääkärilehti*, 74(3), 114–120. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/site/assets/files/0/53/18/755/sll32019-114.pdf>
- Mantila, H., Pilbacka-Rönkä, T. & Sergejeff, J. (n.d.). *Kouluakäymättömät oppilaat. Pieni opas koulunkäynnin tueksi.* Tuuve- ja Monni online -hankkeet. Vip-verkosto Haettu 26.5.2024 osoitteesta. https://vip-verkosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/kouluakaymattomatoppilaat_opas.pdf
- Määttä, P. & Rantala, A. (2022). *Tavallisen erityinen lapsi. Kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen yhdessä.* PS-kustannus.
- Niiranen, V. (2018). Moniammatillisten verkostojen johtaminen. Teoksessa J. Lammintakanen & S. Rissanen (toim.), *Sosiaali- ja terveysjohtaminen.* (ss.129–143). Sanoma Pro Oy
- OKM. (2021). *Sitouttava kouluyhteistyö (SKY): Kansallisen toimintamallin kehittäminen perusopetukseen 2021–2023.* Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisu 5/2021 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021050729193>
- OPH. (2024a). *Opiskeluhoolto.* Opetushallitus. Haettu 18.6.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>
- OPH. (2024b). *Oppilaan poissaolot ja arviointi.* Opetushallitus. Haettu 1.8.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaan-poissaolot-ja-arviointi>

- OPH. (2024c). Oppivelvollisuus. Opetushallitus. Haettu 12.12.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/oppivelvollisuus>
- OPH. (2024d). Sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen välinen yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Opetus ja kulttuuriministeriö. Haettu 15.10.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/sivistystoimen-seka-sosiaali-ja-terveystoimen-valinen-yhteistyo-lasten-nuorten-ja>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2020/20201214#L5P22>
- Paavilainen, E., Pösö, T. & Vierula, T. (2019). Moniammatillisuus ja palvelutarvearviointi lapsi- ja perhepalveluissa. Ammattilaisten näkemykset pulmakohdista. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(3), 292–300. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019061220169>
- Palmu I. & Sergejeff, J. (2021). *Sitouttava koulu yhteistyö koulun kiinnittymisen ja poissaolojen ehkäisyä tukena*. OKM & Valtteri, Opetus ja kulttuuriministeriö. Haettu 3.6.2024 osoitteesta https://okm.fi/documents/1410845/89329938/SKY_ ja_ koulun+kiinnittyminen_28.6.2021.pdf/807818d7-e07b-085f-3b19-07f2dc9db234/SKY_ ja_ koulun+kiinnittyminen_28.6.2021.pdf?t=1630327312407
- Perttula, T., Sunttila, S., Puumalainen, T., Oona Kareinen, O., Hultti, N. & Torniainen, T. (n.d.). *Oppimisen ja koulunkäynnin moniammatillisen tuen käsikirja*. Helsingin kaupunki. Haettu 18.6.2024 osoitteesta <https://opehuone.fi/wp-content/uploads/Oppimisen-ja-koulunkaynnin-moniammatillisen-tuen-kasikirja.pdf>
- Perusopetuslaki 628/1998. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Pirha. (n.d.-a). *Lasten nuorten ja perheiden palvelut*. Pirkanmaan hyvinvointialue. Haettu 18.5.2024 osoitteesta <https://www.pirha.fi/tietoa-meista/hallinto-ja-organisaatio/sote-palvelut/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut>
- Pirha. (n.d.-b). *Strategia – tärkeintä on ihminen*. Pirkanmaan hyvinvointialue. Haettu osoitteesta 18.5.2024 <https://www.pirha.fi/strategia>
- Pirha. (2024). Tietoa Pirkanmaan hyvinvointialueesta. Haettu 20.10.2024 osoitteesta. <https://www.pirha.fi/tietoa-meista/tietoa-pirkanmaan-hyvinvointialueesta>
- Pohjoismäki, J. (2023). *3.–6.-luokkalaisten kokemuksia ja käsityksiä kouluhyvinvoinnista*. [pro gradu - tutkielma, Jyväskylän yliopisto] <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202305313408>
- Rissanen, S., Sinkkonen, S. & Taskinen, H. (2018). Sosiaali- ja terveystoimen palveluiden integrointi ja johtaminen. Teoksessa J. Lammintakanen & S. Rissanen (toim.), *Sosiaali- ja terveystoimen johtaminen*. (ss. 105–128). Sanoma Pro Oy
- Ruutu, P. (2019). *Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin tukeminen perusopetuksessa ja sairaalaopetuksen koettavat vaikutukset koulunkäyntiin*. [väitöskirja, Helsingin yliopisto] Helda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5547-4>

- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. (2006). 7.3.3 Kvantifiointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Haettu 21.10.2024 osoitteesta. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_3.html
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Sergejeff, J. (toim.). (2023). *Yhteisellä koulutiellä. Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 27/2023. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-924-0>
- Sinervo, L. & Lappalainen, K. (2023). *Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö. Opas työttömän terveystarkastuksen toteuttajalle*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 3.6.2024 osoitteesta <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pageId=125246527>
- Sinkkonen, J. (2018). *Kiintymyssuhteet elämän kaaressa*. Duodecim.
- Suhola, T. (2017). *Asiakaslähtöisyys ja monialainen yhteistyö oppilashuollossa: Oppilashuolto prosessi systeemisnä palvelukokonaisuutena* (Acta Universitatis Lappeenrantaensis 733) [väitöskirja, Lappeenrannan teknillinen yliopisto]. LUTPub. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-045-8>
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim ja Suomen Akatemia. (2001). Koululaisten terveys. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim, 117(24), 2583–2594. <https://www.duodecimlehti.fi/duo92681>
- Suomen kestävän kehityksen toimikunta. (n.d.). *Yhteiskuntasitoumuksen tavoitteet*. Haettu 12.11.2024 osoitteesta. <https://kestavakehitys.fi/sitoumus2050/tavoitteet>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- TENK. (2009). *Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi*. Haettu 28.5 osoitteesta. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>
- TEKN. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- THL. (2018). *Tutkimus ja kehittäminen. Monialainen verkostotyö*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 17.6.2024 osoitteesta <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/monialainen-verkostotyö>
- THL. (2023a). *Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Verkostoiva työ osallisuuden edistämisen voimavarana*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitost. Haettu 17.6.2024 osoitteesta. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomalli-tukee-osallisuustyon-johtamista/verkostoiva-työ>
- THL. (2023b). *Kuraattoripalvelun käynnistyminen, toteutus ja päättäminen*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 1.8.2024 osoitteesta. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote->

palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-kuraattoripalvelut/kuraattoripalvelun-kaynnistymisen-toteutus-ja-paattaminen

- THL. (2023c). *Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 28.5.2024 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-kuraattoripalvelut>
- THL. (2023d). *Opiskeluhooltoryhmä*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 2.8 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/opiskeluhooltoryhma#Koordinointi>
- THL. (2023e). *Yhteisöllinen opiskeluhoolto*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 2.8.2024 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto>
- THL. (2023f). *Yksilökohtainen opiskeluhoolto*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu 3.6.2024 osoitteesta. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yksilokohtainen-opiskeluhoolto>
- THL. (2024). *Opiskeluhoolto*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu osoitteesta 28.5.2024 <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto>
- Tilastokeskus (n.d.). *Koulupudokas*. Haettu 29.5 osoitteesta <https://stat.fi/meta/kas/koulupudokas.html>
- Ulmanen, S. (2017). *Miten kiinnittyä kouluun? Oppilaiden näkökulma koulutyöhön kiinnittymisen haasteisiin* (Acta Universitatis Tamperensis 2289) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0465-2>
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* (ss. 92–116). PS-kustannus
- Vilkkä, H. (2015). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.
- Vilkkä, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus
- Virtanen, T. (2016). *Student Engament in Finnish Lower Secondary Shool*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto] Jyx. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6783-3>
- Virtanen, T. (2017). Näkökulmia oppilaan kouluun kiinnittymiseen. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti*, 27(2). © Niilo Mäki -säätio. <https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2017/08/virtanen.pdf>
- Vuori, J. (2021). Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 28.5.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>
- Wallin, A. (2011). *Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin*. Tietosanoma.
- Ympäristöministeriö. (15.3.2023). *Mitä on kestävä kehitys?* Ympäristöministeriö. Haettu 12.11.2024 osoitteesta. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemiseksi.

Opinnäytetyön tekijä: Reetta Ylönen

1 AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Aineisto kerätään Pirkanmaan hyvinvointialueen opiskelualueen kuraattoreilta.

Aineistohankinta menetelmänä on kysely ja se toteutetaan Webropol kyselylomakkeella verkossa. Linkki kyselyyn jaetaan esimiehen avustuksella kuraattoreille.

Analysoitava aineisto tulee olemaan tekstiä, mittaustuloksia sekä mahdollisesti numeerista tietoa. Opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietoja tai arkaluonteisia henkilötietoja.

Tutkimuksessa käytetään kuitenkin avoimia kysymyksiä ja siksi tutkimuksesta tehdään tietosuoja ilmoitus. Tutkittavia informoidaan henkilötietojen keräämisestä kyselyn saatetextissä ja tietosuojailmoituksen lukemisesta pyydetään kuittaus merkintä.

2 AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyöprosessin aikana tutkimusaineisto tallennetaan ja säilytetään luottamuksellisella alueella Wihissä, aineistoa pääsee käsittelemään vain opiskelija.

Opinnäytetyön kyselyn tutkimusaineisto kerääntyy Webropoliin, josta tieto siirretään luottamukselliselle alueelle Wihiin, sillä aineisto saattaa sisältää luottamuksellista tai arkaluonteista dataa. Tämä tutkimusaineisto säilytetään Wihissä olevalla luottamuksellisella alueella koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Olen sopinut toimeksiantajan kanssa aineiston säilyttämisestä ja käsittelystä.

Opinnäytetyön tekijänä olen vastuussa opinnäytetyöhön kerättävästä aineistosta ja säilytän aineistoa tässä asiakirjassa sovitulla tavalla.

3 AINEISTON OMISTAJUUS

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa opinnäytetyön tekijä. Opinnäytetyöprojektissa olevat osapuolet kuten ohjaava opettaja ja toimeksiantaja Pirkanmaan hyvinvointialue ei omista aineistoa eikä käyttöoikeuksia siihen.

4 AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyötä varten kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja sen tutkimuksessa. Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto hävitetään HAMK:in tai toimeksiantajan ohjeita noudattaen, kun 1 vuosi opinnäytetyön hyväksymispäivästä on kulunut. (Jos opinnäytetyö keskeytyy niin pitkäksi aikaa, että tietosuojailmoituksessa kuvattu käsittelyaika ylittyy, on henkilötietoja sisältävä aineisto tuhottava tietosuojailmoituksen aikataulun mukaisesti.) Tähän asti aineistoa säilytetään ja tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen niin, että aineisto on vain opinnäytetyön tekijän saavutettavissa. Webropolista poistetaan kaikki kerätty aineisto, kun se on saatu siirrettyä Wihin tietoturvaliselle alueelle. Webropol järjestelmästä aineisto häviää lopullisesti kuukauden jälkeen poistamisesta.

Liite 2. Saatekirje

Kysely kuraattoreille

Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa.

Hei, olen Reetta Ylönen ja opiskelen sosionomiksi Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikössä. Tämä kysely liittyy sosionomi opinnäytetyöhöni, jossa tutkin Pirkanmaan hyvinvointialueen koulukuraattoreiden tekemää monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä kuraattoreilla on monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tavoitteena on tuottaa lisää tietoa kuraattorien kokemasta monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemiseksi sekä koulupoissaolojen ehkäisemiseksi.

Tutkimuksessa kerätään Webropol- kyselytutkimusaineisto. Opinnäytetyötä ohjaa lehtori Mari Unkuri. Kyselyn toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa Hämeen Ammattikorkeakoulusta ja Pirkanmaan hyvinvointialueelta.

Pyydän sinua osallistumaan kuraattorien kokemuksia ja näkemyksiä kartoittavaan kyselyyn, johon vastaaminen vie noin 30 minuuttia. Pyydän vastauksia 11.10.2024 mennessä. Kysely on avoinna 23.9-11.10.2024.

Kyselyä varten ei tarvitse luovuttaa minkäänlaisia tunnistettavia henkilötietoja vaan tutkimus toteutetaan anonyymisti. Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi, milloin vain. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu opinnäytetyön tutkimukseen tai keskeytät osallistumisesi. Ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää opinnäytetyössä, mikäli muuta ei sovita. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Opinnäytetyön henkilötietojen käsittely kuvataan opinnäytetyön tietosuojailmoituksessa.

Linkki tietosuojailmoitukseen: (Tietosuojailmoitus, hyperlinkki)

Kyselyssä jokaiseen kysymykseen pitää vastata jotain, jotta pääset etenemään kyselyssä ja lähettämään vastauksesi. Myös monivalintakysymyksien kohdalla, jos vastaat kohdan muu, pitää tekstikenttään lisätä ammatti tai pelkästään viiva, jotta pääset etenemään kyselyssä ja lähettämään vastauksesi.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyen, vastaan mielelläni.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen

Reetta Ylönen

Sähköposti xxx

Kyselylomakkeella pyydettiin suostumus henkilötietojen käsittelyyn (pakollinen):

Tutkimusaineisto on anonyymiä, eikä vastaajaa pystytä tunnistamaan tutkimuksesta.

Kysely sisältää kuitenkin myös avoimia kysymyksiä ja siksi on varmistettava lupa henkilötietojen käsittelystä. Tarkemmat tiedot henkilötietojen käsittelystä löydät Tietosuojailmoituksesta (hyperlinkki)

- Annan suostumukseni henkilötietojen käsittelyyn.

Jokaisen kyselylomakkeen sivun alussa oli huomio käsitteiden käytöstä.

Pyydän huomioimaan tutkimukseen vastatessa tutkimuksen kannalta tärkeän käsitteellisen eron. Tutkimuksessa tutkitaan kuraattorien monialaista yhteistyötä. Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattorin käsikirjassa monialainen yhteistyö linjataan koulu yhteisön ja opiskelu huollon ulkopuolisten toimijoiden väliseksi yhteistyöksi, kuten yhteistyö sosiaalihuollon, lastensuojelun ja nuorisotyön kanssa. Moniammatillinen yhteistyö käsitteellistetään koulun sisäiseksi yhteistyöksi eli opiskelu huollon sekä koulun henkilöstön väliseksi yhteistyöksi.

Liite 3. Tietosuojailmoitus

Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa

1. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämän tietosuojailmoituksen tarkoituksena on antaa EU:n yleisen tietosuoja-asetukset edellyttämät tiedot Reetta Ylösen opinnäytetyön tutkimuksessa käsiteltävistä henkilötiedoista, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa.

Opinnäytetyön tutkimuksen aiheena on monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemiseksi. Tutkimuksessa selvitetään millaisia kokemuksia ja näkemyksiä kuraattoreilla on monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä ja ymmärtämisessä koulussa pysymisen tukemiseksi. Tuomalla esille kuraattorin näkökulmaa monialaisesta yhteistyöstä ja koulussa pysymisen haasteista, voidaan lisätä ymmärrystä kuraattorin työstä, monialaisuuden haasteista sekä mahdollisuuksista vaikuttaa koulussa pysymiseen kuraattorin näkökulmasta.

Tutkimuksessa kerätään kyselytutkimusaineisto Webropol-kyselyllä. Tutkimusaineisto tuhotaan vuosi opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Opinnäytetyötä ohjaa Mari Unkuri [hyperlinkki].

Tutkimuksen kesto: 1.5.2024-31.12.2024

Kyseessä on kertatutkimus.

2. Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa

Reetta Ylönen

osoite xxx

Puhelin: xxx, sähköpostiosoite: xxx

3. Tutkimuksen suorittajat

Reetta Ylönen

4. Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus.

5. Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Vastaajan kokemukset ja näkemykset

Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti kerätä arkaluonteisia henkilötietoja. Tutkimuksessa ei kerätä suoria eikä vahvoja epäsuoria yksittäisiä henkilötietoja, eikä niitä yhdistetä muihin tietoihin muista lähteistä. Kyselyn avovastaukset voivat kuitenkin sisältää henkilötietoja, joiden kautta henkilöt saattavat olla tunnistettavissa. Aineistonkeruun jälkeen aineistoista poistetaan mahdolliset suorat ja vahvat epäsuorat tunnisteet, esimerkiksi viittaukset henkilöiden nimiin.

Opinnäytetyön tekijä säilyttää tutkimusaineiston vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa, ja hävittää tämän jälkeen aineiston.

6. Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat:

- Kyselyyn osallistuvat kuraattorit

7. Rekisterin tietolähteet

Henkilötiedot saadaan opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvilta kuraattoreilta.

8. Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

- Kyselyaineiston keräämisen palvelun toteuttaa Webropol Oy.
- Aineiston tallennuspaikkana on HAMK Oy:n verkkolevy.

9. Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

- A) Manuaaliset aineistot: Tutkimuksessa ei ole manuaalisia aineistoja.
- B) Sähköiset aineistot: Kyselyaineiston tiedot kerätään Webropolilla. Sähköisen aineiston keräämisen palveluihin tutkimuksen tekijällä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Muu mahdollisesti tarvittava käsittely tehdään HAMKin tietojen luokitteluohjeen mukaisilla välineillä. Kerätty aineisto anonymisoidaan ennen analysointia, mikäli mahdollista. Muussa tapauksessa tutkittaviin viittaavat suorat ja vahvat epäsuorat henkilötiedot poistetaan.

10. Rekisterinpitäjä

Reetta Ylönen

Osoite xxx

Puhelin: xxx, sähköpostiosoite: xxx

11. Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

12. Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

13. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuojasetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

-Oikeus peruuttaa suostumus

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen. (Artikla 7.)

-Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitellään häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (Artikla 12 ja artikla 15.)

-Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

-Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21)
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

-Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

-Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (Artikla 20.)

-Pyyntö näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Reetta Ylönen
osoite xxx

Puhelin: xxx, sähköpostiosoite: xxx

-Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuoja.fi/>.

Liite 4. Webropol-kysely**Kyselytutkimus kuraattoreille**

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kysely kuraattoreille

Monialainen yhteistyö kuraattorin näkökulmasta koulussa pysymisen tukemisessa

Olen Reetta Ylönen ja opiskelen sosionomiksi Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikössä. Tämä kysely liittyy sosionomi opinnäytetyöhöni, jossa tutkin Pirkanmaan hyvinvointialueen koulukuraattoreiden tekemää monialaista yhteistyötä koulussa pysymisen tukemiseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä kuraattoreilla on monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemisessa. Tavoitteena on tuottaa lisää tietoa kuraattorien kokemasta monialaisesta yhteistyöstä koulussa pysymisen tukemiseksi sekä koulupoissaolojen ehkäisemiseksi.

Tutkimuksessa kerätään Webropol- kyselytutkimusaineisto. Opinnäytetyötä ohjaa lehtori Mari Unkuri. Kyselyn toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa Hämeen Ammattikorkeakoulusta ja Pirkanmaan hyvinvointialueelta.

Pyydän sinua osallistumaan kuraattorien kokemuksi ja näkemyksiä kartoittavaan kyselyyn, johon vastaaminen vie noin 30 minuuttia. Pyydän vastauksia 11.10.2024 mennessä.

Kysely on avoinna 23.9-11.10.2024

Kyselyä varten ei tarvitse luovuttaa minkäänlaisia tunnistettavia henkilötietoja vaan tutkimus toteutetaan anonyymisti. Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi, milloin vain. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu opinnäytetyön tutkimukseen tai keskeytät osallistumisesi. Ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää opinnäytetyössä, mikäli muuta ei sovita. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti.

Opinnäytetyön henkilötietojen käsittely kuvataan opinnäytetyön tietosuojailmoituksessa. Linkki tietosuojailmoitukseen: ([Tietosuojailmoitus](#))

Kyselyssä jokaiseen kysymykseen pitää vastata jotain, jotta pääset etenemään kyselyssä ja lähettämään vastauksesi. Myös monivalinta kysymyksien kohdalla, jos vastaat kohdan muu, pitää tekstikenttään lisätä ammatti tai pelkästään viiva, jotta pääset etenemään kyselyssä ja lähettämään vastauksesi.

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyen, vastaan mielelläni.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen

Reetta Ylönen

reetta.ylonen@xxx.fi

Tutkimusaineisto on anonymiä, eikä vastaajaa pystytä tunnistamaan tutkimuksesta. Kysely sisältää kuitenkin myös avoimia kysymyksiä ja siksi on varmistettava lupa henkilötietojen käsittelystä. Tarkemmat tiedot henkilötietojen käsittelystä löydät [Tietosuojailmoituksesta](#) *

Annan suostumukseni henkilötietojen käsittelyyn.

Pyydän huomioimaan tutkimukseen vastatessa tutkimuksen kannalta tärkeän käsitteellisen eron. Tutkimuksessa tutkitaan kuraattorien monialaista yhteistyötä. Pirkanmaan hyvinvointialueen kuraattorin käsikirjassa monialainen yhteistyö linjataan kouluyhteisön ja opiskeluhuollon ulkopuolisten toimijoiden väliseksi yhteistyöksi, kuten yhteistyö sosiaalihuollon, lastensuojelun ja nuorisotyön kanssa. Moniammatillinen yhteistyö käsitteellistetään koulun sisäiseksi yhteistyöksi eli opiskeluhuollon sekä koulun henkilöstön väliseksi yhteistyöksi.

Monialaisuuden taustoittaminen:

1. Teen monialaista yhteistyötä *

- Usean kerran päivässä
- Päivittäin
- Kerran viikossa
- Viikoittain
- Kerran kahdessa viikossa
- Kerran kuukaudessa
- Harvemmin
- Muu, mikä? _____

2. Teen monialaista yhteistyötä yksilöllisessä oppilashuollossa? *

- Usean kerran päivässä
- Päivittäin

- Kerran viikossa
 - Viikoittain
 - Kerran kahdessa viikossa
 - Kerran kuukaudessa
 - Harvemmin
 - Muu, mikä?
-

3. Teen monilaista yhteistyötä yhteisöllisessä oppilashuollossa? *

- Usean kerran päivässä
 - Päivittäin
 - Kerran viikossa
 - Viikoittain
 - Kerran kahdessa viikossa
 - Kerran kuukaudessa
 - Harvemmin
 - Muu, mikä?
-

4. Teen monialaista yhteistyötä yksilöllisessä oppilashuollossa koulussa pysymisen tukemiseksi? *

- Usean kerran päivässä
 - Päivittäin
 - Kerran viikossa
 - Viikoittain
 - Kerran kahdessa viikossa
 - Kerran kuukaudessa
 - Harvemmin
 - Muu, mikä?
-

5. Teen monialaista yhteistyötä yhteisöllisessä oppilashuollossa koulussa pysymisen tukemiseksi? *

- Usean kerran päivässä
- Päivittäin
- Kerran viikossa
- Viikoittain
- Kerran kahdessa viikossa
- Kerran kuukaudessa
- Harvemmin
- Muu, mikä? _____

6. Olen tehnyt monialaista yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa?*

- Erikoissairaanhoito
- Erityisopettaja
- Etsivä nuorisotyöntekijä
- Koululääkäri
- Koulun psykiatrinen sairaanhoitaja tai muu vastaava
- Koulupsykologi
- Koulusosionomi, yhteisöohjaaja tai muu vastaava
- Kouluterveydenhoitaja
- Nuorisotyöntekijä
- Opettaja
- Opinto-ohjaaja
- Perheneuvonta/ perheneuvola
- Perhetyöntekijä
- Rehtori
- Sosiaalityöntekijä
- Muu _____

7. Teen monialaista työtä useimmin _ kanssa? *

Järjestä järjestykseen 1 = useimmin, 10 = harvimmin

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	En ole tehnyt yhteistyötä
Erityisopettaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koululääkäri	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulun psykiatrinen sairaanhoitaja tai muu vastaava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulupsykologi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koulusosionomi, yhteisöohjaaja tai muu vastaava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kouluterveydenhoitaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opettaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opinto-ohjaaja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rehtori	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Teen monialaista työtä useimmin _ kanssa? *

Järjestä järjestykseen 1 = useimmin, 7 = harvimmin

	1	2	3	4	5	6	7	En ole tehnyt yhteistyötä
Erikoissairaanhoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivä nuorisotyöntekijä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotyöntekijä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perheneuvonta/ perheneuvola	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyöntekijä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalityöntekijä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Miten kuraattorin rooli mielestäsi tunnetaan monialaisessa työskentelyssä? *

- Ei tunneta lainkaan
- Tunnetaan vähän

4. Minkälaisia keinoja mielestäsi kuraattorin ohjauksella monialaisesti on tukea koulussa pysymistä? *

5. Miten toivoisit monialaisen työn kehittyvän koulussa pysymisen tukemiseksi? *

Suuri kiitos ajastasi :)

Liite 5. Kuvaus luokkien muodostumisesta

Esimerkki kuvaus siitä, kuinka aineistosta muodostettiin luokkia. Yhdistävä luokka vastasi tutkimuskysymykseen.

Ilmaus	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Mietitään yhdessä sosiaalihuollon ja / tai erikoissairaanhoidon ja koulun kanssa keinoja, joilla helposti kotiin jäävä oppilas pääsisi tulemaan kouluun.	Monialaisesti etsitään keinoja, joilla oppilas pääsisi tulemaan kouluun	Yhteistyössä keinojen etsiminen	Yhteistyön mahdollisuudet	Mahdollisuudet
Yhteisöllinen oppilas-huoltoryhmä ja niiden tiimit, käydään läpi, suunnitellaan ja käynnistetään yhteisiä työskentelyjä	Yhdessä yhteiset toiminta suunnitelmat ja työskentely niiden eteen	Yhteistyön käynnistys ja toteutus	Yhteistyön tekeminen	
Perhe kokee, että heidän puolellaan on useampi taho tekemässä yhteistä työtä.	Perheen kokemus yhdessä toimimisesta	Yhteistyön kokemus ja yhdessä tekeminen	Yhteistyön mahdollisuudet	
Jokainen tuo oman ammattilaisuutensa yhteiseen pöytään/yhteisen asian puolesta	Jokainen ammattilainen tuo oman osaamisensa yhteiseen asiaan	Ammattilaisten osaamisen arviointi	Ammattilaisten osaamisen hyödyntäminen	Syventävät tekijät

Muistetaan palaveria kasatessa, että ai niin koulullakin voisi olla tähän jotain annettavaa.	Koulun toimijoiden mukaan ottaminen	Koulun ammattilaisten osaamisen arvostaminen	Koulun osaamisen hyödyntäminen	
Tehokkainta yhteistyö on silloin, kun nuori / perhe on halukas itse kertomaan taustat niin kuin ne ovat.	Oppilaan tai perheen osallisuuden arvostaminen	Oppilaan tai perheen osallisuus	Oppilaan tai perheen osallisuus	
Koululta voidaan tehdä useita lastensuojeluilmoituksia, mutta koska niiden jatkosta ei ole mitään tietoa koululla, ei voida tietää voitaisiinko meillä tehdä jotain, joka tukisi nuorta.	Koulu ei tiedä miten tukea silloin kun pyydetty apua toiselta taholta	Tukemisen haaste yhteistyön rakenteissa	Tukemisen haaste	Haasteet
Perheet joutuvat odottamaan kohtuuttomia aikoja, että heidän asioistaan hoidettaisiin.	Palveluihin pääsyn hitaus	Avunsaannin hitaus	Tuen haaste	
Vaikeus saada työs-kentelyyn esim. sosiaalipalveluista tai erityissairaanhoidosta tarvittavaa väkeä silloin kun se olisi perusteltua.	Yhteistyötahon ja palvelun saamisen vaikeus	Yhteistyön saavuttamattomuus	Tukemisen haaste	

Oleellisen tiedon kulku tulisi myös jotenkin saada toimivammaksi, vaikka kaikkia yksityiskohtia ei koulun tarvitsekaan tietää.	Oleellisen tiedonkulun parantaminen toimivaksi	Tiedonkulun parantaminen	Tiedonkulun parantaminen	Kehittäminen
Tehokkaat yhteiskuntatasoiset ratkaisut olisivat taustalla tarvittavia.	Tehokkaat yhteiskuntatasoiset ratkaisut taustalle	Yhteiskunnalliset ratkaisut toimille	Yhteiset toimitratkaisut	
Vieläkin matalampi kynnys viestiä ja yhteistyölle toimijoiden välillä	Matalampaa kynnystä yhteistyön toimijoiden välille	Matala kynnys yhteistyölle	Yhteistyön toimivuuden parantaminen	
Aamuisin sosiaalityöstä "herättely" kouluun	Sosiaalityön herättely kouluun	Kouluun tulemisen tuki	Kouluun tulemisen fyysinen tuki	Tukia, keinoja ja muotoja
Sosiaalityöllä on mahdollisuus tehdä kotiin tehtävää työtä, jolla pyritään vaikuttamaan koulunkäyntiin.	Sosiaalityön kotiin tehtävä tuki	Kotiin tehtävä tuki	Kouluun tulemisen fyysinen tuki	
Mahdollisesti koulupäivän lyhentäminen, jos se on oppilaan terveyden tilan kannalta oleellista ja tukee koulussa käyntiä vs ettei tulisi kouluun lainkaan,	Koulupäivän lyhentäminen tarvittaessa, yksilöllistäminen	koulussa pysymisen keino	Yksilöllinen tuki	

<p>Nuorella on jo sosi-aalihuollossa tai eri-koissairanhoidossa asiakkuus, on kuraattorin rooli usein nuoren arjessa pienempi.</p>	<p>Kuraattorin rooli toissijainen, kun asiakkuus jo muualla</p>	<p>Kuraattorin toissijaisuus</p>	<p>Kuraattori yhteistyötahona</p>	<p>Kuraattorin rooli</p>
<p>Ollaan kuitenkin monesti palaverissa mukana ja mietitään mitä keinoja koululla on tukea koulussa käyntiä ja koulupysyvyyttä.</p>	<p>Ammatillisuuden näkökulma ja tuki palaverien kautta</p>	<p>Kuraattori mukana olija</p>	<p>Kuraattorin osallisuus</p>	
<p>Palaverin koolle kutsumista tai siihen kutsuttuna osallistumista ehkä lähinnä kun puhutaan koulun ulkopuolisesta yhteistyöstä.</p>	<p>Kuraattori on koollekutsuja ja osallistuja</p>	<p>Kuraattori kutsuja ja osallistuja</p>	<p>Kuraattori kutsuja</p>	
<p>Herättää verkostoja, perhettä näkemään kokonaistilanteen.</p>	<p>Kuraattori rakentaa kokonaisuutta perheen ja kokonaistilanteen välillä</p>	<p>Kuraattori kokonaisuuden rakentaja</p>	<p>Kuraattori taustojen tuntijana</p>	
<p>Kuraattori tuntee koulunsa ja luokan usein, ja osaa nähdä mitä haittaa tai hyötyä luokasta on, onko se koulussa pysymistä tukeva, vai kenties karkottava tekijä.</p>	<p>Kuraattorin tuntemus koulusta ja luokista, näkemys ympäristön vaikutusten hyödyistä ja haittoista koulussa pysymisen tarkastelussa</p>	<p>Kuraattorin yhteisö-tuntemus</p>	<p>Kuraattori taustojen tuntijana</p>	